

086541734

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

Mag. 09.023 Pa

RHB

09.02.1865 12

Mag.
09.023
Pa

PAA HUNDREDE-AARSDAGEN

EFTER AT

DET STORE KONGELIGE BIBLIOTHEK

BLEV ERKLÆRET FOR AT VÆRE ET OFFENTLIGT BIBLIOTHEK

VED KONGELIGT RESKRIPT AF 15. NOVEMBER 1793.

HERI: JOHAN RODE.

FØDT I KJØBENHAVN 1587, DØD I PADUA 1659.

MED PORTRÆT OG AUTOGRAPH-FAKSIMILE I TRÆSNIT.

KJØBENHAVN.

THIELES BOGTRYKKERI.

1893.

DET STORE KONGELIGE BIBLIOTEK

09.02

Ko 65

br

DET STORE KONGELIGE BIBLIOTEK

RECHENKUNST UND ALLE AN DEREN ANGEHÖRIGEN

RECHENKUNST UND ALLE AN DEREN ANGEHÖRIGEN

RECHENKUNST UND ALLE AN DEREN ANGEHÖRIGEN

RECHENKUNST UND ALLE AN DEREN ANGEHÖRIGEN

RECHENKUNST UND ALLE AN DEREN ANGEHÖRIGEN

RECHENKUNST UND ALLE AN DEREN ANGEHÖRIGEN

RECHENKUNST UND ALLE AN DEREN ANGEHÖRIGEN

1801

5013

DEN FEMTENDE NOVEMBER

1793.

For nogle Aar siden kom det store kongelige Bibliothek i Besiddelse af en Notice-Bog, som har tilhørt *Hans Gram*, og i hvilken han har indført meget forskjellige Bemærkninger. Man faar af dem at vide, hvilke Numre han havde i det Utrechtske Lotteri og hvormeget han betalte for Lodderne, og man faar Navnene at vide paa et ret aneligt Antal unge eller yngre Studenter, som havde meldt sig hos ham »Til Condition,« det vil sige, for igjennem den lærde Professor, der havde et saa udstrakt Bekjendtskab, at opnaa Pladser som Huslærere, Informatorer, Sekretærer og lignende Bestillinger. Man faar ogsaa Syn for Sagn paa, hvor besværligt det dengang var, at betegne Bopælene for disse Aspiranter og for de mange andre, med hvilke Gram stod i Forbindelse, da Husnumrene endnu ikke kjendtes. Som Exempel kan følgende Notits anføres om en ret bekjendt Mand, en af de tidligste arnemagnæanske Stipendiarer: »Jon Mortensen logerer i St. Peders Stræde hos en tydsk Vert, næst hos en Væver, ongefær 10 Dørre fra Volden, paa syndre Side.«

Naar denne Notice-Bog fremdrages her, er Grunden dertil egentlig ikke den, at Noticer som de anførte ere saa vigtige, at Kundskaben om deres Tilstedeværelse fortjener at udbredes. Grunden dertil er, at Hans Gram har brugt en stor Del af denne Bog til at være hvad man kunde kalde en Udlaans-Protokol for det store kongelige Bibliothek, hvis

Bibliothekar han var fra 1730 til 1748. Dog er det ikke for alle disse Aar Udlaans-Bogen gjælder, thi den strækker sig kun fra den 20. September 1742 til den 5. Februar 1748, og den slutter saaledes fjorten Dage før Gram døde, — hans Død indtraf nemlig den 19. Februar 1748.

Det Antal Bøger, som ere udlaante i disse Aar, udgjør lidt over 400 Bind foruden 91 Stykker Kopier af gamle Breve. Titlerne paa Bøgerne ere anførte med størst mulig Korthed, og Laanernes Navne ere skrevne med behørig Tydelighed, men ogsaa meget kort. Laanerne høre til højst forskjellige Klasser: Professorer, Doktorer, Magistre, Beboere af Regentsen og Kollegierne, Grever, fremmede Ministre og disses Præster o. s. v. De udlaante Bøger høre til mange forskellige Videnskaber. En eneste af disse Poster fortjener at anføres dels paa Grund af den høje Person, der fik Bøgerne udlaante fra Kongens Bibliothek, dels paa Grund af den Udførlighed, med hvilken Gram har ført Udlaanet af disse Skrifter til Bogs. Posten lyder saaledes:

»Den 14. Dec. 1744.

Sendt til H. K. H. Cron Pr.

1. Neue Europæische Fama — in 8vo var 7. Voll. hvori det sidste stykke in vol. 7mo var 84. Theil. — og derhos det sidst uindbundne — der 112. Theil.
2. Europæischer Staats-Secretarius — in 8vo var 6. Voll. hvori det sidste stykke in Vol 6to var den 72. Theil og derhos det sidst uindbundne = 96er Theil.
3. Geneal. Histor. Nachrichten von den allerneuesten Begebenheiten etc. in 8vo var 4. Voll. hvori det sidste stykke in Vol. 4to var der 48. Theil og derhos det sidste stykke u-indbundet der 59. Theil.«

Det er vel bekjendt, at Gram hjalp saavel danske som fremmede Lærde ved til deres videnskabelige Arbejder og

Værker at give dem Bidrag fra det Bibliothek, hvis Styrer han var, og ved at udlaane Bøger derfra til dem. Men først ved denne lille Notice-Bog erfarer man, at Udlaanet har havt et videre Omfang, om det end, som naturligt var, afhang af ham, hvem han vilde lade faa Bøger hjem. Og forsaavidt har Bogen en historisk Betydning, idet den med sine Kjendsgjæringer falder ind i den Række af Ønsker, Forslag og Forsøg paa at aabne Publikum en let Adgang til at kunne benytte det kongelige Bibliothek, som til forskjellig Tid og paa forskjellig Maade kom frem i forrige Aarhundrede. Alleerede i Aaret 1717 udtalte Chr. Reitzer Ønsket herom; Andreas Højer har fremsat Tanker i samme Retning; fra Tiden imellem 1755 og 1762 har man bevaret en Konzept til en ret vidtløftig kongelig Kundgjørelse paa Tydsk om, at Bibliotheket skulde være tilgængeligt for dem, der hengive sig til Lærdom og Videnskaberne, hvilken Kundgjørelse dog aldrig fik Kongens Underskrift; ved Aaret 1779 høres Tale om en Udlaans-Protokol, som Rasmus Nyerup skal føre; i et Udkast til en Instrux for Bibliothekaren, der er skreven med Jon Erichsens Haand og er fra Tiden før 1783, tales baade om Benyttelse af Bøger paa Stedet, i selve Bibliotheket, og om Udlaan til Lærde og Studerende her i Staden.

Skridt for Skridt modnedes Tanken mere og mere, og ved en Bekjendtgjørelse, som den 2. Maj 1793 blev trykt i Aviserne; indkaldtes alle udlaante Bøger, for at, naar de vare komne tilstede og de tilligemed alle de andre Bøger vare ordnede paa deres Plads, Bibliotheket kunde blive »aabnet til offentligt Brug paa en med Hs. Majestæts velgjørende Hensigt overensstemmende Maade.« Der forløb imidlertid flere Maaneder inden Alt var færdigt, men endelig udgik

den femtende November 1793

et kongeligt Reskript til Bibliothekets Chef, ved hvilket Bibliotheket blev erklæret for at være et offentligt Bibliothek,

og den 16. December 1793 udstedtes det første Reglement for Bibliothekets Benyttelse.

Denne vigtige Bestemmelse om Bibliothekets nye Stilling var bleven forberedt med stor Omhu og med Energi. Derom vidner det store Aktstykke, som her er udgivet for første Gang helt, nemlig den eneste kjendte Instruktion for Overbibliothekaren ved det store kongelige Bibliothek, der er underskrevet af Kong *Christian den Syvende* og Kronprinds *Frederik* og parapheret af Bibliothekets Chef, Greve *Kay Reventlow*. — Medens det ovenfor nævnte Reglement væsentlig tager Hensyn til Publikums Forhold til Bibliotheket, angaar Instruksen mest Overbibliothekarens og hans Underordnedes Forhold til Bibliotheket og dets Chef, og den kan paa en vis Maade kaldes en Grundlov for Bibliothekets Styrelse. Instruksen er for sin Tid et fortræffeligt Arbejde, som indeholder mange rigtige Bemærkninger om hvad der skal ligge Bibliothekets Embedsmænd paa Sinde; den fremhæver, hvorledes der skal sørges for Bibliothekets Bevarelse og Forøgelse, den lægger Vægt paa, at der holdes god Orden saa vel med Bøgerne, som med Boghandlerne og Bogbinderne, den fastsætter Bestemmelser om, hvorledes Regnskaberne skulle føres, men hvad det her mest kommer an paa: Instruksen indeholder de vigtige Ord, at Kongen bestemmer Bibliotheket til almindeligt og offentligt Brug, og den giver almindelige Regler for Publikums Benyttelse af Bibliotheket. — Den indeholder forøvrig selv Vidnesbyrd om, at der allerede, da den blev udfærdiget, fandt Udlaan Sted, eftersom det paalægges Underbibliothekaren, at føre Udlaansprotokollen »som han hidtil har gjort.«

I en anden Henseende er Instruksen af Vigtighed, idet det nemlig af den fremgaar, for det Første, hvilket Maal der skulde sættes for Bibliotheket, nemlig at fremme den moralske Lyksalighed i Kongens Stater, en større og

mere udbredt Kultur i alle Videnskaber og Kunster, og Lærdom overhovedet; dernæst, hvilke Klasser man tænkte sig at Bibliotheket skulde være beregnet paa, nemlig Personer ansatte i offentlige Embeder, bekendte Mænd, men især Professorerne ved Universitetet og de Studerende. Hverken før eller senere er der i noget officielt Aktstykke paa lignende Vis talt om, for hvem Bibliotheket egentlig er bestemt.

Det ligger ikke saa fjernt at spørge: hvem har skrevet denne Instruktion? Men et sikkert Svar kan der ikke gives paa dette Spørgsmaal, thi Koncepten til den er ikke bevaret. Skulde Chefen, Greve Reventlow være Forfatteren? Han har utvivlsomt havt sin store Del i Affattelsen af den, dog har han næppe selv skrevet den hele. Men har han ikke kunnet faa Hjælp hos Bibliothekaren? Nej, thi der var netop dengang ingen Bibliothekar, Embedet stod ledigt efter Jon Erichsens Død den 29. Marts 1787. Chefen havde nemlig indstillet til Kongen og faaet hans Approbation paa, at Vakancen skulde vare en længere Tid, for at en Instruktion for den nye Bibliothekar kunde blive udarbejdet, thi den nylig afdøde Bibliothekar havde følt, at der trængtes til et saadant befalende og vejledende Dokument, og han havde selv gjort Udkast til en Instruktion. — Det maa nu være tilladt at udtale som en Formodning, at den Mand har havt en betydelig Del i Konciperingen af Instruktionen, i hvis Lod det faldt, at være Fører i Bibliothekets nye Æra. Denne Formodning støttes ikke saa meget derpaa, at Aktstykket er affattet i det tyske Sprog, thi Chefen, Greve Reventlow, brugte det tyske Sprog, og Tydsk og Dansk gjorde man dengang ikke stor Forskjel paa. Men Instruktionen røber saa stor en Bog-, Literatur- og Bibliotheks-Kundskab, at man let kommer til at tænke paa, at Forfatteren maa have været i Besiddelse af en saadan Kundskab i ikke ringe Grad. Og det var netop Tilfældet med *Daniel Gotthilf Moldenhawer*. Nu

træffer det sig saa mærkeligt, at medens de Mænd, der søgte om Bibliothekar-Embedet efter Jon Erichsens Død, indgav deres Ansøgninger i 1787, de fleste allerede i April Maaned, saa bærer Moldenhawers Ansøgning netop den samme Datum som Instruksen, den 21. April 1788. Er dette et rent tilfældigt Sammenstød? Den 23. April indgav Reventlow sit Forslag til Besættelsen af det ledige Embede og nævnte de tre Ansøgere, som han mente burde komme i Betragtning: Professor Jakob Baden, Professor Moldenhawer og Digteren H. W. Gerstenberg, Justitsdirektør ved den kongelige Lotto i Altona. Indstillingen er skreven med Reventlows Haand, og ligeledes er den kongelige Resolution om Professor, Dr. Moldenhawers Udnævnelse til Overbibliothekar skreven paa Indstillingen — med Kongens Underskrift — af Reventlow selv. Resolutionen er dateret den 23. April, og den 9. Maj 1788 fik Moldenhawer sin Bestalling som Overbibliothekar ved det store kongelige Bibliothek; han blev den første, som overtog Embedet med denne Titel.

Der forekommer desuden i Instruksen Tanker, som stemme godt med Moldenhawers Ideer. Hans Biograph, Chr. Molbech, siger om ham, at han ikke interesserede sig meget for at anskaffe typographiske Sjeldenheder og udmærkede Frembringelser i Pragt-Udgaver og fortrinlige Exemplarer, og det er netop i Instruksen tredie Paragraph fremhævet, at der skal lægges Vægt paa det Nyttige, men ikke paa det Sjeldne og paa Pragten. Dette Princip er der i det Hele taget blevet lagt vel ensidigt Vægt paa ved det store kongelige Bibliothek, Noget der viste sig ved den store Bogudstilling i Aaret 1891, da det ikke var muligt, at fremstille en saa rig Samling af Bøger, der kunde repræsentere *Bogtrykkerkunsten* i den nyere Tid, som det var ønsket. Endnu en Grund til at søge en Fremmed som Forfatter til Instruksen er den, at Instruksen saagodtsom

Intet indeholder om den nationale Literatur, Landets egen Literatur, uagtet der netop om den burde være givet Overbibliothekaren en udførlig og nødvendig Vejledning.

Dette være nu som det være vil, Instruksen er et interessant og godt Arbejde, og meget af den Aand, som gaar igjennem den, er levende i Bibliotheket den Dag idag. Tager man Aktstykket i sin Haand, vil man ogsaa snart lægge Mærke til, at det er bleven gjennemlæst og er blevet slidt paa af Bibliothekets Embedsmænd, som have villet tage Lære af den. Den gav strax den nye Overbibliothekar meget at bestille; thi den store Tilvæxt fra Thotts Bibliothek skulde ordnes, ved forskjellige Auktioner var der kjøbt i Alt 50,000 Bind, som skulde ordnes, og meget andet i Kongens Bibliothek skulde bringes paa ret Kjøb, efter at der i tredivte Aar havde hvilet en uheldig Stjerne over det, og hverken J. H. Schlegel eller Jon Erichsen havde været i Stand til at raade Bod paa Manglerne, især fordi begge disse fortræffelige Mænd i altfor faa Aar styrede Bibliotheket; og endelig skulde der forfattes Kataloger. Hertil krævedes Arbejder, som først efter flere Aars Forløb kunde blive tilendebagte, i alt Fald foreløbig.

Den 26. Oktober 1793 indsendte Greve *A. P. Bernstorff* (der fungerede for Greve Reventlow, medens denne i Aarene 1789—94 var fraværende som overordentlig Gesandt i Stockholm) en af Moldenhawer renskrevet (og konciperet?) Forestilling til Kongen: det Arbejde, som var at udføre med Ordningen af det kongelige Bibliothek er tilendebragt i Begyndelsen af Oktober Maaned, og ved de Forøgelse, Bibliotheket har modtaget i de sidste Aar, især ved Hs. Majestæts Goddædighed, er det voxet til at være det tredie i Rangen i Europa, medens det overgaar alle andre ved sin Ordning og sine Kataloger, der svare til den Form, Videnskaberne i denne Tidsalder indtage; der mangler nu kun en Anordning,

som fastsætter Lovene for den offentlige Benyttelse af det, og det Udkast hertil, som følger med Forestillingen, forventes at ville finde Hs. Majestæts Bifald. Den kongelige Resolution herpaa faldt samme Dag: det forelagde Udkast billiges, og det befales, at det skal udfærdiges i Form af et Reskript til Overkammerjunker Greve *v. Reventlow* som Bibliothekets egentlige Chef. Reskriptet, der tillige indeholder Reglementet, er dateret den 15. November 1793; det er underskrevet af *Christian den Syvende* og parapheret af *A. P. Bernstorff*, og det er paa Dansk, medens alle de andre Aktstykker, som her ere omtalte, ere skrevne paa Tydsk. Reskriptets Indhold blev derefter bekendtgjort den 16. December. Bekjendtgjørelsen er trykt i Werlauffs Bibliothekshistorie.

Da Alt saaledes var færdigt, blev Bibliotheket aabnet for Publikum. Og Overbibliothekaren maa have kunnet føle en lignende Glæde ved til en Begyndelse at forevise det store kongelige Bibliothek for dets fungerende Chef, Greve *Andreas Peter Bernstorff*, som den af hans Efterfølgere i Embedet følte, da han halvfjerdesindstye Aar længere fremme i Tiden foreviste Bibliotheket for dets daværende Chef, Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet Dr. phil. *Ditlev Gothard Monrad*, efterat Stueetagen i Bibliotheksbygningen var tagen i Brug, hele Bogmassen var bleven omflyttet, og nu Alt stod rent, ordentligt og imponerende; thi den Forskjel var der, at nu var Bibliotheket dobbelt saa stort som det var, dengang Moldenhawer i 1793 aabnede det for Publikum.

Det Reglement for Benyttelsen af Bibliotheket, som blev fastsat den 15. November 1793, stemmer ikke helt med de Antydninger til et saadant, der findes i Instruksen. Thi dels ere de enkelte Bestemmelser formulerede skarpere, dels give selve Bestemmelserne i forskellige Retninger en friere Adgang til Benyttelsen af Bibliotheket, — men ogsaa en Indskrænkning, idet Tiden, i hvilken en Bog maa være

udlaant, sættes til fjorten Dage istedenfor sex Uger. Instruksen taler om Udlaan af Bøger udenfor Hovedstaden til Lærde, som opholde sig i Kongens Stater, især naar de beklæde offentlige Embeder, — undtagelsesvis, efter Ansøgning og med Chefens Tilladelse, men herom tales der Intet i Reglementet. Men i dette staar der Intet om særlige Klasser, for hvem Adgangen til Bibliotheket skal staa aaben, og Bibliotheket blev aabnet saa at sige for Alle og Enhver.

Da Bibliothekets Protokoller ikke ere bevarede i uafbrudt Følge lige fra den Tid, her tales om, kan der ikke gives nøjagtige Oplysninger om Benyttelsen af det i disse tidlige Aar. *Johan Heinrich Schlegel* blev Bibliothekar den 25. Juli 1778 og allerede den 12. September samme Aar begyndte han en Udlaans-Protokol, som viser, at der 1789, Aaret som fulgte efter Instruksen Udfærdigelse og Moldenhawers Udnævnelse til Overbibliothekar, fandt 753 Udlaan Sted; blandt Laanernes Navne forekommer Kronprindsesse Marias ret hyppig. Den ældste bevarede Læsesals-Protokol er begyndt den 7. November 1796; i Aaret 1797 fandt der 858 Expeditioner Sted. Bibliothekets Historieskriver, Moldenhawers Efterfølger *E. C. Werlauff*, fortæller, at Publikum i den følgende Tid ingenlunde viste tilstrækkelig Hensynsfuldhed ligeoverfor det store Gode, der var blevet det til Del, og han omtaler, hvor vanskeligt det var, altid at træffe det Rette, saa at der til en Tid klagedes over en for vidt dreven Indskrænkning af Bibliothekets frie Benyttelse, til en anden Tid over en altfor stor Føjelighed i denne Henseende.

Instruktionen følger nu aftrykt efter Originalen, som bevares i det store kongelige Bibliotheks Arkiv.

INSTRUCTION

FÜR DEN OBERBIBLIOTHEKARIUS UNSERER
GROSSEN KÖNIGL. BIBLIOTHEK.

§ 1.

Es steht der Oberbibliothekarius Unserer grossen Bibliothek unter dem von Uns allergnädigst ernannten Chef dieser Bibliothek, und hat sich an diesen und keinen andern, über alles was die Bibliothek angeht, sowohl in Hinsicht der Bücher selbst, ihrer Anordnung, ihres Ankaufs, ihrer Einbindung, ihrer Ausleihung und wie es Namen haben mag, als auch des zu Unserer Bibliothek gehörenden Gebäudes, der Säle und der mit denselben verbundenen Kammern, und deren innere Einrichtung, einzig und allein zu wenden; wo und wenn diese einer Ausbesserung bedürfen, oder wenn einige neue Veränderungen an denselben zur bessere Aufstellung der Bücher, zu ihrem bequemerem Gebrauch und zur grösseren Zierde der Bibliothek, entweder unentbehrlich nothwendig, oder auch nur nützlich seyn könnten, demselben darüber seine schriftlichen, so viel möglich mit den nöthigen Kosten Überschlügen begleiteten Vorschläge zu machen, welche dieser alsdenn in nähere Betrachtung zu ziehen, nach Befinden und wo es erforderlich seyn kann, Unsere unmittelbare Königl. Resolution darüber einzuholen, und mit selbiger Unserm Oberbibliothekar zu versehen haben wird.

- § 2.

Da Wir Unsere grosse Bibliothek zum allgemeinen und öffentlichen Gebrauche bestimmen, und vornehmlich die Beförderung der moralischen Glückseligkeit Unserer sämtlichen Staaten, und die grössere und ausgebreitetere Cultur aller Wissenschaften und Künste, so wie die Gelehrsamkeit überhaupt ihr eigentlicher Zweck beständig seyn und bleiben soll, so wird Unser Bibliothekarius hiedurch angewiesen und verpflichtet, diese Absichten in Ansehung der noch nicht vorhandenen und noch anzuschaffenden gelehrten Werke und Schriften unverrückt vor Augen zu haben, sich um die dazu nöthigen Kenntnisse zu bemühen und sie immer zu erweitern, auch alle Vorschläge die er deshalb dem Chef Unserer Bibliothek zu thun nach seiner besten Einsicht für dienlich findet, nach diesen Absichten einzurichten und abzumessen.

§ 3.

Besonders soll er also Sorge tragen, Unsere Bibliothek mit allen den einländischen und ausländischen nöthigen Werken und Schriften zu bereichern, welche sich auf die natürliche, bürgerliche und politische Beschaffenheit und Verfassung Unserer sämtlichen Dänischen Staaten und Besitzungen in verschiedenen Welttheilen, auf ihre Rechte, Ansprüche und Aussichten auf andere Länder und auf ihre verschiedenen Verbindungen mit ihnen beziehen, oder die Einsichten in alles dasjenige befördern und erweitern können, was die darinnen möglichen Künste, Gewerbe, und Handelszweige zur bessern Aufnahme bringen kann, damit sie in dieser Absicht im eigentlichen Verstande eine Bibliothek des Staats heissen könne. Deswegen soll auch dem Ankaufe der zur Erreichung dieser Absicht noch fehlenden Werke, die Anschaffung anderer zu diesem Zwecke minder wichtigen Bücher, sowohl als der-

jenigen nachstehen, welche sich einzig und allein, ohne einigen anderweitigen Nutzen, durch blosse Pracht und Seltenheit empfehlen könnten.

§ 4.

Ferner soll derselbe in Ansehung der anzuschaffenden Werke sein Augenmerk darauf gerichtet seyn lassen, dass Unsere Bibliothek in allen verschiedenen Wissenschaften und Künsten nach und nach wie es jene Absicht und der dazu ausgesetzte jährliche Fonds verstattet, mit allen denjenigen Werken und Schriften versehen werde, welche als Hauptquellen in denen die Schätze wichtiger Erfindungen und Entdeckungen aufbewahrt sind, oder als unentbehrliche Hilfsmittel dazu betrachtet werden können, doch solchergestalt, dass dabey erwogen werde, was von dergleichen Schriften bereits in andern öffentlichen Bibliotheken und besonders in der Bibliothek der Universität vorhanden, oder der specielleren Natur und Absicht einer solchen Anstalt vorzüglich angemessen seyn möchten. Ist indessen ein oder anderes Fach der Wissenschaften und Künste schon zu einer besondern Vollständigkeit gediehen, so muss auf die Erhaltung und Vermehrung desselben freilich vorzüglich Rücksicht genommen werden.

§ 5.

Unter den ausländischen Büchern soll den in Portugall, Spanien und Italien gedruckten, alten oder neuen Werken, wenn sie von einem erheblichen historischen, statistischen oder zur Naturkunde dienlichen Inhalte sind, oder denen in England und Frankreich herauskommenden zu allerley Wissenschaften und Künsten gehörenden Büchern, diejenigen, so in Deutschland herauskommen, nachstehen, es wäre denn, dass diese von ganz besonderer Erheblichkeit und Wichtig-

keit wären, und darum jenen im Ankaufe vorgezogen zu werden verdienten, weil diese für die Gelehrten Unserer Staaten leichter und wohlfeiler zu haben sind.

§ 6.

Was die verschiedene Ausgabe eines oder desselben ältern oder neuern Buches betrifft, so sollen keine andere Editionen in Unserer Bibliothek aufgenommen werden, als solche welche *principis* genannt zu werden verdienen, oder besonderer merkwürdiger Umstände wegen *castrirt* oder verfälscht worden sind, oder was insonderheit die sogenannten griechischen und lateinischen *Autores* angehet, von einem erheblichen Nutzen für die Critik sind, oder wegen ihrer Pracht geschätzt und für besondere Zierden öffentlicher Bibliotheken angesehen zu werden pflegen. Alle andere Ausgaben, die nichts zur bessere Kenntniss der Original- editionen und ihres Inhalts, oder deren welche *principis* heissen beitragen, blosse und oft fehlerhafte Nachdrucke derselben, oder nur Handausgaben für Schulen sind, sollen als *Doubletten* angesehen, und mit des Chefs Bewilligung verkauft, und dafür andre nöthigere Bücher angeschafft werden.

§ 7.

Auf solche Weise ist es auch mit wissenschaftlichen *Compendiis* zu halten, von denen keine beizubehalten oder anzuschaffen sind, wenn sie weder in ihrem Inhalte, noch in der Ordnung der vorgetragenen Sachen, noch ein dem Vortrage selbst etwas vorzügliches und unterscheidendes haben, damit die Bibliothek nicht mit einer unnützen Last unerheblicher Schriften beschweret, noch die dazu gelegten Einkünfte der Anschaffung besserer Bücher entzogen werden mögen.

XVIII

§ 8.

Damit obgemeldete Unsere Ansichten mit Unserer Bibliothek desto vollkommner erreicht werden können, und jede hier befindliche öffentliche Bibliothek der andern hierinnen die Hand bieten möge, um die dazu bestimmten öffentlichen Gelder auf das Zweckmässigste anzuwenden, so wollen Wir die Einrichtung treffen lassen, dass Unserm Oberbibliothecarius die Verzeichnisse der Bibliotheken, der Universität und andern öffentlichen Anstalten, nebst den halbjährigen oder jährlichen Vermehrungen derselben abschriftlich mitgetheilt werden, damit er in dem Ankaufe alter und neuer Bücher sich darnach richten, vorzüglich diejenigen, die noch in Unserer Residenz fehlen, zum Ankaufe vorschlagen, und zugleich die Gelehrten, welche gewisse Werke zu brauchen wünschen, durch die *Amanuenses* benachrichtigen könne, wo sie zu finden sind. Dahingegen soll er aber alsdenn auch andere öffentliche Bibliotheken auf ihr Verlangen von den *Catalogis* Unserer grossen Bibliothek Abschriften nehmen lassen.

§ 9.

Da die Bemühungen der beyden letzten Bibliothekaren Unserer Bibliothek bey ihrem grossen Umfange und der bey derselben durch die völlige Vernachlässigung eines Haupt-catalogi eingetretenen Unordnung, noch nicht hinreichend gewesen sind, diese völlig zu heben, und die Bibliothek dadurch ihre zum öffentlichen Gebrauch abzweckenden Bestimmung fähig zu machen, so hat Unser Oberbibliothekarius die von seinen beiden Vorgängern und während ihres Bibliothekariats angefangenen Arbeiten zur Stellung der Bibliothek nach ihren Fächern mit allem Fleisse fortzusetzen und von denen ihm untergebenen fortsetzen zu lassen; die endliche Verfertigung eines Real-Catalogi sowohl nach den Ordnungen und Abtheilungen der Wissenschaften, über die ganze Biblio-

thek als auch eines alphabetischen (indem es ihm überlassen bleibt, die anonymischen Schriften und die Sammlungen mehrerer in einem Werke entweder noch in einen besondern alphabetischen Catalogus zu bringen oder sonst auf die der Absicht am gemässensten scheinende Art einzutragen) so viel möglich zu beschleunigen; auch ausserdem noch zu mehrerer Ordnung fürs künftige einen *Catalogum Incrementi* über die zu der Bibliothek hinzukommenden Bücher einzurichten, der alljährlich mit dem Siegel des Chefs Unsrer Bibliothek zu versehen ist, und auf diese Art zu beständigen Bescheinigung des fortgesetzten Zuwachses derselben dienen wird.

§ 10.

Es befinden sich auf Unsrer Bibliothek eine grosse Menge kleiner historischer und politischer in chronologischer Ordnung aufgestellten Schriften, welche wegen ihrer Kleinheit leicht in Unordnung gebracht oder gar verlohren werden können. Unser Oberbibliothekarius hat daher dafür zu sorgen, diese in verschiedene dazu zu verfertigende Kapseln sammeln zu lassen, und auf denselben die darinnen befindlichen Piecen mit ihren Titeln auf einem darauf geklebten weissen Stückgen Papier anzeigen zu lassen, um der Unordnung derselben oder ihrem Verluste vorzubeugen.

§ 11.

Damit in dem Ankauf der Bücher zu Unsrer Bibliothek die gehörige Ordnung beobachtet werde, und solcher nach den obenbestimmten Absichten derselben geschehe, so soll Unserm Oberbibliothecarius nicht frey stehe, wenn einheimische oder ausländische Bücher Versteigerungen vorfallen, oder nach geendigten deutscher Büchermessen aus den *Catalogen* nach seinen ohngeföhren Gutbefinden Bücher

auszusuchen zu erstehen, oder kommen zu lassen, welche er will; sondern er hat jährlich wenigstens zweymal und nach den Umständen mehrmahl, so wie er sich jedesmahl mit dem Chef Unserer Bibliothek darüber vereinigen wird, demselben schriftliche Vorschläge und Verzeichnisse über diejenigen Bücher einzugeben, die theils als Fortsetzungen solcher Werke, welche die Bibliothek schon besitzt, theils als solche, die den Absichten der Bibliothek vorzüglich entsprechen, seiner Meinung nach vor allen andern angeschafft werden müssen, wobey er freylich in der ersten Zeit auf die Ausfüllung der durch eine Vernachlässigung von mehr als dreissig Jahren entstandenen grossen Lücken in Unserer Bibliothek vorzüglich bedacht seyn wird, weshalb er sich denn auch mit der Vollständigkeit oder Unvollständigkeit eines jeden Fachs und den darin etwa noch fehlenden Hauptwerken so viel und so genau ihm nur immer möglich ist, bekant zu machen hat, damit jenen Lücken und Mängeln der Bibliothek nach und nach und verhältnissmässig abgeholfen werden können.

§ 12.

Der Chef Unserer Bibliothek hat alsdenn diese schriftlichen Vorschläge und Verzeichnisse Unsers Oberbibliothekars in nähere Ueberlegung zu nehmen, unter den vorgeschlagenen Büchern, auch besonders mit Rücksicht auf den in dem Jahre noch rückständigen Fonds der Bibliothek die letzte Auswahl zu treffen, und wenn hiernach das Verzeichniss umgeändert und eingerichtet worden ist, selbiges durch seine Unterschrift zu genehmigen, damit nunmehr von Unserm Oberbibliothekarius zum wirklichen Ankauf der Bücher, zu ihrer Subscription oder Pränumeration, wenn sie dieser Art sind, zur Ertheilung der nöthigen Commissionen, wenn sie

auf Versteigerungen zu erhandeln sind, oder zu ihrer Bestellung aus der Fremde geschritten werden könne.

§ 13.

Es ist alsdenn vorzüglich Unsers Oberbibliothekars Sache, dafür zu sorgen, dass Unsre Bibliothek in dem Ankauf der Bücher nicht vervortheilt werde, damit aus dem von Uns zu denselben hingelegten Fonds der möglichst ausgebreitetster Anwachs guter und wichtiger Werke erhalten werden könne. Wir erwarten daher von demselben, dass er theils die dazu nöthigen Kenntnisse schon besitze, theils solche immer mehr zu erweitern suchen werde, damit weder bey Bücher Versteigerungen und bey deren Verschreibung höhere Commissionen gegeben werden, als der wirkliche und gangbare Preis des Werks ist, noch die Buchhändler mit denen man im Handel steht, übertriebene Preise aufzusetzen im Stande seyn mögen. Nun hat zwar Unsere Bibliothek die etwa mit einem oder dem andern Buchhändler schon getroffene Verabredungen zu halten. Übrigens aber, da die Buchhändler in Unsern Staaten, wenn sie in Deutschland Bücher mit baarem Gelde in der Leipziger Messe erhandeln gemeiniglich 25, 30 bis 33 Procent Rabatt erhalten, ob sie gleich nur leicht Geld dafür bezahlen, so hat Unser Bibliothekarius dafür zu sorgen, dass sie der Bibliothek die von ihnen verlangten Bücher mit einem bestimmten den Umständen angemessenen Rabatt liefern, wobey den ohnstreitig der bessere oder schlechtere Geldcours, der höhere oder niedrigere Wehrt der Bankozettel in Betrachtung gezogen werden muss, dergestalt, dass ihnen zwar ein billiger aber doch gemässigerer Vortheil zurück bleibe; mit dem Bedeuten, dass wiedrigenfalls die Bibliothek dieselben unmittelbar aus Deutschland verschreiben würde.

§ 14.

So wie Unser Oberbibliothekar für den besten Preis der Bücher zu sorgen hat, eben so hat er dahin zu sehen, dass er zum Einbinden der Bücher solche Buchbinder aussuche, die sowohl in Absicht ihrer Arbeit als der Genauigkeit ihrer Zurücklieferungen die vorzüglichsten sind; auch mit ihnen soviel möglich feststehende Preise treffe, die bey den fortgehenden und grösseren Gewinn, welchen sie von Unserer Bibliothek ziehen, billigerweise geringer als ihre gewöhnlichen seyn könnten. Es hängt von ihm ab, weniger oder mehrere Buchbinder zugleich zu gebrauchen, so wie die Zahl der vorzüglich guten oder der mittelmässigeren Buchbinder zunimmt oder abnimmt; auch diejenigen, welche entweder in ihrer Arbeit selbst, oder in der Ordentlichkeit wie sie selbige zur versprochenen und bestimmten Zeit zurückliefern, sich vernachlässigen solten, abzuschaffen oder gegen andre zu wechseln, alles je nachdem er und der Chef Unsrer Bibliothek es zum Nutzen derselben und für ihr bestes zuträglich und erforderlich halten werden. Uebrigens hat Unser Oberbibliothekarius den Unterschied und die Kostbarkeit des Bandes für die einzelnen Bücher nach gehaltener Rücksprache mit dem Chef Unsrer Bibliothek, der Grösse und der Kostbarkeit der Werke selbst gemäss einrichten und bestellen zu lassen.

§ 15.

Zwar ist es Unsere Absicht, dass sobald nur Unsre grosse Bibliothek in die gehörige vollkommene Ordnung gebracht, und die Verfertigung der verschiedenen zur Erhaltung derselben nothwendigen *Catalogis* geendigt seyn wird, auch alsdenn die noch etwa zur Vermeidung einiger Unordnung oder einiges Misbrauches erforderlichen innere Einrichtungen und Verkehrungen gemacht seyn werden, sie ihrem Zwecke und ihrer Bestimmung als einer öffentlichen Bibliothek ge-

mäss, und gleich andere Bibliotheken ihrer Art an gewissen dazu festzusetzenden Stunden am Tage offen stehe, damit Gelehrte und Studierende solche in denselben besuchen, und diejenigen Bücher und Werke, welche sie fodern mögten, unter der Hülffreichung und Aufsicht der bey Unsrer Bibliothek angestellten Personen, zur Nachschlagung und Durchlesung an Ort und Stelle erhalten können. Indessen ist es bis dahin nicht wohl möglich diese Zulassung zu verstatten. Dahingegen können auch jezt schon alle Bücher die nicht Werke sind, welche Kupfer enthalten, hier in der Stadt an Personen die in öffentlichen Aemtern stehen, oder sonst bekannte Männer sind und besonders an die bey Unsrer Universität zu Kopenhagen angestellten ordentlichen und wirklichen Lehrer, so wie an den Studierenden auf den Namen eines dieser wirklichen Lehrer und indem selbiger für sie haftet, ausgethan und ausgeliehen werden. Jedoch soll Unser Oberbibliothecarius über folgende dabey zu beobachtende Regeln zu wachen haben.

§ 16.

Es hat ein jeder ohne Ausnahme für jedes einzel Buch, welches er von Unsrer Bibliothek geliehen erhält, eine Zettel einzuliefern, auf den der ausführliche Titel des Buches, mit der Zahl der von dem Buche empfangene *Volumina*, wenn deren mehrere sind, so wie das *datum*, an den er diese Art von Empfangschein ausgestellt hat, aufgezeichnet stehe, und der zugleich mit seiner eigenhändigen Namens Unterschrift und die Andeutung seiner Wohnung versehen sey. Er erhält seinen Zettel bey der Zurückgabe des Buches *casirt* wieder zurück, und diese sind daher mit möglichster Ordnung aufzubewahren, damit sich keiner derselben verliere oder verlegt werde, indem sie so lange sie da sind gegen den Aussteller beweisen sollen, ohne dass er

irgend eine Einwendung dagegen anführen könne. Zu ihrer Aufbewahrung würde ein mit weissen Blättern und einem Bande zum zusammenbinden versehenes Folio- oder Quirenbuch am bequemsten zu seyn scheinen, wo sie zwischen den Blättern in alphabetischer Ordnung gelegt werden könnten, so dass mehrere Zettel eines Mannes beisammen lägen, und der Name eines jeden Aufstellers sogleich und mit leichter Mühe aufzufinden sey.

§ 17.

Damit sich hierin aber noch weniger eine Unordnung einschleichen, und ein Buch zugleich mit dem dafür ausgestellten Zettel, durch die Länge der Zeit, da es ausgeliehen gewesen, nicht in Vergessenheit gerathen könne, so soll es in der Regel nicht erlaubt seyn, ein einzelnes Buch länger als 6 Wochen zu behalten; wo aber besondere Arbeiten eines Gelehrten den längern fortgesetzten Gebrauch eines solchen Buchs oder Manuscriptes ihm nothwendig machten, so soll wenigstens nach dem Verlauf dieser 6 Wochen der erste ausgestellte Zettel gegen einen neuen mit dem veränderten *dato* versehenen Zettel ausgewechselt, und dieser auf solche Art jede 6 Wochen erneuert werden, auch Unser Oberbibliothekarius dafür Sorge zu tragen haben, dass von dieser Vorschrift keine Ausnahme weder durch Versäumniss noch Begünstigung gemacht, sondern sie vielmehr aufs genaueste befolgt werde.

§ 18.

Bey der Menge der auf Unsrer Universität zu Kopenhagen studierenden jungen Leute, und der an der Unmöglichkeit grenzenden Schwierigkeit sie alle zu kennen, oder nur ihre Wohnungen aufzufinden, können und dürfen ihnen zwar auf ihr blosses Verlangen keine Bücher nach Hause verabfolgt werden. Damit indessen doch diejenigen unter ihnen, welche sich durch ihre Wisbegierde und durch ihr

ordentliches Betragen auszeichnen, den gantzen Nutzen auch Unsrer grossen Bibliothek geniessen, und nicht bloss auf den nachherigen öffentlichen Gebrauch derselben auf der Bibliothek selbst eingeschränckt seyn möge, so soll ihnen auch die Verabfolgung der Bücher nach Hause nicht versagt werden, wenn der von ihnen gleich andere auszustellende Zettel noch mit der Unterschrift eines der ordentlichen und wirklichen Lehrer bey Unsrer Universität versehen ist, welcher alsdenn für die unbeschädigte Zurücklieferung des Buches gleich als wenn er es für sich selbst erhalten hätte, zu haften verspricht.

§ 19.

Es ist ein besonders Buch über die ausgeliehenen Werke zu halten, in welches sie nach den *datis* eingetragen werden müssen, und wo auf einem dazu gelassenen hinlänglich breitem Rande neben jedem Buche der Name desjenigen an den es ausgeliehen worden ist angeführt stehe, so dass man nach diesem Verzeichnisse mit leichter Mühe den für jedes Werk ausgestellten und in Alphabetischer Ordnung hingelegten Zettel auffinden, und umgekehrt hinwieder durch das *datum* des ausgestellten Zettels eine leichte Rückweisung auf den Ort, wo das Werk in diesem Verzeichniss eingetragen worden ist, haben könne. Unser Unterbibliothekarius hat dieses Verzeichniss, wie bisher von ihm geschehen ist, zu führen und unter der Aufsicht des Oberbibliothekars dafür Sorge zu tragen, dass er sowohl die Eintragung eines jeden ausgeliehenen Werkes in dasselbe, als dessen jedesmahlige *Delirung* wieder bey der Zurückgabe des dafür gegebenen Zettels nicht verabsäume.

§ 20.

Ausser Unsrer Stadt Kopenhagen sollen zwar nach der Regel keine Bücher ausgeliehen werden. Wenn indessen

darum angesucht wird, so können solche mit dem Wissen und der ausdrücklichen jedesmahligen Genehmigung des Chefs Unsrer Bibliothek auch andern in Unsern Staaten sich aufhaltenden Gelehrten, besonders solchen die in öffentlichen Aemtern stehen, zum Gebrauche bey einem von ihnen unter Händen habenden Werke und gegen Stellung hinlänglicher Sicherheit anvertraut werden. Und da hier die Frist von sechs Wochen, in der es nur erlaubt seyn soll ein Buch auf denselben Zettel bey sich zu behalten, zu kurz scheinen möchte, so soll selbige in diesen Fällen auf die doppelte Zeit von drey Monaten bestimmt seyn, nach deren Verlauf aber, wenn noch um die längere Ausleihung des Buches angehalten würde, doch die Erneuerung des Scheines wenigstens nothwendig seyn.

§ 21.

Manuscripte aber und besonders die wichtigere dürfen ohne die ausdrückliche jedesmahlige Genehmigung des Chefs überall nicht von Unserer Bibliothek ausgeliehen werden, und wenn solches ausserhalb Unsrer Staaten seyn sollte, so soll dazu in jedem einzelnen Falle Unsre ausdrückliche unmittelbare Erlaubniss erforderlich seyn.

§ 22.

Um Unsre Bibliothek desto leichter und gewisser in Ordnung erhalten zu können, soll dieselbe alle Jahre auf 3 bis 4 Wochen geschlossen und alsdenn der Regel nach keine Bücher ausgeliehen werden. Während solcher Zeit soll Unser Bibliothekarius mit dem Unterbibliothekarius und den *Amanuensibus* alle Fächer aller Wissenschaften nachsehen, um sich zu versichern, dass alle Bücher an den Stellen befindlich sind, wo sie nach den verschiedenen *Cata-*

logis sich befinden sollen, um auf solche Art aller sich einschleichenden Unordnung auch durch blosse Versetzung derselben abzuhelpen und vorzubeugen.

§ 23.

Wie Unser Oberbibliothekarius überhaupt für das beste Unsrer Bibliothek zu sorgen hat, so liegt ihm insbesondere ob, die genaueste Ordnung in den Rechnungen und Bezahlungen für dieselbe halten zu lassen, um in denselben jeden Irrthum zu ihrem Nachtheil, so wie jede Art von Rückstand sorgfältigst zu vermeiden. Es bleibt bey der bisher gewöhnlichen Art der Bezahlungen für Unsre Bibliothek, dass solche von Unsrer Zahl-Kammer aus dem für die Bibliothek bestimmten Fonds geschehen, so dass weder der Chef Unsrer Bibliothek noch Unser Oberbibliothekarius mit der Verwahrung des Geldes, und der daraus entstehenden Verantwortung belästigt werden sollen. Unser Oberbibliothekarius hat aber, was züförderst die Rechnungen der Buchhändler sowohl als Buchbinder hier in der Stadt betrifft, solche jedesmahl genau nachzusehen, und mit den eignen Listen und Noten zu vergleichen, um sich sowohl über die Richtigkeit der angeführten Bücher selbst zu vergewissern, als über die Richtigkeit der mit den erstern verabredeten Rabatte, mit den andern übereingekommen feststehenden Preise, und sodann ihre Richtigkeit nach der Art, wie es aach schon bisher gebräuchlich gewesen ist, und mit Beisetzung der Summen für den Fall, dass sich in denselben ein Irrthum gefunden hätte, oder einiges zu hoch angesetzt worden wäre, zu attestiren, wie er dann hierin für Bücher die auf Versteigerungen hier im Lande selbst erstanden worden sind auf gleiche Weise zu verfahren haben würde.

Was aber diejenigen Bücher anbetrifft, welche auf Versteigerungen ausserhalb Landes erstanden, oder aus der

Fremde verschrieben worden wären, so hat Unser Oberbibliothekarius es dahin einzurichten, dass deren Betrag von einem ihm bekannten *Banquier* oder Kaufmann berichtet und dessen Berechnung darüber eingeliefert werden könne, deren Richtigkeit in Hinsicht der Pöste selbst, sowohl, als ihre Billigkeit in Hinsicht des zu vergütenden Geldcourses und der für die geschehene Auszahlung angeführten Provisionen, Unser Bibliothekarius nach vorgängiger eignen genauen Untersuchung alsdenn auf gleiche Art wie in vorgehenden und mit Anführung der Summe zu attestiren haben wird.

Und was endlich die kleinen Ausgaben an Schreibmaterialien, Licht und Feurung, u: s: w: oder was sonst unter jenen Classen nicht zu bringen wäre, anbetriefft, so hat Unser Oberbibliothecarius von dem Unterbibliothecarius, oder nach Beschaffenheit der Sache von einem der übrigen bey der Bibliothek angesetzten Personen darüber die Rechnung aufsetzen zu lassen, welche er alsdenn der mehreren Ordnung und Gleichförmigkeit halber, ebenfalls mit seiner Attestation zu versehen haben wird.

Diese solchergestalt von Unserm Oberbibliothekar attestirten Rechnungen sind alsdenn dem Chef Unsrer Bibliothek vorzulegen, und mit dessen Unterschrift und Genehmigung zur Auszahlung zu versehen, worauf die würcliche Auszahlung, wie es schon immer geschehen, von Unsrer Zahlkammer ohne weitere Aufschub zu bewerkstelligen ist.

§ 24.

Damit auch die Buchhändler mit denen man über gewisse Rabatte, oder die Buchbinder mit denen man über bestimmte geringere Preise Accorde getroffen hat, sich nicht mit Recht zu beschweren haben, dass durch Verspätung der Zahlung ihnen ihr Vortheil genommen oder auch nur gemindert werde, so hat Unser Oberbibliothecarius ganz vor-

XXIX

züglich darauf zu sehen, das jede Rechnung, so wie sie dargereicht wird, *prompte* bezahlt werde, und keine längere Zeit als die zu ihrer Nachsicht ganz nothwendige da liege, welches, da der jährliche Fonds im Ankauf der Bücher nicht überschritten oder *anticipirt* werden soll, nie einer Schwierigkeit unterworfen seyn kann.

§ 25.

Weil aber diejenigen Personen, die Rechnungen zu fodern haben, sehr häufig selbst entweder aus blosser Versäumniss, oder weil sie bey einer älteren länger hingestanden Rechnung leichter einige Vortheile zu erhaschen glauben können, säumselig in der Einreichung ihrer Rechnungen sind, so legen Wir es Unserm Oberbibliothecarius ausdrücklich zur Pflicht auf, damit sich solchergestalt keine Unordnungen einschleichen und alle Rückstände vermieden werden können, dass er dafür Sorge, dass, soviel möglich, keine Rechnungen des einen Jahres in das andere hinübergehen, überall aber keine Rechnung über ein Jahr lang hinstehen bleibe, wenn nicht bey einem einzelnen Falle besondere und gültige Ursachen ihre Berichtigung verhindert haben.

§ 26.

Nach dem Ende eines jeden Jahres hat endlich Unser Oberbibliothecarius, eine allgemeine und von ihm selbst unterzeichnete Rechnung der bey der Bibliothek gehabnte Ausgaben verfertigen zu lassen, welche mit den Summen der von Unsrer Zahlkammer für Unsre Bibliothek geschehenen Auszahlungen genau übereinstimmen müsste, mit den bey derselben liegenden Quitungen, die etwa dazu von ihr zu leihen wären, zu belegen, und alsdenn mit diesen Belegen dem Chef Unsrer Bibliothek zu dessen Durchsicht und Ver-

gleichung einzuliefern, und von ihm sodann mit seiner Unterschrift zum Beweise ihrer Richtigkeit zu versehen ist, worauf die Belege an Unsre Zahlkammer, um dorten aufbewahrt zu werden, zurückzugeben sind, die solchergestalt aber bescheinigte alljährliche Rechnung bey Unsrer Bibliothek zur Nachricht und zum Beweise fürs Künftige aufzubewahren ist.

§ 27.

Sollten Wir es für nöthig oder dienlich erachten, diese Instruction, nach der sich Unser Oberbibliothekarius bey der ihm anvertrauten Aufsicht über Unsre Bibliothek genau zu richten hat, (wie er denn dabey nichts, was darinnen nicht ausgedrückt ist, nach eignem Gutdünken, wenn es ihm auch zum besten derselben nöthig oder dienlich zu seyn scheint, ohne Vorbewust und Genehmigung seines Chefs vornehmen und veranstalten darf,) in der Folge in einigen Punkten zu verändern oder zu erweitern, oder ihm andre dazu dienliche Geschäfte und Verrichtungen anbefehlen zu lassen: So hat derselbe mit aller Treue sich darnach eben so sorgfältig zu richten, als wenn sie namentlich in dieser Instruction angezeigt und vorgeschrieben worden wären, so wie er denn auch dem Unterbibliothekarius und die *Amanuensis* eben dazu anzuweisen haben wird.

§ 28.

Schlieslich hat Unser Oberbibliothecarius seine Vorsorge für das Beste der Bibliothek auch noch auf die kleineren Reinlichkeits- und Ordnungs-Regeln zu erstrecken, welche die gute Behandlung und Conservation der Bücher, die Reinmachung und Abwischung des Staubes, die Lüftung der Säle und Schränke an den dazu bequemen Tagen im Jahre, die gehörige Vorsicht mit Feuer und Licht, u: s: w: betreffen könne, und dass solche von den ihm untergegebenen Per-

sonen bey der Bibliothek ebenwenig nicht vernachlässigt werden, und hat derselbe überhaupt in allen möglichen die Bibliothek betreffenden, mehr oder minder wichtigen Fällen, für dieselbe nach seiner besten Einsicht Sorge zu tragen, wie es einem in seinen Pflichten eifrigen und gewissenhaften Manne wohl anstehet und gebühret.

Christiansburg den 21sten April 1788.

CHRISTIAN REX.

FREDERIK C. P.

REVENTLOW.

JOHAN RODE.

FØDT I KJØBENHAVN 1587. DØD I PADUA 1659.

Det Navn, som den Mand har baaret, hvis Historie her skal fortælles, var paa hans Tid ikke fremmedt i Danmark. Thi »Rode« er for det første et Stednavn, der forekommer baade i Sjælland og i Jylland, og dernæst er det et Slægtnavn, som i forskjellige Former: Rad, Rod, Rodt, Roodt, Raad, Raade, Roode, Rode kananfølges tilbage i det 15. Aarhundrede, især i Jylland. Ved Aaret 1510 nævnes en Hans Rode blandt det vaabenføre Mandskab i Kjøbenhavn; men om denne Mand har hørt til Johan Rodes Slægt, vides ikke. I Tydskland har Navnet Rhode ikke været ualmindeligt, og det kan ogsaa i dette Land følges langt tilbage i Tiden. Fra Lybæk kom Stephen Rhode (f. 1587) til Kjøbenhavn, hvor han blev en velstaaende Kjøbmand, og hvor han døde 1638, men hans Familie har Intet at gjøre med Johan Rodes. Dennes Navn staves i det Følgende paa denne Maade, uden h, saaledes som han selv har brugt det i Breve, som han har skrevet i det danske Sprog i de sidste Aar af sin Levetid.

Johan Rode var født i Kjøbenhavn 1587. Hans Fader, Helmer Rode, var Kjøbmand og Skibsrheder; han drev Handel paa Østersøen og Nordlandene og han maa have nydt en vis Anseelse blandt sine Medborgere, eftersom han 1608 og 1610 var blandt de af Kjøbenhavns Borgere befuldmægtigede Deputerede, som skulde vælge og hylde Prinds Christian. Helmer Rode havde engang laant 500 Rdl. af Kongen, og i

sin Almanak for 1625 har Christian den Fjerde ved Februar Maaned opskrevet Renterne af adskillige Laan, blandt hvilke nævnes: »Diderik Badsker paa Helmer Rodes Børns Vegne 30 Dl.« Af denne Notits maa kunne sluttet, at Helmer Rode da var død. I et Kongebrev af 24. Januar 1626 om Tilbagebetaling af Laan staar der: »Helmer Rode 500 Rdl.,« hvilket kun kan betyde, at det er ham, der har stiftet Laanet, uden Hensyn til at han 1626 var død¹. Helmer Rode var gift med en Datter af en Dankert, maaske Dankert Povelsen, der nævnes i Kjøbenhavns Diplomatarium ved Aaret 1562. I dette Ægteskab fødtes idetmindste tre Børn, en Søn, der døde 1616, Johan og en Datter Helene eller Magdalene, der blev gift med Raadmand i Kjøbenhavn Diderik Bartskjær (i Herlufsholms Regnskab for 1639 skriver hun sig paa en Kvittering: »Lene Didrich Badskers«). Disse havde følgende Børn: Hans Bartskjær, f. 1611, d. 1661 som Biskop i Viborg; Elisa (Else), gift med Professor Thomas Bang; Anna, gift først med Raadmand i Kjøbenhavn Laurids Michelsen Riber, efter hans Død med Professor Simon Paulli; Margrethe gift først med en anset Borger i Kjøbenhavn Hans Haagensen, efter hvis Død hun 1657 ægtede Borgmester i Kjøbenhavn Christopher Hansen.

Det er ikke i noget bevaret Aktstykke sagt om Johan Rode, at hans Fader hed Helmer, men ad anden Vej lader dette sig med Sikkerhed godtgjøre. I Universitetets Sørgeprogram i Anledning af Margrethe Dideriks-Datters Død kaldes hendes Moder: »Helena Helmeri Rhodii.« Hendes Datter, der var gift med Thomas Bang, var Johan Rodes Arving (hvilket vil blive berørt i det Følgende); han var hendes Morbroder, og følgelig var han »Helmeri Rhodii« Søn. I Chr. Brämer's Ligprædiken over Simon Paulli siges, at hans Hustru Anna var en Datter af Raadmand Diderik Badsker, og at hendes Morbroder var »der vortreffliche Johannes

Rhodium. « Rodes Fødselsaar har man hidtil kun kjendt derved, at Peder Resen i Navneregistret til Kataloget over sin Bog-samling har føjet den Oplysning til Navnet »Johannes Rhodium,« at han, da han døde 1659, var 72 Aar gammel. Dette vil give 1587 som Fødselsaar; men Fødselsdagen kjendes ikke, det vides ikke, hvor nøjagtig Resen har regnet, og det anførte Fødselsaar kan derfor kun nævnes som det sandsynlige.

Johan Rode har gaaet i Herlufsholms Skole, hvilket omtales i et Digt til ham af hans Ven, Bertel Knudsen; han har da vist havt til Rektor Find Sivertsen, der har gjort sig bemærket ved at han indførte den heidelbergiske Katechismus i Skolen. I Digtet siger Bertel Knudsen²:

Rhodi meorum summe sodalium?
 Quo cum volucrem sæpe metro diem
 Bello fefelli, quando uterque
 Herlovicis habitaret arvis.
 Quo cum sub ævo sæpe salubria
 Primo tenellus munia pertuli,
 Immo relictis Holmiæ oris
 Portua quando foveret alta.

Naar Rode er bleven Student vides ikke. Første Gang, der høres Noget om ham, er i Aaret 1607, da Professor Jon Jakobsen Venusinus skrev et Anbefalingsbrev paa Latin for ham til Universitetets Rector magnificus, Mag. Hans Stephansen, Professor i Theologi og Logik. Venusinus var gift med Karen Dankerts Datter, en Søster til Helmer Rodes Hustru; Karen havde først været gift med Alexander Lejel (Lælius), Kannik i Roskilde, med hvem hun blev Moder til den dygtige Læge Dankert Lejel (Tancredus Lælius), d. 1645. Af Anbefalingsbrevet fremgaar det, at Johan Rode har været nøje knyttet til sin Onkel, hos hvem han har kunnet modtage betydningsfuld Paavirkning, idet Venusinus var en begavet Mand, der besad Kundskaber i mange Retninger, og var saavel en livlig Aand som frisindet og ufrygtsom i sin Dom. Venusinus

havde Tilsyn med Universitetets medicinske Have, der laa ved hans Professorbolig paa det Sted, hvor nu det zoologiske Museum staar, og Rode er maaske gennem ham bleven ført ind i Studiet af Botanik, hvilket paa et senere Tidspunkt af hans Liv blev af Betydning for ham. Brevet, der er dateret 20. August 1607, lyder saaledes i Oversættelse³:

»Johan Rode, min Hustrus Søstersøn, anbefaler jeg varmt til den højærværdige Herre, Hr. Hans Stephansen, Rector Magnificus ved det kongelige Universitet i Kjøbenhavn, idet jeg venlig og pligtskyldig beder om, at han vil ledsage ham paa Rejsen til fremmede Lande forsynet med et offentligt Vidnesbyrd. Thi for at udvide sin videnskabelige Dannelse, agter han først at rejse til England, dernæst, saasnart han har lært Sproget, til Frankrig. Imidlertid lægger han sig selv og sine Planer i Guds Vilje og Forsyn. Jeg behøver ikke at rose denne min kjære Johan med prægtige Ord: en i Sandhed opvakt, ja, hel ildfuld Aand, en Dømmekraft, der ligger over hans Alder, og en dermed forbunden tilsvarende Lærdom vil være ham en rigelig Anbefaling hos alle gode Mennesker; hans pletfri Liv, hans ædle, rene Hjerte vil gjøre ham elsket af enhver redelig Mand. Og dette Vidnesbyrd kan jeg tilfulde give ham, da jeg kjender ham fra Barnsben af og fra daglig Samtale.«

Den Rejse, som Johan Rode forberedte sig til, gik først til England. I et Skrift, som Rode udgav mange Aar senere, omtaler han i Forbigaaende, at han har studeret i Cambridge⁴, og i et andet Skrift fortæller han ligeledes i Forbigaaende⁵, at han i London har haft Omgang med Lægen og Digteren Francis Thori (mon ikke Raphael Thori, der døde 1625 og har skrevet et i sin Tid berømt Digt: Hymnus Tabaci?). Han har lagt Rejsen helt op til Skotland; men, om han har været i Frankrig, vides ikke. Allerede 1609 var Rode hjemme; hans Hjemkomst blev hilset af Bertel Knudsen,

som paa en Del af Rejsen havde været hans Ledsager og som nu besang hans Hjemkomst i en horatsisk Ode⁶. Rode blev ikke længe hjemme, kun 1 eller 2 Aar, saa gik han atter paa Rejser. Men netop paa denne Tid opholdt Ole Worm sig i Kjøbenhavn, ved hvis Universitet han blev immatrikuleret 1610, og det er maaske fra denne Tid at det Venskab skriver sig, som disse to Mænd stod i til hinanden saalænge Worm levede (han døde 1654).

I Aaret 1612 træffes Rode i Wittenberg, hvor han er optraadt som Respondens ved en Disputats. Professor Sigismund Evenius, en Mand, der som Pædagog har erhvervet sig et hæderligt Navn, forfattede en Ethik, der efter Tidens Brug var inddelt i 27 Kapitler eller lige saa mange Disputatser, af hvilke hver blev forsvaret af sin Respondens. Den niende Disputats handler »de modestia et magnanimitate,« og den blev forsvaret af Johan Rode den 21. Februar 1612. Blandt Respondenter til andre af Disputatserne vare de danske Studenter Laurids Holm, Jonas Seber (Severus) og Niels Willumsen. Denne sidste forsvarede den 25. Disputats, hvilken er ledsaget af et Lykønskningsdigt af Rode, som maaske er hans første trykte latinske Carmen. Da Rode allerede i Februar 1612 er optraadt ved en Disputats i Wittenberg, tør man vist antage, at han er kommen til denne Universitetsby i det seneste 1611.

Professor Evenius's Ethik med dens Forklaring af Dyder og Laster er et filosofisk Skrift med Aristoteles's Lære som Udgangspunkt. Rode er altsaa i Wittenberg bleven indviet i den aristoteliske Philosophi, medens han hos sin Onkel Professor Venusinus kan være bleven indviet i Platons Lære, thi Venusinus var i filosofisk Retning en Tilhænger af Platon. Ved det næste Universitet, ved hvilket han opholdt sig i længere Tid, blev han indviet i helt andre Videnskaber. Om han har studeret ved det reformerte Akademi i

Herborn, vides ikke; men han var i Herborn den 24. September 1614, paa hvilken Dag han indskrev sit Navn i en Landsmands Stambog⁷. Den 3. December 1614 blev Rode immatrikuleret ved Universitetet i Marburg, — der var nemlig udbrudt Pest i Herborn, og flere Danske, som studerede her, forlod Byen og tog til Marburg; Rode er maaske fulgt med dem. Universitetet i Marburg var reformert, hvilket imidlertid ikke afholdt unge Danske, skjøndt deres Fædreland var yderliggaaende luthersk, fra at studere der. Af de Lærere, hvis Forelæsninger Rode fulgte i Marburg, maa to nævnes. Den ene er Joh. Hartmann, der var Professor i Chemi, — det første Professorat, der overhovedet er oprettet i denne Videnskab ved noget Universitet; den anden er Henr. Petræus, Professor i Medicin. Han skrev en stor »Nosologia,« som i nogen Tid vakte stor Opsigt. Dette Skrift udkom i Aarene 1615 og 1616 i to Kvartbind, men det bestod egentlig af 50 Disputatser, som hver havde sin Respondens. For den 29. var »Johannes Rhodius Hafn.-Danus« Respondens; Dagen for Disputationen er ikke angivet. Disputatsen handler »de nephritide seu inflammatione renum.« Petræus kommer i sit Skrift ind paa flere interessante Spørgsmaal, f. Ex. om Chemiens Betydning i Lægevidenskaben, om Medicinen er en Kunst eller en Videnskab. Vigtigst i den Sammenhæng, i hvilken Petræus's Nosologi omtales her, er det at vide, at Petræus hyldede den chemiatiske Methode og anbefalede de Unge flittig at læse Paracelsus's Skrifter. Et Sted i et af sine Skrifter⁸ nævner Rode »doctor meus Nicolaus Braunius;« denne Mand var en anset Professor i Medicin i Marburg, og Rode har da vel været blandt hans Tilhørere.

Fra Marburg rejste Rode (uvist naar) til Basel, hvor han tilbragte et Par Aars Tid. Ved Universitetet i denne By var der flere udmærkede Professorer, af hvis Forelæsninger og Omgang han drog Nytte. En af dem var Kaspar Bauhin,

der 1589 blev Professor i Anatomi og Botanik, 1614 i praktisk Medicin; han kreerede 1610 Kaspar Bartholin til Doctor medicinæ og var Rector magnificus 1611, da Ole Worm blev kreeret til Doctor medicinæ af Felix Plater. Denne sidste døde 1614, hans Søn Thomas blev hans Efterfølger som Professor i Anatomi og Botanik. En tredje Professor, Emanuel Stupa, vikarierede for sin gamle Fader Joh. Nic. Stupa (f. 1542), Professor i theoretisk Medicin, og blev hans Efterfølger da han døde 1620. Hvorledes hans Forstaaelse af Medicinen var, kan sluttes deraf, at han indledede sine Forelæsninger med et Foredrag holdt den 28. Marts 1620, der handlede »de fraudibus Paracelsistarum.« Det var altsaa en Opfattelse, som gik stik imod den, Rode var bleven indviet i i Marburg. I det Hele var der en stor Forskjel paa, hvorledes Medicinen doceredes i Marburg og i Basel. I Marburg som ved mange andre tyske Universiteter gik man i det gamle Spor; man var systematisk, Alt skulde rette sig efter Galenus. I Basel var der under Paavirkning af Vesalius, hvis berømte anatomiske Værk var udkommet der 1543 — han blev selv ikke knyttet som Professor til Universitetet i Basel — og under Paavirkning af Italiens og Frankrigs fremragende medicinske Lærere og Forfattere igjennem Felix Plater og Kaspar Bauhin kommet en ny Flugt over Studiet, som væsentlig kan betegnes ved at Autopsi og Erfaring traadte istedenfor Autoritetstro, at en bedre Forstaaelse af det komplicerede menneskelige Legemes S sammensætning, som Anatomien ydede gjennem Sektioner, greb ind i hele Lægevidenskabens Udvikling og Lægekunstens Udførelse. Det vil sige: der kom større Frihed istedenfor tyngende Trældom, og der var skabt en god Begyndelse til at en ny Æra kunde udvikle sig. Men endnu var Harvey's Opdagelse af Blodumløbet ikke bleven bekjendt for Verden. Det var to helt forskjellige Retninger, som Rode lærte at kjende i

Marburg og i Basel. Vel var han over 30 Aar gammel, da han forlod denne sidste By, og skulde altsaa kaldes en moden Mand paa den Tid. Men for en alvorlig Karakter, der elskede at gaa frem med Grundighed og af Naturen var noget ængstelig, var Opgaven ikke saa let at løse: at forene de to Retninger, eller vælge imellem dem.

Fra den Tid, da Rode opholdt sig i Basel, er der bevaret nogle Breve⁹, som han har skrevet til sin Ven, Magister Laurids Scavenius — senere bekendt som Sjællands Biskop —, der som Hovmester ledsagede Borgmester i Kjøbenhavn Mikkel Vibes Sønner, af hvilke den ene var den senere som Diplomat velbekjendte Peder Vibe, paa deres Udenlandsrejse⁹. Brevene ere adresserede dels til Strasburg dels til Genf; de ere skrevne paa Latin, ere livlig affattede og minde om hvad Venusinus sagde, at den unge Johan Rode havde et »ildfuldt« Sind. Men desværre er Indholdet i denne fragmentarisk bevarede Korrespondance for største Delen kun af mindre Betydning til Oplysning om Rode selv. Brevene dreje sig om Kjøb af Bøger, f. Ex. af Paracelsus paa Tydsk i den nyeste Udgave, som Scavenius skal købe hos Pedellen ved Universitetet i Strasburg; Exemplaret maa kollationeres, thi det maa være fuldstændigt, Prisen maa være rimelig o. s. v. Hos den samme Pedel skal Scavenius faa Fortegnelsen over de medicinske og philosophiske Bøger, som kunne kjøbes hos ham, eftersom han har til Salg de Bøger, som afdøde Studenter have efterladt sig. Gjentagne Gange forhandles der om Rejser til Messen i Franckfurt; Rode vil komme til Strasburg for at gjøre Følgeskab med Scavenius og andre gode Venner.

Et Brev er der, som maa være gaadefuldt for andre Læsere end netop for Scavenius, om end Noget af det kan forstaas, naar man er lidt inde i Personalhistorien. Der var i Marburg med Universitetet forbundet en Opdragelses-

Anstalt, kaldet Pædagogium, som blev besøgt af unge Mennesker, ja Drengene, af adelig Herkomst fra alle Lande. Et Par Uger efter at Rode var bleven immatrikuleret ved Universitetet der blev en hel lille Koloni af danske Adelige indskrevne ved dette Pædagogium, nemlig Knud, Jakob, Frands Ulfeld, Sønner af Jakob Ulfeld, Christian og Korfits Ulfeld, Sønner af Mogens Ulfeld, Jens Bille Steenssøn, Henrik Rantzau Breidessøn, Henrik Rantzau Henrikssøn. Fremdeles Gerhard Knudsen, der var Hovmester for nogle af disse unge Mennesker. Paa samme Tid opholdt sig i Marburg Niels Foss, der var bleven immatrikuleret der 1612; efter et halvt Aars Ophold i Marburg var han rejst hjem for at tage Magistergraden, men var nu atter i Marburg som Hovmester for Henrik Rantzau Henrikssøn (der døde i Marburg den 10. November 1615) og Jens Bille. At Rode har staaet i Forhold til Ulfeld'erne er udenfor al Tvivl, men det er tildels kun ad Omveje, at man kan faa Noget at vide herom. Mogens Ulfeld, Rigens Admiral, døde den 15. Juni 1616. Derom fik Rode Underretning fra Vennen Bertel Knudsen, der i den Anledning skriver¹⁰: »Fecisti jacturam in te tali Heroe, tam illustri, alto et tibi volente.« Naar det har kunnet siges, at Mogens Ulfeld var Rode velvillig stemt, har en af Grundene saa ikke været den, at Rode var Hovmester for Rigsadmiralens Sønner?

Det Brev, der ovenfor er sigtet til, er skrevet i Basel den 26. Oktober 1618 til Scavenius, som da var i Genf. Det er skrevet paa Latin, men nogle Steder ere affattede paa Dansk, hvortil Grunden er nævnet i Brevet, der er temmelig ulæseligt paa enkelte Steder. Paa Dansk lyder det Afsnit, som har særlig Interesse, saaledes: »Først for faa Dage siden har jeg faaet Brevene fra min Fader og min Svoger. Fra Hr. Kånsleren ikke et Ord. Men Familien (»gentes«) har heller ikke hørt Noget. *Der er slit en [?] Dieffuel i gryden.*

Jeg haffver nu itt gantzsche aar iche fanget mere end 200 Rdlr., huilche min schwoger haffuer bringet till weige hos dieris faged; ellers hafde slett inthet kommed; dend wechsel som i wid Jeg thoeg Paasche Meszen, huilchen war i winteren 1617 therid, wilde min fader lade gaa thilbage, hvis min Svoger ikke havde faaet ham fra det. Jeg kand iche meere thage paa hands. Dog fattis mig inthet her. Hin store Juppiter, Du veed nok hvem, synes at være mig mindre gunstig. Du forstaar nok en halvkvædet Vise. Dend ældste broder haffver therid 8000 Rdl. i $\frac{3}{4}$ aar, och schal nu wer deris formynder. Hvilket de ere saa ilde tilfredse med, at den ældste (»major natu«) truer med at rejse hjem til Fædrelandet til Foraarsmessen. Det vilde sandelig være til ikke mindre Fordel for ham end for mig. Men jeg er ganske uenig deri, skrækket ved Lynstraalen fra ham, Du veed nok. Tal med Hr. Grønbech i Enerum om denne Sag og forklar ham, hvorfor jeg er saa hed i det. Og det maa Du efter mit Exempel gjøre i Modersmaalet, hvilket jeg altid venter af mine Venner i alvorlige Anliggender, at de schitte Tydsche schall iche wide min Leilighed, om mine Breve svigagtig bleve opsnappede«

At dette Brev handler om de unge Ulfeld'er, er vistnok ingen Tvivl underkastet. Kansleren er Jacob Ulfeld, og ham har Rode aabenbart staaet i Forhold til. Men hvem er den »store Juppiter«? I et Brev, skrevet til Scavenius den 6. Marts 1618, siger Rode: »Jeg har faaet at vide, at vor Konges Gesandt snart vil være i Heidelberg. Saasnart Du har faaet sikker Meddelelse herom, saa lad mig det vide hurtigst muligt. Kansleren Ulfeld vil maaske komme tilstede.« Her nævnes igjen Kansler Ulfeld, men saa standse alle videre Efterretninger.

I et Brev skrevet 1653 omtaler Rode¹¹, at han har rejst med Grev Ulfeld i Frankrig, og i et af sine Skrifter fortæller han¹², at en Apoteker, Claude Maillard, i Orleans havde

givet ham en Recept for Opiumspiller som Middel imod Dysenteri. Disse Rejser eller denne Rejse i Frankrig kan kun være foretaget i de Aar, han var i Basel (1619?) eller paa Rejsen hjem fra denne By. Rode har været i Heidelberg, hvor han har seet det berømte Bibliothek og talt med dets lærde Bibliothekar Gruter¹³. Dette Besøg maa være skeet enten paa Rejsen til Basel eller paa Rejsen hjem herfra. I et af sine Skrifter siger Rode¹⁴: »Otho Heurnius & Joannes Bontius in Belgio mecum communicarunt.« Den førstnævnte af disse to Mænd (f. 1577, d. 1652) var Stifteren af den kliniske Undervisning ved Universitetet i Leyden. Har Rode ogsaa været der? Eller har han blot vexlet Breve med de to Mænd? Endnu den 16. September 1619 var Rode i Basel, men ikke længe efter maa han være rejst til Kjøbenhavn, hvor han opholdt sig i 1620 og til ind i Aaret 1622. Hans Hjemkomst blev hilset af en af den Tids flittige latinske Poeter Willich Westhoff, der skrev et lille latinsk Velkomstdigt til Rode, hvem han kalder »nostrum amicitiaë charisma¹⁵.« Westhoff blev Rektor paa Herlufsholm 1604, maaske har han der lært Rode at kjende.

Rode kalder Kaspar Bartholin »doctor noster¹⁶.« Skal denne Betegnelse forstaas bogstavelig og har Rode virkelig hørt Bartholins Forelæsninger, saa maa det have været i Aarene 1620 eller 1621; thi 1613, da Bartholin blev udnævnt til Professor medicinæ, var Rode udenlands. Samtidig med Bartholins Forelæsninger har Rode vistnok hørt Ole Worms. Men der vides kun meget Lidt om Rode, medens han opholdt sig i Kjøbenhavn; det man kan faa at vide indskrænker sig egentlig til et meget livlig skrevet Brev, som Rode den 7. Juli 1620 sendte til sin Ven Laurids Scavenius, der samme Aar var bleven kaldet til Præst ved Domkirken i Roskilde og udnævnt til Lector theologiæ. Brevet er skrevet paa Latin og lyder i dansk Oversættelse saaledes¹⁷:

»Hilsen til min ærværdige Broder i Christo. Efter dit Løfte ventede jeg Dig igaar. Men forgjæves. At det tvivlsomme og truende Vejrligt har skrækket Dig, tvivler jeg paa, da Du er vant til haardt Vejr, jeg behøver blot at tænke paa Strabadserne paa de Claudinske Bjerge. Den Hvile, Du nylig har opnaaet, har forkjælet Dig lidt, det veed jeg nok, men den, som sætter Pris paa Lærdom og Tapperhed, lader ikke Legemet blive det kostbareste. Velan da, naar Du er færdig med dine kirkelige Forretninger, fyld saa dit Flaskefoder og kom. Næste Fredag er bestemt til den hellige Kamp; vi vente Athleter med muskelstærke Arme, men de tænke dog ikke paa Blod. Thi de fleste ere Samiere. Du vil dog se en Mængde, og iblandt dem mange, som ere skrappe. Sygevogtere ville de ikke være. Nu er det din Sag, Du, som er sendt fra Himlen til denne Dont, at gjøre dine Vaaben rede, ikke for at vise dem, men for at bruge dem. Maaske er der lidt Arbejde, men Æren er ikke liden. Lev vel; vil Du, at jeg skal leve vel, flyv saa herind med din Mappe og dine Muser. Jeg lever i Haab og ønsker til Lykke.

Kjøbenhavn 7. Juli 1620.

Din hengivne

JOHAN RODE.«

Om end dette Brev ikke indeholder meget Positivt, er det dog muligt at give en rimelig Forklaring af dets Indhold. Paa Grund af, at der herskede Pest i Kjøbenhavn, var Universitetet nemlig lukket fra sidst i Maj 1619 til i Marts 1620. Kort efter, at Virksomheden var begyndt paany, indtraf en mærkelig Højtidelighed, idet Dekanus i det theologiske Fakultet, Biskop Hans Povelsen Resen, kreerede fire Doctores theologiæ, nemlig Biskop Iver Hemmet i Ribe, Biskop Hans Vandal i Viborg, Biskop Mads Jensen Middelfart i Lund og Hofpræst Peder Sture. Universitetets Rektor, Professor, Dr.

Kort Aslaksen, offentliggjorde et Indbydelsesskrift til denne Højtidelighed, hvilket er dateret den 19de Juli, og i dette Program siger han, at de fire Doktorander »tum colloquii privatis tum disputatione publica« have vist sig værdige til at faa Doktorgraden tildelt. Efter Programmet har der kun fundet én theologisk Disputats Sted, som Doktoranderne have deltaget i, og det kan da formodes, at det er denne »certamen sacrum,« denne »hellige Kamp,« som Rode sigter til i sit Brev. Raadfører man sig med en Almanak for 1620, finder man, at Fredagen efter den 7. Juli er Fredagen den 14. Juli, og forsaavidt vil Alt kunne passe: Disputation den 14., Promotion den 20. Juli. At Lægen Rode opfordrer den Gejstlige, Laurids Scavenius, til at møde ved Disputatsen, maa vist tages som Vidnesbyrd om, at Rode ønskede, at hans begavede Ven skulde benytte denne udmærkede og sjældne Lejlighed til at vise sin Lærdom og sin Dygtighed som Opponent.

Skjøndt Rode allerede i en længere Aarrække havde fordybet sig i Lægevidenskabens Studium, mente han dog at maatte fortsætte dette endnu nogle Aar ved et af Europas Universiteter, der især var berømt som et Lægevidenskabens Hjemsted. Valget faldt paa Universitetet i Padua. Naar Rejsen hertil er gaaet for sig, kan bestemmes ved to Datoer. For det første: i et Exemplar af Æneas Sylvius's *Epistolæ familiares*, trykt i Löwen 1483, staar skrevet af Rode, at han har faaet denne Bog til Foræring af J. Paludan i Helsingør den 11. Januar 1622, — Johan Paludan, der var fra Viborg, nævnes i Breve fra Rode i Basel til L. Scavenius i Genf; han havde studeret i Padua, ved hvis Universitet han blev indskrevet den 9. November 1618. For det andet: Rode blev indskrevet ved det medicinske Fakultet i Padua den 9. Juli 1622, og Rejsen er altsaa gaaet for sig i det halve Aar, der ligger imellem de to Datoer. Der mangler

tilstrækkelige Oplysninger til at fortælle om, ad hvilken Vej Rode tog fra Kjøbenhavn til Italien; men det er rimeligt, at han er rejst gennem Baiern og der har opholdt sig i Universitetsstaden Altorf, som ligger i Nærheden af Nürnberg. Rode har nemlig stiftet Bekjendtskab med en lærd Læge der, Professor Kaspar Hoffmann, som omtaler det i et Brev skrevet 1640¹⁸. I et af sine Skrifter kommer Rode til at omtale, at han paa Rejsen fra Trient til Padua har botaniseret i Skovene paa Bjergene omkring Trient¹⁹.

I den Sørgetale, som Professor Christen Ostenfeld 1656 holdt over Thomas Fincke, ytrer han sig paa følgende Maade om Padua, hvor han selv og hvor Fincke havde studeret²⁰: »Blandt Italiens Byer rager Padua frem i Berømmelse for sit Universitet. Medens Videnskab og Undervisning paa Grund af de barbariske Nationers hyppige Overfald bleve forjagede over hele Italien og vankede vildsomt omkring, saa oprettede den uovervundne venetianske Republik et Asyl for Videnskaben; den er lykkelig ved at have bygget indenfor sit Riges Grændser dette skjønne, berømte Theater, hvis vexlende Scene er til Brug for Skuespillere i alle Videnskaber og som beskues af Verden. Paa Grund af Folkets Venlighed, paa Grund af den lette Maade at leve paa, paa Grund af det kvægende Klima, paa Grund af Friheden i Studiet drages Studenter fra alle Verdens Kanter hertil for at lære, og de strømme hertil som til et Videnskabens Marked. Ingensteds er Videnskaben traadt mere straalende frem af Mørke til Lys, ingensteds triumpherer Astræa med større Ære, ingensteds har Anatomien en mere besøgt Sal, ingensteds lever man smukkere og har en bedre Omtale. Derfor rejse de nødigt derfra, som engang ere komne dertil, andre, som have ligget længe ved fremmede Universiteter, synes at de da først ret have levet, naar de have levet i Padua.« Kan der end være nogen rhetorisk Overdrivelse i

denne Kritik, saa er det dog vist, at Studerende og Adelige, som søgte Uddannelse, strømmede til Padua fra alle Lande. Fra Danmark er der i Aarene 1566 til 1644 blevet immatrikuleret 247 unge Mænd i Padua, nemlig 172 i det juridiske Fakultet, 75 i det artistiske, til hvilket Lægerne hørte.

Der var ogsaa særlige Forhold, som lokkede til Padua. Den venetianske Republiks Regjering mærkede snart, hvilke Fordele den havde af et godt besøgt Universitet, og den havde derfor bestemt, at de Studerende ved Immatrikulationen skulde betale en Afgift, men forøvrig være fri for Skatter og Afgifter. Men vigtigst var det, at den sørgede for, at Universitetet fulgte med Tiden, og i visse Retninger gik det da ogsaa i Spidsen for Europas Højskoler. Allerede saa tidlig som mod Slutningen af det fjortende Aarhundrede doceredes Chirurgi i Padua; den første Universitets-Lærestol i Pharmakologi blev oprettet 1533 i Padua; den første botaniske Have, som er knyttet til et Universitet, blev grundlagt i Padua 1545, og i Aaret 1594 blev her det første anatomiske Theater taget i Brug. Universitetets Glandsperiode var for det medicinske Studium det 16. Aarhundrede, da Andr. Vesale førte det ind paa helt nye Baner, og efterfulgtes af Falloppio, Fabricio d'Acquapendente og Giulio Casserio. Galileo Galilei blev den første Professor i Mathematik i Padua 1592, og i de 16 Aar han var Professor her samlede han 2000 Tilhørere, — blandt hvilke Kaspar Bartholin har været.

Da Rode kom til Padua var der ingen saadanne Stjerner blandt Professorerne i de Fag, som han vilde dyrke, om der end var baade ansete og dygtige Mænd iblandt dem, saa at han kunde vente sig godt Udbytte af nogle Aars Ophold der. Han blev indskrevet i det medicinske Fakultet den 9. Juli 1622 og betalte 1 ungarsk Gylden i Afgift; han blev, som alle Nordboer, indført i den tyske Nations Protokol, og allerede den 6. Oktober 1623 valgte denne Nation ham

til en af dens consiglieri, et Hverv, som varede et Aar og som han maatte dele med andre, da der var flere consiglieri paa en Gang. I denne Egenskab immatrikulerede han Otto Sperling. Han skjænkede i Aaret 1624 Bøger til den tydske Nations Bibliothek.

Det medicinske Fakultet var ret rigeligt forsynet med Professorer, og det var et ikke ringe Antal af Forelæsninger, som bleve budte de Studerende. Forelæsningerne vare ordnede paa en praktisk Maade, idetmindste nogle af dem, saa at de, der ikke kunde høre visse Fag foredrage om Formiddagen, kunde høre dem om Eftermiddagen blive foredragne af andre Professorer, og omvendt. Tillige var Planen for Undervisningen anlagt saaledes, at de Studerende kunde høste saa meget Udbytte som muligt, naar de i Løbet af 3 Aar vilde gennemgaa det hele Kursus. Men dette krævede ogsaa et omfattende og alvorligt Arbejde af dem, hvem det var at gjøre virkelig at lære Noget. (Juristernes Kursus varede 4 Aar.)

Af de Professorer, som Rode tog til sine Lærere, maa først nævnes Joh. Prevost, født 1585 i Dilsperg nær ved Basel. Han blev Professor i Padua 1616 i praktisk Medicin og Bestyrer af den botaniske Have. Han omtales som en Mand af en sjelden agtværdig Karakter; han var mild og hjælpsom mod de Studerende, og fremfor Alt en Ven af de Fattige, som han besøgte og uden Betaling tog sig af, naar de vare syge. Rode fulgte hans Vejledning og kom i et nøje personligt Forhold til ham. Prevost døde 1631, og tre og tyve Aar efter, den 30. April 1654, da Rode skulde anbefale en af hans Sønner til en fornem Mand i Rom (Cassiano dal Pozzo), skrev han følgende Ord: »I lang Tid har jeg ikke taget Pennen i Haanden med større Glæde end nu ved at mindes Johan Prevosts Fortjenester saavel imod Publikum som imod mig, medens han med saa stor Berømmelse virkede ved

Universitetet i Padua. I sin blomstrende Alder og medens hans Lykke stod saa højt, blev Traaden skaaren over for hans Foretagender og for de Forhaabninger, som hans Efterlevende havde sat til ham.«

Professorerne i Anatomi og Chirurgi vare Francesco Plazzoni, en indfødt Paduaner og en yngre Mand, som 1619 blev Professor i Chirurgi og 1620 i Anatomi, samt Adriaan van den Spieghel. Denne Mand var født i Bryssel 1578; han havde i sin Ungdom studeret i Padua under Frabricio d'Acquapendente og Giulio Casserio, og efter dennes Død, 1615, blev han hans Efterfølger. Man har sagt om Spieghel, at med ham sluttede den paduanske anatomiske Skole, hvilket er til ikke liden Ros for ham. Linné har opkaldt »Spigelia« efter ham. Rode hørte begge disse Mænd, men var det Dioskorides, der blev lagt til Grund for de botaniske Forelæsninger, Hippokrates, Galenus og Avicenna, der bleve lagte til Grund for de medicinske, saa var der nogle helt forskellige Studier eller Virksomheder, som nok saa meget fængslede ham og som vare af en anden Karakter. Det var Øvelserne i Theatrum anatomicum, naar der fandt Sektioner Sted, det var Øvelserne i samme Retning, som Professorerne holdt hjemme hos sig selv, det var Sygebesøgene, hvad enten disse fandt Sted i Hospitaler, i Klostre eller i private Huse, og det var Konsultationerne i Lægernes Boliger.

Efter at Rode havde fortsat sine Studier et Par Aar, indtraadte der en Standsning i dem paa en sørgelig Maade: Plazzoni døde den 18. November 1624, Spieghel den 7. April 1625. Der gik en Tid hen, inden disse Professor-Pladser bleve besatte, og Rode benyttede Tiden paa anden Maade end sædvanlig. Han skriver til Ole Worm²¹: »Padua er rig paa Kunstværker. Jeg er helt optaget af Beskuelsen af dem, alt Andet lægger jeg til Side, alle mine Tanker vender jeg imod dem istedenfor at give mig til at arbejde.« Der var

Kunst nok at give sig af med i Padua: gamle Bygninger og moderne Architektur, Malerier i Mængde i Kirkerne og deres Kapeller, Frembringelser af Giotto og Mantegna, Stifteren af den paduanske Malerskole, Billedhugger-Arbejder af en Kunstner som Donatello, Mindesmærker til Ære for Oldtidens og den nyere Tids Mænd: Antenor, Livius, Petrarca. Og saa var der Kunstminder, der bleve dragne frem af Jordens Skjød, Levninger fra Etruskernes og Romernes Tid.

Rode gjorde naturligvis nogle Rejser i Italien med Padua som Udgangspunkt, og en kort Meddelelse om disse Rejser kan passende indskydes her. Saaledes rejste han i Foraaret 1625 i Selskab med Axel Juel til Volstrup og Frands Rantzau til Rantzausholm. Axel Juel var med sin Broder Christopher i April 1619 rejst fra Danmark til tydske Universiteter; den 6. Juni 1621 kom de til Padua, »hvor de dem udi Rolighed gave, formedelst de ikke nogensteds bedre den Tid udi Italien end under de Venetiers Herskab kunde være sikker for Religionens Skyld.« Deres Hovmester paa Rejsen til Italien og under deres Ophold der var Magister Christen Clemmetsøn, som senere fra 1632—41 var Forstander paa Herlufsholm. Christopher Juel døde i Padua. Udflugten 1625 gjaldt Rom, hvor Besøget var meget interessant, da det netop var Jubelaar og der altsaa var mange Højtideligheder; saa til Neapel, og over Rom, Siena, Florents, Bologna, Ravenna tilbage til Padua. 1626 foretog Rode sig en Rejse til Majland og Genua, og tilbage over Majland, Bologna, Siena, Florents til Padua. I Venedig var han ofte, saaledes 1623, 1626, 1628 — i dette Aar var han ogsaa i Mantua — 1629, 1630, 1632, 1633, 1634, 1635, 1636, 1637, 1640, 1644, 1652 og 1656. I Aaret 1631 synes han at have havt i Sinde at rejse til Orienten²².

Til Professor i Anatomi blev Pompeo Caimo fra Udine udnævnt. Han var en fornem Mand, Ridder af den Hellige

Aand, comes Palatinus, men han har ikke vundet noget Navn som betydelig Videnskabsmand. I Aaret 1626 kom han i Strid med en anden paduansk Professor, Cesare Cremonini (f. 1550), der var bleven Professor i Philosophi i Padua 1590. Cremonini nød en umaadelig Anseelse hos sine Samtidige og spillede en betydelig Rolle i Padua. Han havde nu i Aaret 1626 udgivet et Skrift »de calido innato, pro Aristotele adversus Galenum,« hvilket blev besvaret samme Aar af Caimo, der tog Galenus's Parti. Denne Kamp imellem en Aristoteliker og en Galenist havde nær faaet alvorlige Følger; thi Cremonini var den tydske Nations Beskytter, og Tydskerne bleve meget forbittede paa Caimo, idet de troede, at hans Angreb paa Cremonini var et Angreb paa dem. Da Caimo mærkede, at han var ved at tabe Studenternes Gunst, tilstod han aabenlyst, at han ikke havde villet Tydskerne til Livs.

Paa denne Tid studerede en ung Franskmand Gabriel Naudé i Padua. Han var født 1600 og var altsaa en Del yngre end Rode, men der var et aandeligt Slægtskab imellem dem og de bleve meget fortrolige Venner. Naudé blev Læge hos Ludvig den Trettende og senere Bibliothekar hos Mazarin. Denne Franskmand havde stor esprit, hvilket f. Ex. fremtræder i et meget morsomt Brev skrevet til Rode, i hvilket han gjør Undskyldninger for ikke at have svaret ham paa et Spørgsmaal, hvortil Aarsagen er de Omgivelser, under hvilke han lever, — han var nemlig dengang Bibliothekar hos Kardinal Bagni —, og derpaa følger en Beskrivelse af Noget af Livet hos en saadan Kirkefyrste i Rom, der er baade vittig og drastisk; Brevet er dateret 15. Marts 1636. Om Maaden, paa hvilken Naudé udtrykte sig, kan man faa en Forestilling ved et lille Uddrag af et Brev til Renée Moreau, Professor i Paris, skrevet den 16. Maj 1627, der indeholder en Karakteristik af Padua, som ikke er meget rosende²³. Efter

at have berømmet Byen — denne store By, der er saa folketom, »som om den var bygget i Lybiens Ørkener eller i Æthiopiens ensomme Egne;« talt om Kunstværker, der ere at se, om den sædvanlige italienske Skik der hersker her, nemlig at Damerne holdes inde i deres Kamre ligesom Fugle i deres Bure, og efterat have talt om Universitets-Bygningen, siger han: »Vender jeg mig til Professorerne og Studenterne, saa er der meget, som jeg kan forundre mig over, hvilket maaske vilde volde finere Naturer Maveve og Kvalme. Thi naar jeg undtager Cremonini og Liceto blandt Philosopherne, Caimo og Prevost blandt Lægerne, saa er der næppe Nogen af alle de andre, som rager frem over det Almindelige. Cremonini og Prevost ere udmærkede som Lærere og Philosopher, men de skrive ikke meget, Liceto og Caimo derimod skrive meget, men som Philosopher og Lærere ere de ikke saa sikre. Men nu alle disse Professorer, som med mere end vatiniansk Had forfølge hverandre med Beskyldninger og onde Ord, disse Professorer af anden og tredie Klasse, der for det meste læse i tomme Auditorier, disse Forelæsninger, som ikke holdes ofte nok, som idelig hvile, og som idelig afbrydes ved hyppige og lange Ferier. Jeg skal nu ogsaa fortælle Dig om nogle Skikke og Sædvaner hos Tilhørerne, som det er værdt at undre sig over: hvor løjerlig er ikke en saadan Lov, som de lægge paa deres Lærere, at de ville være Doctores før de ere blevne Studenter, at de hurtigere ville tage imod Laurbærkrandsen end imod Skolens Lære, at de langt lettere fremkalde Torden i Auditorierne end Natugler i Skyerne, at de grynte bedre end en Parmenio, fløjte højere end Tyve, gjøre mere Støj end Kykloper, efterligne alle Dyrs Stemmer rigtigere end Gjøglere og Vindbøjtler paa Torvene, ikke drage ind i Kollegierne med Pen og Blæk, men som om de skulde til Kamp paa Arenaen, væbnede med Dolke, Sværd, lynende Hjelme og Skjolde.« Naudé's

Skildring kan tyde paa, at Universitetet var i Tilbagegang, men det vil ikke være vanskeligt, fra andre Universiteters Historie i det 17. Aarhundrede at finde Skildringer om Studenternes lidet sømmelige Opførsel; i den Henseende var der en ejendommelig Kulturstrømning, som alle Lande, mere eller mindre, kom til at lide under.

Aaret efter skete der en Secession af et stort Antal af de tydske medicinske Studerende, idet nogle droge til Mantua, for at høre de Forelæsninger over Anatomi, som Professor Fabricio Bartoletti holdt der, og for at være tilstede ved hans anatomiske Sektioner, medens andre droge til Venedig, hvor Vesling læste over Anatomi. Aarsagen til denne Bevægelse var Misfornøjelse med de paduanske Professorer i Anatomi, over hvilke der var blevet indgivet Klager. Rode rejste til Mantua og opholdt sig der flere Uger i Februar 1628, vel mere af Videbegjærlighed for at erfare, om Bartoletti kunde lære ham noget Nyt, end fordi han delte de tydske Studerendes Misfornøjelse. Men ikke saa meget længe efter oplevede Rode en Begivenhed, som paa det dybeste greb ind i Livet ved Universitetet i Padua, og denne Begivenhed havde sit Udgangspunkt i Mantua. Den mantuanske Arvefølgekrig udbrød, betydelige Hærmasser samledes om Byen og i Norditalien, og med dem fulgte pestagtige Sygdomme, som optraadte med Heftighed, bredte sig rundt om og varede flere Aar. Det er den Pest, som rasede i Majland 1630 og som har faaet en saa levende Skildring af Alessandro Manzoni i hans berømte Roman »I Promessi Sposi.«

Allerede i September 1630 begyndte Pesten at vise sig i Padua, hvor den havde fast Fod i Begyndelsen af 1631 og nu tog fat med sin fulde Styrke. Følgen blev, at Universitetet blev lukket, og det blev først atter aabnet den 26. Februar 1632, men det var kun et lille Antal Tilhørere, der da indfandt sig i Høresalene. Den sørgelige Tid blev

paa en Maade afsluttet med en smuk Højtidelighed, da Artist-Afdelingen i November samme Aar oprejste et kostbart Hædersminde for Venetianeren Alvise Valaresso, som var bleven kaldet til Padua for at lede Byens Anliggender paa en Tid, da Alt var i en Opløsningstilstand under Epidemien. Universitetet led store Tab i dette Sygdomsjaar; thi ikke mindre end 13 Professorer bleve dræbte af Pesten, og af dem vare flere Rodes Venner, saaledes Felice Osio, Professor i Veltalenhed, Aldrighetti Aldrighetti, Professor i Medicin, Giacomo Zabarella, Professor i Botanik. Desuden døde Cremonini af Alderdomssvækkelse og Botanikeren Prevost af Feber. Rode slap uskadt igjennem det frygtelige Aar — en Tid boede han i den lille By Strá, der ligger noget Øst for Padua ved Vejen, der fører til Venedig. Efterat Prevost og Zabarella vare døde skulde deres Pladser besættes, og Valget faldt paa den danske Mand Johan Rode, der blev kaldet til baade at være Professor i Botanik og Bestyrer af den botaniske Have, med Bolig i denne og en aarlig Løn af 200 Gylden. Brevet, der udgik til Rode, kjendes ikke; men Resolutionen om Rodes Kaldelse kjendes fra det venetianske Raads Deliberations-Protokol. Tilførslen til denne Protokol lyder saaledes²⁴:

1631. 17 Gennaro in Pregadi.

»Di Domino Giovanni Rodio Alemano nativo del Regno di Danimarca si sono havute del Capitanio di Padova ove già qual'anno si trova et d'altrove, buone relationi di insigne virtù essercitata nella lingua greca lattina et altre, come dottor in filosofia e Medicina; et particolarmente come professor della materia de semplici; per il che rendendosi meritevole di esser abbracciato nell'offerta che fa del suo servitio nello studio di Padova.

L'anderá parte che il suddetto D^o Giovanni Rodio Alemano sii condotto alla lettura ordinaria, et ostension de

simplici in luoco delli Di Gio: Preotio et Giacomo Zabarella mancati di vita, per anni quattro di fermo et dui di rispetto, il qual rispetto sia a publico beneplacito. Haver debba di stipendio Fiorini doicento all'anno, et di più il comodo et uso della casa dell'orto di detti semplici, la qual sia tenuto di habitar per maggior comodo delle ostensioni, et maggior cura et miglioramento dell'orto medesimo altrimenti non la habitando decada dal beneficio di essa casa et stipendio debba principiargli dal principiar la lettura.

De parte—|— 125

De non——— 2

Non sinceri—— 6

Lecta Collegio

ANTONIO ANTELMI Secretario.«

Her benævnes Rode »Doctor philosophiæ et medicinæ;« om denne Betegnelse er rigtig, kan være tvivlsomt, da der Intet vides om, at Rode har disputeret hverken for den ene eller for den anden Grad, og de to Disputatser, som han forsvarede i Wittenberg og i Marburg, kunne næppe have forskaffet ham to Doktor-Grader. Rode vægrede sig imidlertid ved at modtage Udnævnelsen, som det hedder: »ob rationes domesticas²⁵.«

Hvilke disse private Forhold vare, er ingensteds sagt tydeligt; men det kan næppe være vanskeligt at udfinde dem. Af forskellige Udtalelser fremgaar det nemlig, at det fra første Færd af ikke var Rodes Plan bestandig at ville blive i Italien, men at han efter nogle Aars fortsatte Studier vilde drage til Hjemmet, hvor han kunde vente at faa et Embede, der passede for ham²⁶. Han havde gode Beskyttere i Kansleren Christian Friis til Kragerup og Frands Rantzau, saa Udsigterne syntes gode. Allerede ved Aaret 1626 maa der være begyndt nogle Forhandlinger om at skaffe Rode et Embede i Kjøbenhavn, og af et Brev skrevet til Otto Sperling den 31. Juli 1628 ses det, at Rode dengang havde i

Tankerne at drage hjem. Men Aar efter Aar gik hen, og først 1631 lysnede det. Professor ved Kjøbenhavns Universitet, Mag. Hans Rasmussen Brochmann, en Broder til Biskop Jesper Brochmann, blev i December 1630 udnævnt til Professor i Theologi; derved blev Professoratet i Physik ledigt, og den 14. Marts 1631 udfærdigedes et Brev fra Rektor og Professore til Rode, i hvilket dette Professorat blev ham tilbudt paa Grund af hans udmærkede Lærdom og hans Fromhed, og Ønsket blev udtalt om, at han vilde modtage Tilbudet og vende tilbage til Fædrelandet, saasnart Forholdene tillode det. Nogen Tid efter, den 28. Juli, resolverede Kongen, at eftersom »Hans Rhode og Johan Christoffersen« vare blevne kaldede til Professore ved Universitetet, og de for at kunne tiltræde »professionem« skulde disputere og lade sig examinere, da skulde »Rhode«, eftersom han er den dygtigste, have den øverste Plads, »endog han ikke tilstede er.« Universitetet ventede og ventede paa Svar fra Rode, men der kom intet. Den 13. Oktober 1632 henvendte det sig til Kansleren, for at spørge ham om, hvorledes det skulde forholde sig under disse Sagernes Tilstand, hvor Undervisningen i Physik gik istaa, og Indtægterne til Professore i dette Fag ikke kunde anvendes paa Grund af, at den nye Professor stadig udeblev. Snart efter kom der dog Breve fra Rode, et dateret Venedig den 15. Oktober 1632 og en Kopi af et dateret Strá den 1. September 1631. I det førstnævnte beklagede Rode, at det Brev, han havde skrevet for Aar og Dag siden, ikke var naaet til Kjøbenhavn, i det sidstnævnte, af hvilket en Afskrift er vedlagt, havde han gjort Rede for Grunden til, at han mente ikke at kunne modtage det ham tilbudte Professorat: han havde raadført sig med dem, han skyldte sin Viden, han havde nøje overvejet Sagen, og han var kommen til det Resultat, at han ikke turde vove at inklade sig paa at være Professor i

Physik, thi den vanskelige og indviklede Kunst, som han efter ringe Evne havde dyrket baade for Skolen og for Livet, havde ikke tilladt ham paa en værdig Maade at dele den med Studiet af Philosophien; han var iøvrig taknemmelig mod Kansleren og Universitetet for det hæderfulde Tilbud. Resultatet blev, at den 22. November 1632 blev til Professor i Physik udnævnt Peder Winstrup, den Mand, som senere blev Biskop i Skaane og Kansler for det nystiftede Universitet i Lund²⁷. — Det er værdt at lægge Mærke til, at nogle Aar forinden, 1625, havde en Mand, som i tidligere Aar havde staaet i et nært Forhold til Rode, afslaaet at modtage en Plads som Professor i Metaphysik ved Kjøbenhavns Universitet, hvilken Stilling senere skulde føre til et Professorat i Medicin. Denne Mand var den ovenfor nævnte Læge Dankert Lejel (Tancredus Lælius), Rodes Onkel, Professor Venusinus' Stedsøn.

I et Brev (paa Latin) skrevet nogle Aar senere, den 15. Marts 1636, ytrer Brevskriveren Gabriel Naudé sig paa følgende Maade til Vennen Rode²⁸: »Jeg fortæller ofte Folk, som ikke kjende Dig, at der fra det fjerne Norden er kommen en Mand til Padua for at uddanne sig, en Mand med en fin Kritik, en sjelden Lærdom, et ædelt Sindelag og en mærkelig Venlighed. Han har havt de bedste Lærere og er nu en udmærket Lærer for andre. Æresposter, som han flygter for, følge ham imod hans Villie, paa hans Raad kommer der meget godt frem, og hvert enkelt Arbejde bliver smukt og herligt. Men selv lever han i stille Studier og tænker paa at vinde et berømt Navn i Fremtiden ved lærde Værker.« Det er en træffende Karakteristik af Rode, og Ordene indeholde Sandhed, ikke Smiger.

Det er omtalt tidligere, at Rode havde sluttet Venskab med Ole Worm. De stode stadig i Brevvexling med hinanden, og fra den herlige Samling af Ole Worms Breve faa

vi ikke saa Lidet at vide om Rode, der igjennem sin kjøbenhavnske Ven dels fik Nyheder at høre fra Fædrelandet, dels blev bragt i Erindring hos Stormændene, — blandt disse var Kansler Christian Friis til Kragerup, en af Rodes Patroner, til hvem Rode skrev et Brev den 24. September 1625 om gammel Skrift: etruskisk, gothisk, longobardisk, som han havde lært at kjende i Italien (ogsaa i Bibliotheker) og af hvilke han sendte Afskrifter til Friis; Brevet er trykt i den Wormske Samling. I Januar 1640 skrev Worm et Brev²⁹ til Henrik Fuiren, der da studerede i Padua, i hvilket han udtaler sin Misfornøjelse med, at Rode ikke havde takket ham for hans »Literatura«, af hvilken Bog han havde sendt ham et Exemplar, og ikke havde sagt ham sin Mening om dette Skrift: »Han synes ikke at bryde sig om sine gamle Venner, siden han ikke med et Bogstav har svaret mig paa mine mange Ord. Jeg kan nok forstaa det: disse store opløftede Sjæle nede hos Eder se med Foragt fra Højheden ned paa os Boeoter. Ikke desto mindre maa Du blive ved at hilse ham fra mig som om han var min Broder.« I Svaret, som afgik fra Padua i Juni Maaned, fortalte Fuiren, at Rode ved Paasketid var rejst til Venedig, hvorfra han vilde svare baade paa Worms Brev og paa Brevet fra Kongen om det medicinske Professor-Embedet i Sorø. Men ved et ulykkeligt Fald havde han forvredet det højre Laar, hvilket Uheld havde til Følge, at han maatte ligge til Sengs i Venedig i 60 Dage med stramme Bind. Han var derefter vendt tilbage til Padua, en Rejse, til hvilken han med Nød og næppe havde faaet Tilladelse af Chirurgen; Bindene bleve løste og han lod lægge Vox om for at støtte det svage Ben. Da dette ikke hjalp tilstrækkeligt, begyndte han at bruge Bade ved en nærliggende mineralsk Kilde. Rode havde læst Worms Bog medens han laa tilsengs, og han ønskede meget at komme ham imøde, saasnt han havde faaet sin forrige Helsen. —

Den Benskade, som Rode led af, kalder han selv »dextri femoris luxatio in partem interiorem.« Rode maatte længe bruge Krykker; i April 1641 klager han i et Brev til O. Worm over sit Helbred, han meddeler ham, at han nu paa fjortende Maaned havde maattet holde sig hjemme, — og han blev nærmest en Krøbling for Resten af sit Liv.

Der kjendes intet Nærmere til det Tilbud, der er blevet gjort Rode om at blive medicinsk Professor i Sorø. Her var den ansete Joachim Burser død den 28. August 1639; han var i det Hele en ret betydelig Mand, især som Botaniker, men han var en Fremmed, thi han stammede fra Øvre Lausitz. Han Eftermand blev ikke den danske Mand Johan Rode, men den Fremmede Georg Kruck, der var født i Eisenach i Thüringen.

Et Par Aar længere fremme finde vi atter i Worms Brevvexling mærkelige Oplysninger om Forsøgene paa at faa Rode anbragt i en god Stilling i Danmark. Denne Gang er det Bertel Bartholin, Kaspar Bartholins ældste Søn (f. 1614), der vexles Breve med. Allerede i et Brev skrevet fra Orleans den 14. Maj 1641 siger Bartholin³⁰: »Inden jeg lægger Pennen rinder vor Ven Rode mig i Tanker, han som nu maaske er en hel Italiener og om hvem Charisius og jeg ofte have talt. Italien er hans Glæde, men det kunde dog være, at han ogsaa følte Længsel efter sit Fædreland. Kunde han faa Udsigt til et Kanonikat, og det ikke omsonst, saa vilde det være efter hans Ønske og Tykke, og han kunde da udfolde sine aandelige Kræfter uden offentlige Bekymringer og Besværligheder. Vender Fædrelandet Hornene imod ham, saa vil han som Teuker finde sig en Lykke, der er ham gunstigere end Faderen. Thi saaledes gaar det: den Lærde finder Fædrelandet der, hvor han vælger sit Stade. Den venetianske Republik taler hver Dag godt for ham, for at faa ham til at blive der bestandig, og laaner han Øre til

Ønskerne, saa vil hans betydelige Skat af Haandskrifter efter hans Død blive omslynget af hine Røvere. Det har altid gjort mig ondt, at Vejene for Videnskabsmændene i vort Fædreland ere saa uvisse. Ofte bliver den, som har hengivet sig til Studiet af Historie, sat ind i et Præsteembede, ofte har den, der har ofret sin Tid paa Philologien, samme Skæbne. Omskiftelserne ere mange og næsten uendelige. Rode forandrer ikke sit Formaal, og det gjør jeg heller ikke. Det er det eneste Middel til at komme op af det Skjul, i hvilket den store Mængde gemmer En. Men de Fremmede, det vil sige: Tydskerne, de smykke sig med Gud veed hvilken Farve, og de ere lykkeligere end Fædrelandets kjendte Sønner.«

I sit Svar, af 4. Juni 1641, paa dette Brev skriver Worm³¹: »Fra Rode har jeg nylig havt Brev; han klager endnu over sit mindre stærke Helbred. Der skulde fra vor Side Intet have været i Vejen for at han havde faaet et rigtig godt Stipendium, hvis han var bleven optaget i vor [Professor-]Stand; men hvorledes skal man drage den frem, som ikke selv vil frem? Der er ingen Grund til at Nogen klager højt over at være ringeagtet i sit Fædreland, naar han der har gjort sig værdig til de Godes Gunst; men den, som kjender vore Forhold, maa lempe sig efter dem, hvis han ikke vil komme bort fra Maalet. Om end de Fremmede have opnaaet meget, saa forblive dog Æresbevisningerne (»honores«) uberørte for vore egne, saavel som en let Maade for disse til at varetage deres Sager paa, saasnt de have vist sig værdige.«

Bertel Bartholin kom til Padua, og her traadte han snart i nærmere Forhold til Rode. Den 20. Marts 1642 skriver han til Worm³²: »Om Rode, hvem alle hernede beundre, kunde jeg sige meget, hvis mine Ord strakte til til den Lov, han fortjener. Jeg tvivler ikke om, at hans Lær-

dom og hans ypperlige Egenskaber ere Anbefaling nok for ham hos Dig; men Du maa endelig vedblive at have din Opmærksomhed henvendt paa hans Vel. Som jeg forhen har skrevet: han forandrer ikke sit Formaal. Som Du veed, udøver han Lægekunsten, i Praxis er han meget heldig. Jeg fremhæver udtrykkelig dette, for at fjerne den Vildfarelse, de have, som paastaa, at han er fremmed for Praxis. Du har jo, kjære Worm, meget at betyde og meget at sige hos Kansleren. Kirkegodserne, de saakaldte Kanonikater, overdrages til Uvidende, ja endog til Ufortjente, Vilde Nogen tale Rodes Sag, kunde han ogsaa gjøre sig Haab om Noget. [Universitets-]Bibliotheket i Kjøbenhavn vilde ligesom det Vatikanske, det Ambrosianske og det Parisiske komme til Væxt, naar det havde en fast Forstander. Blev den Plads ham tilbudt, tog han imod den. Det vilde stemme med Universitetets Værdighed og med Bibliothekets Fordel, at bringes i Orden af selve den Mand, der har en Overømmelse af Haandskrifter, hvilke han allerede i Tankerne har bestemt til Bibliotheket i Kjøbenhavn, saasnart han mærker, at Fædrelandet gjør Noget for ham.«

Herpaa svarede Worm den 16. April 1642³³: »Hvad vor udmærkede Ven Rode angaar, saa har baade jeg og andre her for længe siden næret de samme Tanker; men der frygtes for, at naar man har gjort sig rigtig Umage for ham, saa skuffer han ens Haab og vil afslaa et ubetydeligt Bibliothekar-Embede, — han har jo for længe siden sagt nej til at være Professor ordinarius og til at være Medicus Regius. Vidste man noget bestemt om hans Forsæt og Vilje, saa skulde Ingen finde, at jeg ikke stræbte at komme hans Ønsker imøde. Blandt vore Fornemme har han store Beskyttere, som baade ønske ham alt godt og meget vente at nyde godt af hans Nærværelse her, saa at jeg ikke vil opgive Haabet om et godt Udfald.« Samme Dag, den 16. April 1642,

skriver Worm til Rode³⁴: »Gid vi kunde gjøre Noget for Dig her, saa at Du kunde mærke, at Du ikke har anvendt din Umage paa Utaknemmelige. Du skal snart faa at see, at jeg gjør mig al mulig Flid for at fremskynde din Hjemkomst til os.«

Bertel Bartholin tog fat igjen, og i et længere Brev, dateret 12. Juni 1642, skriver han paa en skarp og alvorlig Maade til Worm³⁵: »Smigrende Ord har Rode faaet nok af; mere end en Gang har han hørt dem af den afdøde Kansler [Christian Friis til Kragerup], som lovede, at han aldrig skulde svigte ham, hvor Noget kunde være til hans Fordel. Men det var Løfter, som glimrede og som blot straaede med tomme Ord. Han fik kun en Gang Bevis paa hans Bevaagenhed, det var da han tilbød ham Professoratet i Physik. Men da dette Embede vilde kuldkaaste hans lægevidenskabelige Studium, blev det med Rette afslaaet. Ikke af noget Hovmod, thi derfra er han langt borte (jeg kjender Mandens Sindelag), men for at han kunde sørge for sine Studier. Og Hs. Magnificence Kansleren tog sig ikke hans Beslutning nær, tværtimod, hans Kjærlighed til Rode voxede, og var han ikke bleven bortkaldt ved Døden, hvad Alle saa bittert følte, havde han givet ham rigere Prøver paa sin Hengivenhed. Stillingen som Medicus Regius har han aldrig afslaaet, thi den er aldrig bleven ham tilbudt. Da jeg nævnede det for ham, faldt han i Tanke. Thi der er aldrig i noget Brev sagt ham et Ord herom. Hvis noget Brev af dette Indhold har været bestemt til ham, saa have slette Mennesker og Lediggængere snappet det, for af en eller anden Grund at holde ham borte fra Hjemrejsen. Jeg tvivler ikke paa, at der findes saadanne slette Mennesker, der sørge for deres egen Fordel. Derfor er det, at Tydskerne tage de fede Stykker fra vore Landsmænd; jeg ønsker dem Fanden i Vold. Disse Mennesker forstaa at sminke sig og give sig et skønt Udseende for at anbefale sig. Have de ikke Bagage

nok af Lærdom, saa erstattes Manglen ved Uforskammedhed; det er Noget, de længe have været øvede i. Jeg har ikke nok kunnet forundre mig over den Galskab, som en Tydsker nylig har vist: han manglede Stof til at sige noget Ondt, og saa gav han sig til at udsprede en hel Mængde Vrøvl om din lærde Afhandling om Guldhornene. Du har jo alle Lærde paa din Side; derfor veed jeg ikke, af hvad Slægt hin Kritiker er, som ikke har villet stryge Flag for din Dygtighed og Lærdom. Jeg kjender Tydskernes Hovmod: for at deres egen Berømmelse kan voxer, saa gjøre de sig Umage for at drage andres ned. Alexander kjendte deres Indbildskhed, derfor viste han dem hjem. Men vi pleje dem, føde dem, ære dem, for ikke at lide Mangel paa Folk, der ere os til Besvær. Nu maa Du, Worm! af al Magt stoppe dem i deres Forsøg, for at de kunne forstaa, at de Danske ikke ere dem underlegne i Dygtighed. Bliv ved, som Du har begyndt, med at tage Dig af Rodes Anliggender.«

Den 1. Juli 1642 svarede Worm³⁶: »Hvorledes jeg er sindet mod min gamle Ven, det veed Gud, og det ville hans Venner her kunne bevidne. Jeg haaber, at vi om kort Tid ville have ham hos os. Hvad jeg har skrevet om Embedet som Medicus Regius, det har jeg fra Nogle, som have hørt det af Statholderen, ja Rodes Søster har ikke én Gang fortalt mig, at Hs. Kgl. Majestæt ved et egenhændigt Brev har kaldet ham tilbage, for at jeg ikke skal tale om Professoratet i Medicin i Sorø. Ja, hvad skal jeg sige? der er ikke saa lidt i hvad Du klager over de Fremmede, som snappe de fede Stykker fra vore Landsmænd, og jeg veed ikke, hvorledes det gaar til, at vore Magnater ere dem mest venligsindede. Men for Dygtigheden er ingen Vej uvejsom . . . ja, hvad skal jeg sige om vor Rode, som af alle Lærde er løftet højt op over alle Hædersbevisninger?«

Den 20. Juli 1642 skriver Worm til Rode³⁷: »I disse Dage har jeg paa Universitetets Vegne været hos Kansleren, og da han af sig selv bragte Talen hen paa Dig og spurgte, om jeg kunde skaffe ham et Exemplar af din Afhandling »de Acia,« talte jeg til ham om alvorlig at tænke paa Midler til at lokke Dig hjem. Han udbredte sig da vidtløftig om dine Vilkaar og din Stilling, og spurgte mig om, paa hvilke Maader jeg mente, at dine Ønsker kunde tilfredsstilles. Jeg nævnede for ham, hvad jeg vidste af Bertel Bartholins Breve, og jeg sagde, at Du vilde komme, hvis Sagen kunde bringes dertil. Jeg haaber, at slige Paamindelser snart ville gavne, hvilket jeg oprigtig ønsker.« Og den 26. August skrev Worm Følgende til Rode³⁸: »Samtalen kom nylig hos J. Gerstorff blandt Andet paa Dig, og da han er Dig hængiven og spurgte om, hvad jeg ventede om din Hjemkomst, saa sagde jeg, at jeg var vis paa, at Du vilde komme, hvis Regjeringen kaldte Dig tilbage til et Hverv med dertil værdige Vilkaar. Da han spurgte mig videre ud, nævnede jeg, paa hvilke Grunde jeg støttede mig, idet jeg byggede paa hvad jeg vidste igjennem vor Ven Bartholin. Da han gik bort, lovede han, at den Sag skulde ligge ham alvorlig paa Sinde. Dagen efter kom han igjen til mig, fortalte mig, at han havde været sammen med Statholder Ulfeld og havde udviklet Sagen for ham, og Ulfeld havde da lovet, at ville udvirke hos Kongen, at Du fik dit Ønske opfyldt, naar Du blot selv i et Brev vilde aabenbare ham dine Tanker og Planer, for at han kunde være sikker paa dem. Han bad, at jeg ved given Lejlighed vilde meddele Dig dette, for at Du i rette Tid kan sørge for dine Anliggender og hos din Patron opfriske Erindringen om hans Løfter.«

Det er interessant at læse Bertel Bartholins saa stærkt udtalte Klage over de Fremmede, som trængte sig ind i Danmark eller bleve dragne ind i Landet, og ligesaa interessant

er det at læse Worms Bemærkning om, at det er Stormændene, altsaa danske Adelsmænd, som vare mest venligsindede ligeoverfor de Fremmede, — og det var jo dog før Souveræniteten blev indført. Til Oplysning om de Fremmede, som Bartholin vel især sigter til, kan anføres nogle Ord af et Brev, dateret 23. April 1641, som Ole Wom skrev til Henrik Fuiren, der studerede i Padua³⁹: »Hvad den nye anatomiske Professor angaar, da forholder Sagen sig paa følgende Maade. Saasnart Dr. Jak. Fabricius var bleven kaldet til Hoffet, udvirkede han ved sin store Indflydelse, at Kongen fastsatte et nyt Stipendium paa 200 Rdl. aarlig til et anatomisk Professorat, som hans Svigersøn, Dr. Simon Paulli, fik overdraget.« Af disse to ænd Mvar Fabricius født i Rostock (1576); han havde været Livlæge ved det mecklenburgske Hof og Professor ved Universitetet i Rostock indtil han 1637 blev Livlæge hos den danske Konge, hvilken Stilling han beklædte til sin Død 1652. Simon Paulli stammede fra Rostock; hans Fader var Livlæge hos Enkedronning Sophie, selv havde han levet et noget omtumlet Liv inden han blev Professor i Rostock; han ægtede en Datter af Jakob Fabricius, og denne skaffede ham, 1639, Ansættelse ved Kjøbenhavns Universitet som Professor i Anatomi og Botanik. Det maatte vel have været en vanskelig, for ikke at sige en umulig Sag for Johan Rode, at konkurrere med saadanne Mænd, der havde Beskyttere ved Hoffet, eller rettere, for hvem Kongen selv var deres Beskytter. Thi Rode levede i Padua, Fabricius og Simon Paulli i Danmark eller nær ved Danmark, og det gamle Ordsprog: Ude af Øje, ude af Sind, har vel her kunnet gjælde ikke saa lidt. — Mærkeligt nok kom Simon Paulli, der var født 1603, i Familieforhold til Johan Rode, idet han, som tidligere fortalt, blev gift med en Søsterdatter af ham.

Men seer man nøjere paa Situationen for Rode, saa var der store Vanskeligheder tilstede for ham. Først de ydre: Rode var ved Aaret 1642 55 Aar gammel, hans Navn var kjendt rundt om i Europa, han havde gjort langvarige Studier i sin Videnskab, saa det kan nok forstaas, at han ikke vilde nøjes med et ringe Embede, men ventede paa at blive kaldet til et stort og indbringende. Han havde afslaet et Professorat ved Kjøbenhavns Universitet, fordi han ikke kunde docere i det Fag, det lød paa, og han kunde da næppe vente, at Universitetet vilde kalde ham til et andet. Men hvorledes vare Forholdene i Danmark i Sammenligning med Forholdene i Padua? Intet Anatomikammer, ingen botanisk Have eller kun en Have af ringe Betydning; en forsvindende Freqvents i Kjøbenhavn imod den i Padua, og i denne By et rigt Besøg af Tilrejsende fra alle Europas Lande, som Kjøbenhavn ikke kunde byde Mage til. Og saa det medicinske Studium i Padua i Sammenligning med det i Kjøbenhavn! Et Kanonikat f. Ex. i Aarhus eller Ribe kunde vel give gode Indtægter, men hvor vilde han ikke der være langt borte fra al Forbindelse med Samtidens videnskabelige Bevægelser, han som i Padua var vant til at se Nyt, at høre Nyt! Et selvstændigt Embede som Universitetsbibliothekar var endnu ikke oprettet (det kom først 1848), Embedet som Hofmedicus var ikke indbringende nok, hvis der ikke forenede sig dermed en betydelig Praxis, og hvor længe kunde det ikke vare, inden den for Kjøbenhavnerne ukjendte Mand Johan Rode blev en søgt Læge? Der var tilvisse meget, som kunde bringe Rode til at være betænkelig ved at tage imod saadanne Embeder. Men dertil kom saa de indre Forhold, og de laa vistnok i Rodes Person, i hans Karakter. Det fremgaar jo nemlig tydelig af Ole Worms Breve, at Rode ikke ret talte ud med Hensyn til de bestemte Ønsker, han kunde have om sin fremtidige Stilling i

Hjemmet; og det kom vistnok af, at Rode var en ængstelig Natur, der kun med stor Forsigtighed og efter lang Forberedelse kunde fatte en saa indgribende Beslutning som det vilde være, at forlade Padua. Ligesom det er sagt om en af det nittende Aarhundredes danske Lærde, Erik Christian Werlauff, at han hyldede Digteren Ovids Ord: »bene vixit, qui bene latuit,« saaledes kunde man vistnok anvende den samme Sætning paa Johan Rode. Og sætter man sig ret ind i hans Karakter, maa det vistnok paatrænge sig En, at han hørte hjemme i Studerekammeret, i Auditoriet, men ikke paa Kathedret, at han var som skabt til at virke i en snever Kreds, men ikke til at føre an for en stor Tilhørerkreds, at han var for bly til at gjøre Indtryk paa de Mange, at han manglede Personlighed. Og stiller man ham ved Siden af den Professor, som ved Kjøbenhavns Universitet kom til at bane ny Vej for det anatomiske Studium og som deltog i Indretningen af Domus anatomica, nemlig Simon Paulli, saa er det klart, at denne var Mand for at sætte Noget igjennem her, og at Rode ikke var det. Det har Rode vist selv havt en Følelse af, og har han efter nøje Prøvelse af sig selv ligeoverfor de Opgaver, som vilde blive stillede ham i Kjøbenhavn, beskeden holdt sig tilbage, saa har han handlet som en ærlig Mand, idet han vægrede sig ved at paatage sig Arbejder, som han ikke kunde magte. Men man kan kun beklage, at hans rige Kundskaber ikke kom flere tilgode i hans Fødeland.

Endnu engang blev der gjort Forsøg paa at drage Rode hjem. Den 13. April 1649 udfærdigedes et Kongebrev fra Kancelliet til Rode, med følgende Overskrift i Protokollen⁴⁰: »Joh. Rhodius fik Brev etc.«

»W. S. G. Eftersom Vi naad. haver erfaret, hvad Berømmelse I ved Eders Erudition og Skikkelighed paa de Steder, hvor I Eder hidindtil haver opholdet, haver erlanget,

da er Vores Naad. Vilje og Begjæring, at I Eder med forderligste hid ind udi Riget igjen ville begive, hvor Vi Eder saaledes ville akkommodere, at I skal have Aarsag dermed at være fornøjet. Vi tilskikke Eder herhos Vores Naad. Passeport, paa det I desto bedre og sikrere kan fremkomme. Hafniæ 13. Aprilis 1649.«

Den følgende Dag udfærdigedes et latinsk Pas for Rode.

Rodes Svar paa denne Kaldelse kjendes ikke; men man tager næppe fejl ved at antage, at det indeholdt et Afslag. Thi Brevet gav slet ikke tilkjende, hvorledes Rode skulde bruges, og paa saa usikker en Fremtid at bryde op fra Padua i sit 62de Aar, det kunde han ikke vove. En Stilling som Universitets-Bibliothekar kunde han ikke faa, thi Professor Thomas Bang, der var gift med Rodes Søsterdatter, havde 1648 faaet denne Plads som Tillæg til sit Professorat; hans aarlige Løn som Bibliothekar blev 120 Rdl. Rode vendte ikke tilbage til Fædrelandet, han blev i Padua.

Men kom han ikke til Fædrelandet, saa kom det unge Danmark til ham. Beviset herfor har Rode selv leveret Eftertiden ved sin Stambog, en Philotheca, som er bleven ført i Padua fra 1622 til 1659⁴¹. Af de mange Stambøger, som det store kongelige Bibliothek ejer, er Rodes en af de indholdsrigeste; thi skjøndt det er en Bog i lille Format, Duodes, indeholder den paa sine 376 Blade henimod 800 Navne. Af disse ere omtrent 200 danske (og norske), de allerfleste ere tydske, nogle faa ere svenske og franske, de øvrige tilhøre Rejsende fra Østersølandene, Böhmen, Ungarn, Siebenbürgen, Østerrig, Schweiz, Skotland, England, Nederlandene, Italien; en eneste Spanier er der i dette store Selskab. Den, der først har indskrevet sit Navn, er Danskeren Georg eller Jørgen Boeker (von Delden), vistnok Søn af en Silkevæver i Kjøbenhavn; han har føjet Datoen: 2. Juni 1622 til sit Navn. Den sidste, der har skrevet sit Navn og

føjet Datoen til: 7. Februar 1659, er Schweizeren Hieronymus Bauhin, Sønneson af Rodes Lærer i Basel fyrretye Aar tidligere. Næsten alle have føjet et berømt Citat, et Ordsprog, et Udsagn til Navnet og ofte ledsaget dette med en venlig Hilsen til Rode. Der findes kun femten Vaaben føjede til Navnene; et Sted er der tegnet et vellykket (nu desværre makuleret) Portræt, hvilket, efter hvad man har antaget, skal forestille den augsburgske Kunstner Johan Cormann, hvis Navn er skrevet af ham selv paa Siden ligeoverfor. Morsomt er det at se, at der er skrevet paa de indre Sider af de to Bindplader, medens de 17 første Blade ere ubeskrevne. Det er ligesom naar unge Gæster ikke tør være de første, som gaa ind i Selskabssalen.

Af de Fremmede er der ingen meget fremragende; nævnes bør dog Adolf Vorst (f. 1597, d. 1663), der blev Professor i Leyden og var en udpræget Hippokratiker, en elskelig, mild og fredelig Mand; Johan Bausch (f. 1605, d. 1665), der er bleven berømt som den egentlige Stifter af og den første Præsident i det leopoldinske Selskab i Nürnberg: Academia Naturæ Curiosorum (stiftet 1652), og en bekjendt augsburgsk Læge Georg Hieronymus Welsch (f. 1624, d. 1674). Mest Interesse har det at lære Navnene at kjende paa de Landsmænd, som have levet sammen med Rode i Padua, og af dem skal her anføres en Del. Først Adelsmændene. 1623: Henrik Rantzau, den samme, hvem Rode traf i Marburg 1614; han er en af de faa, som har skrevet noget paa Dansk i Rodes Stambog, thi efter to Deviser paa Latin læses disse Ord: »Dette haffuer ieg efterlat her Rode thil woris lange venskabs ihukommelse.« 1625: Frands Rantzau, Axel Urop, Mogens Sehested, Laurids Ulfeld til Harridslevgaard og Knud Ulfeld til Hverringe og Hellerup, begge to Brødre til Korfits Ulfeld, Sten Beck til Førsløv, Ejler Bille til Nakkebølle. 1626: Otto Skeel til Katholm og hans Broder

Christen, den bekendte Rigsraad; Axel Juel til Volstrup, Erik Pors. 1627: Niels Krabbe til Skellinge. 1628: Jørgen Høg, Korfits Ulfeld, som skrev: »Souvenir me fait souffrir.« 1629: hans Broder Flemming, Jens Bille til Billesholm og Aarup, der 1614 kom til Marburg. 1630: Oluf Daa. 1634: Brødrene Henrik og Ove Bjelke, den førstnævnte skrev Sætningen: »L'oeil et l'honneur craignent la touche;« Hannibal Sehested, som skrev: »Phi de l'honneur qui ne dure jamais;« Otte Kragh, Christian Skeel til Hammelse. 1636: Niels Wind, Erik Kaas, Kjeld Kragh, Joachim Gerstorff. 1637: Ejler Ulfeld, Broder til Korfits, og Henrik Oldeland, 1638: Peder Charisius, Ove Juel (til Brusgaard?). 1640: Sten og Peder Reedtz. 1642: Christian og Børge Rosenkrantz, Erik Kragh, Herman Kragh. 1643: Christopher Valkendorf, Mogens Gyldenstjerne. 1644: Holger Wind, som skrev: »Nella *φδ φνρ* la β,« ο: »Nella fide finir la mia vita,« og: »altro diletto non trouo ch'imperare;« Ole Rosenkrantz, Kaj Lykke, som skrev: »Chi bene fa, bene va.« 1647: Jørgen Reedtz, Christen Jørgensen Skeel. 1649: Christian Bjelke. 1650: Brostrop Gedde, Christopher og Jørgen Due. 1655: Niels og Henrik Friis, begge to Sønner af Jesper Friis. 1656: Jørgen Krabbe og hans Broder Tage Krabbe, Otto Christensen Skeel til Vallø og Egholm.

I de første Aar Rode levede i Padua havde han naturligvis ogsaa Besøg af danske Mænd af Borgerstanden, men ingen af dem har senere vundet noget betydeligt Navn. I de Aar derimod, som fulgte, træffes ikke faa velbekjendte Navne i Stambogen. 1631: Henrik Ernst. 1634: Niels Bentzon, den bekendte Læge i Aalborg, Stamfaderen til den adelige Slægt Bentzon; han nød stor Anseelse i Padua, blev 1636 Artisternes Prorektor, havde som saadan Forhandlinger med Regjeringen i Venedig, og blev udnævnt til Markus-Ridder; han disputerede for den medicinske Doktor-

grad i Basel 1637 og Afhandlingen er ledsaget af et latinsk Digt af Rode. 1636: Peder Lasson, Poul Moth. 1637: Christen Stougaard. 1641: Henrik Fuiren, som boede i Hus sammen med Rode. 1643: Theodor Fuiren, Bertel, Kaspar og Thomas Bartholin. 1644: Hans Mule, Zacharias Lund, Ludvig Pouch. 1647: Vitus Bering. 1649: Christen Ostensfeld. 1650: Frederik Licht, der har skrevet: »Nunquam animo divisus. Til et tegn aff min evig, schuldigst och troe Tienist imod hans Excellence Sig^r Rohdio haffuer ieg disse faa ord schreffuit.« 1651: Willum Lange, Bartholomæus Luxdorph. 1653: Jakob Bircherod, Christian og Jens Foss, Sønner af Rodes Ungdomsven Niels Foss, Peder Resen. 1654: Rasmus Bartholin. 1655: Theodor Peträus. 1658: Henrik a Möinichen. Endnu maa nævnes tre Kunstnere: 1629, Martino »de« Stenwinkel; 1654, Nic. Güntelberg, hvis Haandskrift er den smukkeste i hele Bogen; 1656, Lambert von Haven, bekjendt som Bygmester af Vor Frelses Kirke paa Christianshavn.

Gjennemløber man disse Navnelister, fremkaldes Erintringen om megen Virksomhed i Statens og Videnskabens Tjeneste, som disse Mænd have udfoldet. Hvilket langt Tidsrum spænde Navnene ikke over, Rode født 1587, Henrik a Möinichen død 1709! Og hvor forunderligt, at Rode i det fjerne Padua har kunnet sige, naar han hørte hvad der var hændet i Fødelandet i de mange skæbnesvangre Aar under Trediveaarskrigen og under Svenskekrigene 1643—45, 1657—59: den, den og den Mand, som der fortælles om, har jeg seet, jeg kjender ham, han har været her, har boet i mit Hus!

Der herskede den smukke Skik ved Universitetet i Padua, at naar Nogen paa en fremragende Maade havde gjort sig fortjent af Universitetet eller de Studerende, saa blev han hædret ved at en Tavle med hans Navn og en Indskrift blev ophængt i Buegangen eller i Loggiaen, der løb rundt om Gaarden, som omsluttedes af Universitets-Bygningens fire

Fløje; og det er et sjældent Vidnesbyrd om Pietet imod Fortiden, at disse Tavler hænge paa deres Plads den Dag idag. Den Danske, som træder ind i Gaarden, vil derfor finde Navnene paa flere af de Mænd, som paa Rodes Tid have studeret i Padua og vundet et Navn der, malede paa disse Tavler: Niels Bentzon; Christian Brun, en ellers ukjendt Mand, der maa have været formuende og en dygtig Administrator, thi den 1. August 1643 blev han valgt til Juristernes Syndicus og Prorector, og i Indskriften siges, at han er bleven mindet »ob formam imperio dignam animique dotes regias, præcipue splendorem et munificentiam^{4b}»; han blev immatrikuleret ved Universitetet i Padua den 27. Nov. 1641, og da han skulde rejse hjem til sit Fædreland, skrev han sit Navn i Rodes Stambog den 30. Oktober 1646 med disse Ord tilføjede: »Chi s'arma di virtù, vince ogni affetto.« Theodor Fuiren, Bertel Bartholin, — men Rodes Navn vil han ikke finde. Af andre af Rodes Landsmænd, som ere blevne hædrede, maa nævnes Christen Ostensfeld, hvis Billede baade blev hugget i Marmor og graveret i Bronze.

Havde Rode saaledes megen Glæde af sine unge Landsmænd, saa kunde det naturligvis ikke være Andet, end at nogle af disse mange unge Mennesker døde under Opholdet i Italien, i Padua. Saaledes døde Christopher Juel, Søn af Iver Juel til Villestrup, 1624 i Rodes Hus; samme Aar døde Ole Slangendorp, 1637 Ove Lunge, den sidste af Slægten, og 1638 Jens Kaas, Søn af Thomas Kaas til Ørndrup.

Rode havde mange Venner blandt Professorer, Lærde og andre Mænd, der vare bosiddende i Padua, men med en enkelt Undtagelse træffer man ikke deres Navne i Stambogen. Det er derfor ikke usandsynligt, at han har haft en egen Stambog for de Indenbys, hvilken er gaaet tabt, og i hvilken ogsaa andre Studerende eller Venner have skrevet deres Navne; blandt disse kan Gabriel Naudé's have været,

det findes nemlig ikke i den bevarede Stambog, — hvor, mærkeligt nok, heller ikke Navnet Peder Scavenius findes. Af en Bog om berømte Paduanere, som udkom 1644⁴², kan der fremdrages Navne paa flere ansete Personer, som vare samtidige med Rode, der har givet Bidrag til deres Karakteristik, og dette kan altsaa tjene til Vidnesbyrd om, at han har staaet i et nærmere personligt Forhold til dem. De Personer, som ere Ejere af disse Navne, ere vistnok nu aldeles forglemte: Bartholomeo Sover, Giov. Hier. Bronzer, Lorenzo Pignoria — f. 1571, d. 1631; han var længe Præst ved St. Stephans Nonnekloster i Padua og blev Kannik Aaret før han døde; han havde et stort Bibliothek og en Samling af Mønter og mærkelige Ting; hans Lærdom var overordentlig stor, og Thomas Bartholin bruger den Ytring, at Rode blev Arving til Pignorias Lærdom; — Felice Osio, Ottavio Ferrari, og det vil derfor være rettest ikke at dvæle ved dem. Men der er dog et Par Mænd, som maa nævnes. Den ene er Johan Vesling, der var født i Minden 1598. Han har indskrevet sit Navn i Rodes Stambog i Oktober 1627. Vesling fik det Professorat i Botanik, som Rode havde afslaaet; senere blev han Professor i Anatomi og Chirurgi. Han var meget søgt som Docent, ja der fortælles, at Tilløbet til hans Forelæsninger var saa stort, at det anatomiske Auditorium engang gik istykker under en Forelæsning paa Grund af Tilhørernes Mængde. Han var tillige en søgt Læge, og Rode fortæller, at, da han døde i Aaret 1649, sørgede den fattige Almue over ham, da han altid kom den til Hjælp med Raad og Daad⁴³. Rode havde sluttet et inderligt Venskab med denne ædle Mand, og det blev derfor hans Hverv, i den første Tid efter Veslings Død at have Omsorgen for hans Enke og Børn; han skulde med en anden Ven af den Afdøde, Ottavio Ferrari, sørge for Epitaphiet over ham, — dette skulde være af Marmor, og Rode søgte fra Rom at faa et smukt Udkast til det efter

Mønster af den nye Tids Gravminder, det maatte koste 500 Dukater — og han skulde besørge en ny Udgave af et godt og meget brugt Skrift af Vesling: »Systema anatomicum;« han skulde bevare hans efterladte Skrifter, hvilke vare blevne testamenterede til ham, dog med den Betingelse, ikke at udgive Noget, med mindre det var helt færdigt, — men der var af nye Arbejder intet helt færdigt. Veslings Anatomi var Rode beskjæftiget med hele Aaret 1650; Bogen udkom 1651 i Padua, ledsaget af Veslings Portræt og et Distichon, som vistnok er forfattet af Rode. Med Rodes Efterladenskaber kom et lille Arbejde af Vesling til Kjøbenhavn, som Thomas Bartholin bragte i Orden og udgav 1664 under Titel: »Joh. Veslingii Observationes anatomicæ et epistolæ medicæ« som Tillæg til sin Bog: »Diss. nova de insolitis partus humani viis.«

Rode var en nær Omgangsven af Brødrene Tomasini, af hvilke den ældste, Paolo, der var født 1587 og altsaa var fuldt jævnaldrende med Rode, var en anset Advokat i Padua, og en hjælpsom og godgjørende Mand; han døde 1643. Den anden, Jacopo Filippo, født 1597, gik den gejstlige Vej og naaede at blive Biskop i Città-Nuova i Istrien. Han var en literært dannet Mand og har skrevet mange Bøger, af hvilke den vigtigste er Padua-Universitetets Historie. I Italiens Literaturhistorie har han især faaet et vist Navn, idet han var en skarp Modstander af den af sin Samtid saa beundrede, forskruede og udtværede Digter Giambattisto Marini, og paany vakte Sandsen for Petrarca som det rette Mønster, Digterne burde følge, ved sit Skrift »Petrarcha redivivus,« der udkom første Gang 1635, i en ny forbedret Udgave 1650. Det fortælles, at Paven Urban VIII. til Belønning for dette Skrift gjorde Tomasini til Biskop i Città-Nuova. Tomasini ejede en Villa paa de nær ved Padua yndigt beliggende euganeiske Høje, og her samlede han sine Venner, der havde

de samme Interesser som han. Til disse Venner hørte Rode i første Række. Engang var han Gæst hos Tomasini tilligemed Gabriel Naudé, Johan Vesling og Giovanni Argoli. Det kom da en Dag efter Frokosten paa Tale, hvilke berømte lærde Mænd i den nye Tid der kunde nævnes som repræsenterende de Nationer, til hvilke de fire Gæster hørte. De gav sig til at nævne dem; Navnene bleve skrevne op og Tomasini udgav Listerne i et lille Skrift, som udkom 1647 med Titlen: »Parnassus Euganeus sive de Scriptoribus ac Literatis huius Ævi claris,« 28 Bl. med et Kobberstik af Villaen, 4°. De danske, islandske og svenske Forfattere nævnes først, derefter de nederlandske, engelske, franske, tyske, italienske, spanske og portugisiske, polske; endelig anføres en lang Række Navne paa Forfattere, som have forfattet literaturhistoriske Arbejder. Hertil slutter sig et andet lille Skrift: »Parnassus Euganeus sive Museum clariss. Virorum et antiquor. Monumentorum simulacris exornatum,« 1647, 10 Bl., 4°, hvilket indeholder Navnene paa de Mænd, af hvilke Tomasini havde Portræter paa sit Landsted; blandt dem forekomme Navnene Tycho Brahe, Joh. Vesling, Joh. Rode. Disse to Skrifter have ingen almindelig literær Interesse, men snarest kun en ren personlig, idet de vidnie om Tomasinis literære Libhaberier, hans Lyst til at lade Noget trykke, men ogsaa om det venskabelige Forhold der herskede mellem ham og hans Gæster. Tidligere en Gang var Tomasini paa en Tour sammen med Jo. Vesling, Gabriel Naudé og Johan Rode, og de kom da til en By i Omegnen af Padua, hvor de ved et gammelt Tempel læste en latinsk Indskrift, i hvilken der øverst forekom Ordet »Donaria.« Hvad betyder dette Ord, blev der spurgt; man fordybede sig i dette Spørgsmaal, og Resultatet blev saa en Bog, som Tomasini skrev »de donariis« (ɔ: om indviede Gaver), der udkom: Utini 1639, 4°, 128 Bl., og til hvilken Rode leverede flere Bidrag.

Venskabet med Tomasini blev Rode paa en vis Maade vel kostbart. Thi der opstod Fortællinger om, at Rode var Forfatter til flere af de Skrifter, som gik under Tomasinis Navn. Rodes Ven og Korrespondent Professor Kaspar Hoffmann i Altdorf fortæller i et Brev til Professor Thomas Reinesius i Altenburg (20. Sept. 1640)⁴⁴, at der gaar Rygte om, at Rode er Forfatter til Tomasinis Skrifter: *Elogia virorum literis et sapientia illustrium, de donariis, vita Livii, vita Petrarchæ*, og at Tomasini har lovet at skaffe Rode et Kannike-Embede ved Domkirken i Padua. I et andet Brev til Reinesius (7. Juni 1643) skriver han: »Har Du seet Jak. Phil. Tomasinis Skrifter? De ere af Joh. Rode; derfor gaa de venetianske Boghandlers Svende og pege paa ham, idet de sige: Der er han, som udgiver Bøger under Tomasinis Navn.« En af Rodes Landsmænd, Thomas Bartholin, der paa den Tid opholdt sig i Italien og i Padua, har mange Aar efter berørt denne Sag. Han skriver (1676)⁴⁵: »De, der lade Rode dele Æren med Tomasini for dennes Skrifter, krænke hans Minde. Det vide vi nok, at Rode har fileet paa hans Arbejder, og at han, naar der savnedes nogle Citater, meddelte ham dem, thi saaledes pleje de Lærde at handle, og der var et sandt Venskab imellem dem. At dette forholder sig saaledes, kan jeg med fuldstændig Troværdighed bevidne.« Det er nu ret mærkeligt, at Rode ogsaa blev beskyldt for at have skrevet en Bog, som Thomas Bartholin 1645 udgav i Padua. Hoffmann skriver til Rode (d. 31. August 1645) om Bartholins Skrift »de Unicornu«⁴⁶: »Har Du lagt Mærke til dette dit eget? Thi Du maa ikke tro, at vi ere saa dumme, at vi ikke kunne mærke, at det er din Aand, som gaar igjennem Bogen. Næppe havde min Ven Rupert seet den, før han rystede paa Hovedet og sagde: tror Du, at det er et Arbejde af et ungt Menneske paa otte og tyve Aar? Af hvem tror Du da at det er? siger Jeg. Uden al

Tvivl af Rode den Berømte (Rhodii τοῦ ῥόδου). Nogle Timer efter var jeg enig med ham.«

At Rode virkelig har assisteret Tomasini, det kan der føres Bevis for. Det store kongelige Bibliothek besidder nemlig et Exemplar af Tomasinis Skrift: »Illustrium Virorum Elogia,« Patav. 1633, der har tilhørt Peder Scavenius, og her finder man mange Rettelser dels foretagne af Tomasini dels af Rode. Paa Titelbladet har denne saaledes skrevet: »Editio secunda. Auctoris curâ emendatio et am[plior] (eller: »auc[tior]«).« Der findes mange stilistiske Rettelser og Tilføjelser skrevne af Rode, f. Ex. et længere Stykke til Elogen over Tycho Brahe; et Sted omtales et Haandskrift, »cuius Ms. mihi copiam Patavii fecit Amicus noster Jo. Rhodius,« og denne Notits er skreven af Rode. Men der er naturligvis et langt Spring fra saadanne smaa Bidrag, ydede til Hjælp, og til at sige, at Rode havde skrevet de Bøger, som gik med Tomasinis Navn som Forfatter. Sladdereren gik imidlertid saavidt, at det hed sig, at Tomasini kunde takke Rode for at han blev Biskop⁴⁷.

Mange Aar senere, efterat Rode var død, skete der Noget, som bragte hans Navn frem paa en højst mærkelig, men for den, der var virksom herved, lidet hæderlig Maade. Blandt Rodes tidligere Bekjendte i Padua var der to Hamburgere, Otto Sperling, vel bekjendt fra Korfits Ulfelds Historie, og Werner Rolfinck, hvem der i Aaret 1628 blev tilbudt en Plads som Professor i Anatomi ved Universitetet i Padua, og som senere blev Professor i Jena; her indlagde han sig stor Fortjeneste, idet han baade fik et Theatrum anatomicum oprettet og en botanisk Have anlagt. Hans anatomiske Forelæsninger vare meget besøgte, og han blev næsten berygtet for sin Iver efter at faa Materiale til sine Sektions-Demonstrationer. Det hedder sig saaledes, at Malefikanter udbad sig som en Naade, at de ikke, efter at være

henrettede, bleve »gerolfinckt,« og at Bønderne i Omegnen af Jena holdt Vagt ved deres Dødes Grave, som det hedder paa Latin: »ne mortui rolficarentur.« Otto Sperling har skrevet sit Navn i Rodes Stambog i Marts 1625, Rolfinck i Marts 1626; i Aaret 1624 havde de tre Mænd meget med hverandre af gjøre, de boede sammen, de studerede sammen og vare intime Venner.

Den 23. Februar 1664 skrev Rolfinck i et Brev til Sperling: »Jeg har taget mig det nær, at Tomasini ikke har omtalt mig i sin Bog om Padua-Universitetets Historie [1654], og han var dog med Thuilius en stadig Tilskuer ved mine Sektioner og ønskede netop derved at fange Contareniernes Gunst. Denne gustne Misundelse tager jeg mig nær. Gjennem vore Studenter, som ere rejste til Padua for at studere der, har jeg krævet Rode til Regnskab herfor, og det skarpt, ikke lempeligt. Han har ikke givet noget andet Svar end at Grunden var den, at jeg ikke var Paduaner. Men det er ingen Undskyldning. Tomasini nævner Hoffmann og Rode som Professores designati, skjøndt de ikke vare Paduanere, og han nævner andre, som privat have givet Undervisning i Anatomi. Havde Rode husket sin gamle Ærlighed og Redelighed, saa havde han rettet Tomasini, der var hadefuldt imod en Tydsker, som havde gjort sig fortjent af ham. Jeg har nu lige ved Haanden en Lejlighed til at tage Straf over denne Forbigaaelse, hvis jeg maa gjøre det for Dig, hvorom jeg ikke tvivler, da det er mig i højeste Grad magtpaaliggende. Jeg vil skrive et Brev i dit Navn, med tilføjet Titel: Læge hos Hendes Majestæt Dronning Christina af Sverig. I dette Brev vil jeg tale om denne Forbigaaelse, især om denne Utaknemmelighed og Ubetænksomhed. Det Brev, jeg vil skrive herom, skal staa foran i min Bog de partibus generationis utriusque sexus. Men lad nu fare Rodes Forstillelse og Tomasinis Had. Lad de Dødes Sjæle

hvile i Fred, som have Honning i Munden, men Galde i Hjertet. Det gjør mig ondt, at jeg har dediceret Rode min Afhandling om Leveren [1653]. Allerede dengang havde han skærpet Braaden imod mig, han som sørgede for Udgivelsen af Tomasinis Bog, han som var hans Korrektør, et Navn, hvorunder Rode var berømt i Padua, medens jeg i Jena tænkte paa hans Ros. Han svarede mig med stor Frygt, thi han havde en ond Samvittighed.«

Rolfinck udførte sin Plan. Samme Aar, 1664, udkom i Jena hans Afhandling: »Ordo et Methodus Generationi dicatarum Partium,« i 4°, dediceret til den venetianske Senator Giovanni Contareni. Efter Dedikationen følger, udfyldende fire Blade og trykt med mærkelig store Bogstaver, et Brev stilet til »Nobilissimo, Excellentissimo Dn. Guernero Rolfinckio, Phil. et Med. P. P. [ɔ: Professori Publico],« dateret fra Hamburg den 1. Februar 1664 og undertegnet: »Otto Sperling Phil. et Med. D. serenissimæ Majestatis Suecicæ Christianæ Medicus.« Og her læser man da Følgende:

»Jeg hører, at Du har i Sinde at skrive en Bog om Bygningen af Generations-Delene hos begge Kjøen som en Prøve paa et kommende anatomisk Værk. Jeg kommer derved til at tænke paa, hvor ivrig Du for omtrent 39 Aar siden, medens Adriaan van den Spieghel var syg, i Pietro og Giovanni Contarenis Palads foretog anatomiske Sektioner paa Lig, som vare forskaffede Dig fra Hospitalet S. Francesco, for et talrigt Auditorium bestaaende af de Allerfornemste, Professorer og Studerende, og hvorledes Du om Sommeren foretog en mærkelig Demonstration paa en berømt Skøge ved Navn Muta, omgivet af talrige Tilskuere »in Collegii nobilium Dn. Brixianorum nuper reparati area.« Alle Tilstedeværende tilraabte Dig et Vivat, og den berømte tyske Nation lod det med hædrende Ord indføre i sin Protokol,

for at Mindet herom kunde bevares for Efterverdenen paa denne Maade.

Men Æren bliver misundt. Et Bevis herpaa er Jacopo Filippo Tomasini. Han var en Ven af Contarenierne, sammen med den udmærkede Professor i Veltalenhed Joh. Thuilius var han en flittig Tilhører ved dine Demonstrationer, han var trofast med at rose Dig, han var, efter manges Gisning, en hengiven Ven af Dig. Han har fortalt, at Nic. Buccella, en Paduaner, i Aaret 1570—71 holdt private anatomiske Øvelser, hvilket blev omtalt i den tyske Nations Protokol, ligeledes har han talt om Casserio's private anatomiske Øvelser til den tyske Nations Bedste, men dine har han ikke omtalt. Ligeledes har han med Taushed forbigaaet Aloysio Delfinis, Giusto Giustianos og Contareniernes store Venlighed imod den berømte tyske Nation; ligesom det høje venetianske Senat altid har betragtet den som en Pryd for sit Universitet, saaledes have hine Mænd agtet den højt, thi de have interesseret sig levende for det offentlige Universitets Væxt. Mange undre sig over, at vor fælles Ven Johan Rode, som, skjøndt han var ringe baade som Latiner og som Lærd, var Herre over Tomasinis Stil, besørgede Udgaven af hans Skrift og læste Korrekturen paa det, og som var Medvider i alle hans Mysterier, at han ikke har styret Tomasini og ført ham ind paa den rette Vej. Men hvorfor skulle vi kjævles og strides med de Afdøde? Denne Forbigaaelse har ikke skadet Dig og vil ikke skade Dig. Din Lærdom blænder Misundernes Øjne. Din Dygtighed, der voxer Dag for Dag, og som Aarhundreders Tal først skal dølge, er i alles Munde, den skinner frem fra dine omhyggelig udarbejdede Skrifter og er sikret imod enhver Vanlykke.«

Det forholder sig rigtigt, at Rolfincks Navn ikke er nævnet i Tomasinis Bog om Paduas Universitet. Men Tomasini har i et andet Skrift nævnet ham med Ros, og Rode har

gjentagne Gange i sine Skrifter omtalt ham med hædrende Ord⁴⁸. Indrømmes det end, at Rolfinck burde være nævnet i Tomasinis Universitetshistorie, — for hvilken Udeladelse dog Forfatteren Tomasini maa være ansvarlig og ikke den udenfor Værket staaende Johan Rode —, saa maa rigtignok al Medfølelse med at hans Navn ikke er blevet draget frem i denne Bog forsvinde, baade ved at læse Udtalelsen af en saa inderlig Forfængelighed, som der lyser ud af Rolfincks Brev, og ved at lære at kjende den skandaløse Fremfærd, Rolfinck har vist, ved at lade dette i Sperlings Navn skrevne Brev komme frem, hvilket er dateret to og tyve Dage før Rolfincks ovennævnte Brev til Sperling, og som formodentlig virkelig allerede var skrevet saalænge forinden. Dette Bedrageri har den lærde Verden ikke kjendt det mindste til, før det nu er blevet afsløret i dette Skrift om Rode⁴⁹. Med Hensyn til Sperling kan nævnes, at der er bevaret nogle Breve fra Rode til ham skrevne 1627 og 1628, hvilke vidne om Venlighed og Hengivenhed ligeoverfor Studiefællen under Opholdet i Padua. — Tomasini var allerede død 1654.

Endnu en Mystifikation, i hvilken, Rode er bleven indblandet, skal omtales her. I Aaret 1636 udkom en Bog i Folio med følgende Titel: »Rhamnusii Satyromastigis Severini Apologia Judicialis qua cujusdam Fortunii infortunium, Liceti licentia lata sententia cohibetur.« Trykkestedet er angivet at være Oldenburg. Det er et satirisk Skrift rettet imod Fortunio Liceto (f. 1577, d. 1656), en umaadelig lærd Mand, der først var Professor i Philosophi i Genua, Pisa og Padua, saa Professor i Medicin i Padua, i Bologna, og atter i Padua. Denne Bog tilskrev man Rode, og langt ned i Tiden finder man dette omtalt i literaturhistoriske Værker. Man fandt nemlig ud, at »Rhode« vilde svare til »Ruthe« paa Tydsk, og at dette kunde gjengives ved »Ῥαυρός« paa Græsk, og desuden fandt man i Skriftet en stilistisk Form og Tanker,

som kunde ligne Rode. Men denne var en af Liceto's nære Venner; han havde mange videnskabelige Interesser fælles med ham, skaffede ham Bidrag til hans Arbejder og hjalp ham ved idetmindste én Gang at udarbejde Registret til et større Værk af ham. At Rode skulde have satiriseret over ham, er utroligt. Men Sagen forholder sig da ogsaa helt anderledes. Fortunio Liceto havde, i Anledning af at en ung Pige havde fastet i lang Tid uden at miste Livet, skrevet en stor Bog: »De his qui diu vivunt sine alimento libri IV,« hvilken udkom i Padua 1612. Atten Aar efter skrev en Portugiser Estevam Rodrigues de Castro, der var Professor i Medicin i Pisa, var Livlæge hos Storhertugen af Florents, og døde 1637, et Skrift imod Liceto: »De asitia,« der udkom i Florents 1630. Allerede Aaret efter gav Liceto Svar i Skriftet: »De feriis altricis animæ disputationes,« Patav. 1631, 4°, og saa skrev de Castro Satiren mod Liceto med Pseudonymet: »Rhamnusius Satyromastix Severinus,« der udkom 1636. At Sagen forholder sig saaledes, er oplyst af en Munk Angelico Aprosio Vintimiglia, der havde stor Interesse for Literatur og Bøger. Han boede i Venedig, men havde mange Venner rundt om i Italien og i fjernere Lande; Rode hørte til disse Venner og gennem ham kom Vintimiglia i Brevvexling med Ole Worm i Kjøbenhavn. Oplysningen om Forfatteren til den omtalte Satire findes i et Skrift af ham: »La Visiera alzata,« Parma 1689; han fortæller i dette Skrift, at de Castro havde foræret ham et Exemplar af Satiren og fortalt ham, at han havde skrevet den ⁵⁰.

Der har hidtil nærmest været Tale om de ydre Forhold, under hvilke Rode levede i Italien, men der er ikke blevet fortalt meget om hans Personlighed, hans Karakter, hans Opfattelse af den Videnskab, han havde hengivet sig til.

Noget herom vil komme frem ved Omtalen af hans literære Virksomhed, men han har egentlig aldrig aabnet sig helt, og det er ofte ad Omveje, gennem enkelte Citater, ved at betragte hans videnskabelige, literære Methode, at man kan faa et Indblik i hvad der boede i ham.

Idet hans Skrifter nu skulle gennemgaas, er der først to, som maa fjernes fra Listen over dem, som den er givet af Jens Worm. Den begynder nemlig med: »Disp. de Modestia et Magnanimitate. Witteb. 1612. 4.« Men som ovenfor nævnet er denne Disputats forfattet af Professor S. Euenius, og Rode har kun været Respondens ved Forsvaret af den. Dernæst nævnes: »Libellus de Natura Medicinæ. Patav. 1625. 4.« Men dette lille Skrift er ikke forfattet af Rode; det er skrevet af Giov. Domenico Sala, og Bogtrykkeren har dediceret det til Rode. Man finder ogsaa tillagt Rode en Disputats »de Nephritide;« men som ovenfor nævnet er denne Disputats forfattet af Professor Joh. Hartmann i Marburg, ved hvis Forsvar Rode har været Respondens. Den ovenfor omtalte Satire mod Fortunio Liceto, som Worm siger holdes for at være af Rode, maa ligeledes udgaa af Listen.

Et Skrift er Rode kun Udgiver af, nemlig: »Justi Lipsii de Re nummaria Breviarium. Patavii MDCXLIIX. Typis Pauli Frambotti Bibliopolæ.« 8°, 26 Blade. I Dedikationen til Axel Juel til Volstrup, dateret Patavii Prid. Id. Aug. 1648, fortæller Rode, at Manuskriptet havde beroet længe, ved Giov. Vicentio Pinellis Godhed, hos Lorenzo Pignoria; og at, da denne var bleven bortrevet af Pesten, som rasede i flere af Italiens Byer, kom det i Rodes Hænder. — Skriftet antages at være en Forelæsning, som Lipsius har dikteret sine Tilhørere.

Et andet af Forfatteren efterladt Skrift: Om kunstige Mineralbade, havde Rode forberedt til Udgivelse, men han naaede ikke at faa det trykt før sin Død, nemlig: »Francisci Frizimelicæ, Patricii Patavini, Medicinæ in Lyceo patrio

quondam Professoris clarissimi de Balneis metallicis Artificio parandis Liber postumus novi Argumenti e Bibliotheca Joannis Rhodii. Patavii CIO IO C LIX. Apud Sebastianum Elpidium. « 8°, 28 Blade. Til Motto er valgt denne Sætning af »Seneca, Epist. xxxiii.: Patet omnibus veritas, nondum est occupata: multum ex illa etiam futuris relictum est.« Bogen slutter med Ordene: »ΑΟΓΩ ΚΕΙ ΠΕΙΡΑ.« Denne lille Bog blev optrykt i Nürnberg 1679.

Det første større og selvstændige Arbejde fra Rodes Haand udkom 1639 med følgende Titel:

Joannis Rhodii De Acia Dissertatio ad Cornelii Celsi Mentem. Patavii Typis Pauli Frambotti, CIO IO C XXXIX. Superiorum Permissu. 4°. 108 Blade.

Bogen er dediceret til Kansler Christian Friis til Kragerup; Dedikationen er dateret 1. August 1639, men Bogen naede ikke Friis, thi han døde den 30. September samme Aar. Undersøgelsen drejer sig om Betydningen af Ordet »Acia« hos Celsus, De Medicina, I., c. 26. Man havde forklaret det paa forskjellig Maade, især havde spanske Lærde beskjæftiget sig med at fortolke Stedet hos Celsus, og Rode var bleven opfordret af flere Venner og Lærde, men især af den venetianske Senator Domenico Molini, til at underkaste de forskjellige Meninger en Kritik og selv fremsætte sin Opfattelse, og det var saaledes ikke af egen Drift, at Rode gav sig til at udarbejde denne Bog, som er en chirurgisk-antikvarisk-grammatisk Undersøgelse. Celsus forklarer, hvorledes man skal behandle Saar, ved Acia og Fibula; hvad er Acia? er det et Middel af Metal? hvori adskiller det sig fra Fibula? Afhandlingen indeholder nu en ret omfattende Undersøgelse af dette sidste Redskabs Ejendommelighed, og den er bleven en komparativ archæologisk Undersøgelse, idet der gives en Skildring af, hvorledes man i Oldtiden og i nyere Tider, ikke blot hos de gamle Romere, men hos alle Folkeslag,

Tyrkere, Arabere, amerikanske Vilde, har anvendt Spændet. Det er et stort videnskabeligt Apparat Rode raader over; han gjør paa det Omhyggeligste Rede for, hvorfra han har hentet eller faaet sit Stof, alle de Mænd, han har at takke for Bistand, ere nævnede hver paa sit Sted, og han indskrænker sig ikke til blot at citere de gamle Forfattere, men giver kritiske Bidrag til bedre Læsemaader hos dem fremdragne ved Kollationer af Haandskrifter. Bogen vidner om stor Samvittighedsfuldhed; den er ledsaget af Afbildninger i Kobberstik (4 Tavler) og enkelte Træsnit. Resultatet af Undersøgelsen er dette, at Acia er en ikke for haardt snoet Traad, hvormed overfladiske Saar bleve syede sammen, medens Fibula er et Spænde, som anvendtes, naar Saaret gik ned i Kjødet.

Da Rode havde udgivet dette Skrift, mente han, at Undersøgelsen dog ikke var afsluttet endnu; han vedblev at samle nyt Stof og at forbedre Texten. Hans Exemplar med de tilføjede Noter kom efter hans Død til Kjøbenhavn, hvor Theodor Fuiren kom i Besiddelse af det. Han overlod det til Thomas Bartholin den ældre, som udgav Skriftet paany i Kjøbenhavn 1672, trykt af Matthias Godiche paa Peter Haubolds Forlag, med Titlen:

Johannis Rhodii De Acia Dissertatio ad Cornelii Celsi Mentem, qua simul universa Fibulæ ratio explicatur, secundis Curis ex autographo Autoris auctior et emendatior, cum Judiciis Doctorum edita a Th. Bartholino. 4°.

Bogen er dediceret til Kurfyrste af Pfalz Carl Ludvig, hvis Søn Carl nylig var bleven formælet i Heidelberg med Frederik den Tredies Datter Vilhelmine Ernestine. Den bestaar af 144 Blade, foruden et Tillæg paa 38 Blade med særskilt Titelblad, af hvis Indhold, som senere nærmere vil blive omtalt, her skal nævnes »Eruditorum Judicia de Acia Rhodiana.« Blandt disse Domme er der en fra Otto Sperling

og en fra Werner Rolfinck, begge fra 1642, og begge venlige og hædrende for Rode; der er Udtalelser fra Joh. Frederik Gronov, fra Kaspar Hoffmann, Joh. Antonides van der Linden, Marc. Aurelius Severinus, en meget anset medicinsk Professor i Neapel, Ole Worm og andre. Bogen er ledsaget af den første Udgaves 4 kobberstukne Blade (altsaa maa Kobberpladerne til disse være komne til Kjøbenhavn), en Del nye Afbildninger af Fibulaer i meget uheldige Træsnit, og et kobberstukket Portræt af Rode.

1652 udgav Rode et Tillæg til et Skrift af den ansete Læge i Majland Ludovico Settala, paa Latin Septalius (f. 1552, d. 1633), som oplevede Pesten i denne By 1630. Skriftet har Titlen: »Animadversiones et Cautelæ medicæ;« det udkom første Gang i Majland 1614, atter igjen her 1624, i Strasburg 1625, i Padua 1628, i Dordrecht 1650. Nu besørgede Rode en ny Udgave, 343 Bl. i 8°, og føjede et helt Bind til med Titel: »Analecta et Notæ in Ludovici Septalii Animadversiones.« Bogen er dediceret til Professor i praktisk Medicin i Padua Benedetto Selvatico (f. 1575, d. 1658), den har et Motto fra »Seneca, De tranquillitate animi, c. XI: Numquam me in bona re mali pudebit auctoris,« og er ledsaget af et længere Digt til Rode forfattet af Michael Kirsten, en tysk Læge, som 1643 opholdt sig i Kjøbenhavn, og 1653 promoverede i Padua (han har skrevet sit Navn i Rodes Stambog i Februar 1654). Rodes Arbejde har bestaaet i at samle en overordentlig Mængde Citater fra lægevidenskabelige Forfattere som Tillæg til dem, Settala allerede havde tilvejebragt og som ere ordnede under følgende Afsnit: Om Lægen og Medicinen, Hygieine, Pharmaci, »Sangvinis missio,« Febre, Sygdomme begyndende fra Hovedet og ned til Lemmerne, andre Sygdomme, Lægemedlers Sammensætning. Gode Registre lette Brugen af begge Bindene; hele Værket er lagt an paa praktisk Brug, thi Lægen, som trængte til Vejledning, vilde

her finde rig Oplysning og Henvisning i en Mangfoldighed af Sygetilfælde. De mange Oplag af Settalas Bog vidne om, at den i sin Tid har spillet en betydelig Rolle i Therapien. Som Medhjælper til Udgivelsen af dette Arbejde havde Rode ønsket at have sin Ven Georg Hieron. Welsch; denne tænkte senere paa at udgive Bogen paany revideret og forøget, da han mente, at der fandtes flere Anvisninger i den, som dels vare overflødige, dels ikke praktiske, fordi de for meget støttede sig paa Hypotheser. Rode havde haft en Følelse heraf og vilde selv have udgivet Bogen i en bedre Skikkelse, men Døden overraskede ham og standsede denne Plan⁵¹.

I Aaret 1655 udkom Rodes Hovedværk, Frugten af mange Aars Arbejde. Det har Titlen:

Scribonii Largi Compositiones Medicæ. Johannes Rhodius recensuit, Notis illustravit, Lexicon Scribonianum adiecit. Patavii, MDCLV. Typis Pauli Frambotti Bibliopolæ. Superiorum Permissu. 4°.

Dette Skrift bestaar af 336 Blade. Det er dediceret til Kong Frederik den Tredie, Dedikationen er dateret 1. Januar 1655. Det maa have været længe i Trykken, thi Tilladelsen til at trykke det er allerede bleven givet 1645 i September og October. Men Rode havde mange Vanskeligheder at overvinde med sin paduanske Bogtrykker, og han satte sig i Forbindelse med Elzeviererne i Amsterdam, for at faa Typer fra dem; ogsaa tænkte han paa at benytte Bogtrykkere i Paris. 1644 hed det sig, at Rode havde fuldendt sit Arbejde med Scribonius, 1648 var han ved at opgive at faa Udgaven trykt, i Aarene 1653—54 var der Standsning efter Standsning, endelig d. 18. Februar 1655 kunde Møinichen melde Thomas Bartholin, at i denne Uge vilde Scribonius blive færdig⁵². Bogen har til Motto Citatet af »Quintiliani Institut. orat. I. c. 6: Vetera majestas qvædam et, ut sic dicam, religio commendat.«

Det er ikke noget stort Skrift, Scribonius Largus har efterladt, thi det fylder kun 144 Sider i Rodes Udgave, men det er paa sin Vis et ret mærkeligt Skrift. Forfatteren deltog i Kejser Claudius's Tog til Britannien Aar 43 e. C. F.; hans Arbejde er skrevet paa Latin, men det antages, at der har ligget en græsk Text til Grund for det. Indholdet af Bogen er en Vejledning til at sammensætte Medikamenter, og det er altsaa en Slags Recepter, man læser her, ordnede paa en vis Maade efter Sygdommenes, Svaghedernes Natur. Skriftet blev første Gang udgivet i Paris 1528 af Jean Ruelle, og optrykt efter hans Udgave i Basel 1529, senere af Aldus 1547 og af Henricus Stephanus 1567. Men hvad man kalder en kritisk eller en kommenteret Udgave kjendtes ikke, og det var en saadan, Rode havde besluttet at besørge. Opgaven var imidlertid vanskelig, thi det Haandskrift, som Ruelle havde benyttet og som ikke havde været godt, var gaaet tabt, og det blev ikke Rode muligt at faa noget andet fremdraget, — ligesaa lidt som det er lykkets Nogen lige indtil vore Dage at finde noget Haandskrift. Den eneste Hjælp, som Rode havde, bestod i et med Scribonius beslægtet Skrift af Marcellus Empiricus Burdigalensis — under Theodosius —, der var blevet udgivet 1536. Rode var saaledes fornemmelig henvist til sit eget ingenium og sin Lærdom. Texten aftrykte han uforandret efter Ruelles Udgave, men i Kommentaren fremsatte han sine Forslag til Textforbedringer. Kommentaren er meget omfattende, 340 Sider stor; den sprudler af Lærdom, den er kritisk med Hensyn til Læsemaader i de Gamles Skrifter, som citeres, idet Haandskrifterne tages til Hjælp, og den er lægevidenskabelig, antikvarisk og archæologisk, ledsaget af kobberstukne Afbildninger. Rode nøjes ikke med at nævne de Bibliotheker, hvis Haandskrifter han har benyttet, men han citerer af og til deres Numre, f. Ex. Cod. Vaticanus 70 til et Sted i Pauli Brev til

Romerne (XV, 24 og 28), Cod. Vaticanus 1524 og 3310 af Varro, en Udgave af Varro, No. 2817 i Vatikaner Bibliotheket. Kommentaren berører mangfoldige Ting. S. 45 nævnes saaledes en Statue af en Gladiator i det farnesiske Palads i Rom, S. 103 omtales vidtløftig de romerske Svedebade med Afbildninger, S. 179 Palmevin, Arak og Ove Geddes Rejse til Ostindien 1618, S. 243 ff. omtales flere Iagttagelser af Skorpionen. Dertil slutter sig endvidere et Lexicon Scribonianum, 120 Sider, der ikke er forfattet som mangt et nyere eller moderne Lexikon til en antik Forfatter, der blot citerer denne, men det indeholder en Mængde Citater fra andre Forfattere til Oplysning af Scribonius, saa at det indeholder Bidrag til et almindeligt latinsk Lexikon. Ogsaa her tages Codices til Hjælp. Man se, for at faa en Forestilling om dette Lexikon, f. Ex. Ordene: adflare, cancer, cludere, custodire, exiguum vinum, iecur, impetigo, intus, libido, medicamentum, qualitas, radix, spana pix, tabulata, vaporare. Endelig følger en Fortegnelse over de Personer, som nævnes i Kommentaren, eller hvis Skrifter forbedres og oplyses, samt en Fortegnelse over de mærkelige Sager og Ord, som omtales i den, 21 Blade. Det er et stort Arbejde og et godt Arbejde, som Rode har udført, og det har dog vist noget at betyde, at Ingen siden hans Dage har indladt sig paa at kommentere Scribonius, medens der siden 1655 kun er kommet 2 Udgaver af Texten, 1786 af J. M. Bernhold, 1887 af G. Helmreich. Fortalen er ikke den mindst mærkelige Del af Bogen; thi her fremsætter Rode, meget kort, forstandige Bemærkninger om, hvorledes Fejl ere opstaaede ved Afskrivning af Codices i gammel Tid, og om hvorledes man ved at iagttage saadanne mulige Oprindelser til Fejl kan forbedre Forfatternes Texter paa mange Steder. Disse Bemærkninger danne ikke noget System, og de ere ikke oplyste ved Exempler; men de ere sunde, og de ere som et Slags For-

løbere for den Udvikling af den philologiske Text- og Konjektural-Kritik, som to Hundrede Aar senere blev begrundet rationelt af Rodes berømte Landsmand Madvig. — I det store kongelige Bibliothek bevarer et Exemplar af Bogen indbundet i rødt tyrkisk Maroquin, som Rode har sendt Kong Frederik den Tredie. Den 17. Februar (n. St.) 1656 kunde Rode fortælle en Ven i Rom (Cassiano dal Pozzo), at Kansler Sehested havde præsenteret Kongen Scribonius-Udgaven; Kongen havde nogle Timer derefter berømmet Bogen for sine Hoffolk, han havde forlangt et Portræt af Rode og lovet ham en Belønning. I det samme Bibliothek bevarer i den gl. kgl. Samling, 4°, Nr. 1649, to Bind med Noter til Rodes Udgave af Scribonius skrevne af Otto Sperling, som ofte er uenig med Rode og er temmelig skarp i sin Dom over hans Arbejde.

I Aaret 1657 udkom følgende Skrift:

Johannis Rhodii Observationum Medicinalium Centuriæ Tres. Patavii MDCLVII. Typis Pauli Frambotti Bibliopolæ. Superiorum permissu. 8°.

Denne Bog bestaar af 135 Blade; den er dediceret til Kansler og Rigsraad Christian Thomesen (Sehested) til Stougaard, Ridder; Dedikationen, der er dateret 1. August 1657, indeholder ret mærkelige Ytringer (som dog paa et enkelt Sted ikke ere helt forstaaelige) om Lægevidenskabens og Lægens Opgave, Ytringer, der i en noget forskjellig Form komme igjen i den derpaa følgende korte Hilsen til Læseren: »De Syge give ved daglige og hyppige Exempler Vidnesbyrd om, hvorledes, enten det er en Naturens eller en Kunstens Gave, Død og Frelse faa hemmelighedsfulde Udfald; naar jeg fremdrager disse, er det ikke for at prale, men for at gavne Dig, min Læser, — Du veed jo nok, at hvad vi ikke efterforske med Forstanden, det finde vi ikke uden ved Tilfældet. Jeg haaber, at Du vil være saa billig, ikke at holde for Fabel det, jeg her fortæller, hvilket jeg enten har seet

med mine egne Øjne, eller opmærksom har lyttet efter, for at høre det af udmærkede Mænd, hvori jeg har fulgt Førerne i vor Kunst, thi i denne flittige Fremgangsmaade har baade den gamle Coer, hele vor Videnskabs Fader, og Galenus, hans største Fortolker, fundet Behag. For i endnu højere Grad at vinde Tillid, har jeg for det meste angivet Tiden for de enkelte Tilfælde, jeg har nævnet sikre Vidner til disse, og desuden har jeg fremdraget de bedste Forfattere fra Fortiden, for at have dem som Sandhedens Hævdere. For at stræbe efter Sandheden har jeg beflittet mig paa at være kort og klar, at ikke Apollonios's haarde Ord hos Philostratos skal vendes mod den, der praler med stor Ordfylde: *Κέρδος εἶη, μήτε πιστεύειν, μήτε ἀπιστεῖν πᾶσι* [3: Det vilde være gavnligt, hverken at fæste Tiltro til alle eller at fæste Mistro til alle]. *Det er sandsynligt, at Enhver forbigaar hvad han ikke har faaet Noget at vide om, og at Ingen opdigter hvad han ikke har seet.* Fæster Du Lid til dette vægtige Udsagn af Celsus, saa vil, efter Lucilius's Varsel, *idetmindste Noget af hvad jeg har forsøgt, naa et eller andet Sted hen.* Lev vel, og tag nu Gavn af dette under Hygeas gunstige Førelse.«

Derefter følger et venligt Brev til Rode fra Georgio à Torre, dengang Professor i Botanik og Forstander for den botaniske Have i Padua; Brevet er dateret 1. Januar 1657 og er meget anerkjendende ligeoverfor Rode og hans Arbejde. Til Motto har Rode valgt Stedet af »Seneca, Epist. VI: Longum Iter per præcepta, breve et efficax per exempla.«

Den første Centuria indeholder Exempler, som handle om mange Slags Febre, Hovedets, Hjernens Sygdomme, Sygdomme i Øjnene, Ørene, Næsen, Munden. I den anden Centuria handle Exemplerne om Sygdomme i Hals, Lunger, Bryst, Hjerter, Mave. I den tredie Centuria oplyse Exemplerne om Sygdomme i Leveren, Nyrrerne og Uringangene, om Kvinde-sygdomme, venerisk Syge, chirurgiske Tilfælde o. s. v. Der

er altsaa en systematisk Fordeling af Exemplerne, som dog ikke her kan gjengives i sin Fuldstændighed, da Fordelingen falder i saa mange smaa Stykker. Interessant er det at se, med hvilken Nøjagtighed Rode er gaaet til Værks: til mangfoldige, ja vel de allerfleste Exempler er der tilføjet Aar og Datum, naar Jagttagelsen er gjort, Stedet, hvor den er skeet, Personen, som har været Gjenstand for Undersøgelsen, Lægen, som har foretaget den, og Vidnerne, som have været tilstede ved den. Det er Vidnesbyrd om, at Rode omhyggelig har ført sin Dagbog, og han har maattet gjøre dette i mange Aar, thi Exemplerne naae helt tilbage til Opholdet i Marburg. Den medicinske Literatur tæller mange Skrifter af samme Slags som dette af Rode, udkomne i det 16. og 17. Aarhundrede og indeholdende Bidrag til Sygehistorier og abnorme Tilfælde, hvilke Skrifter tildels traadte istedenfor den følgende Tids lægevidenskabelige Tidsskrifter, men næppe mange, der gjøre et saa tilforladeligt Indtryk som dette af Rode. Nu ere de glemte, men i sin Tid have disse Skrifter gjort deres Nytte, og det kunde maaske endnu den Dag idag interessere en Læge at gjenneumløbe Rodes lille Bog. Observationerne bleve optrykte, med særskilt Titelblad og Paginering, af Pet. Borelli i hans: »*Historiarum et Observationum medico-physicarum Centuriæ IV.*« Francof. et Lipsiæ 1676, paa hvis Titelblad Rodes Bog er nævnet. — To Tillæg til Rodes Observationer bleve flere Aar efter udgivne af Thomas Bartholin, det ene med Titel: »*Mantissa anatomica ad Thomam Bartholinum,*« med en Dedikation til denne dateret: »*Patavii Cal. Jan. 1657,*« som vel udkom med særskilt Titel i Kjøbenhavn 1661, men egentlig udgjør en Del af Bartholins »*Historiarum anatomicarum et medicarum Rariora,*« medens det andet med Overskrift: »*Observationes medicæ posteriores*« blev trykt 1676 i fjerde Del af Bartholins *Acta medica*, S. 83. Hertil kan endnu føjes et lille Stykke: »*De signis ex urina,*« indehol-

dende nogle lagttagelser, som Rode havde hørt af Prevost, hvilket er trykt i *Acta medica*, IV., S. 103—7. Urinen maa, synes det, særlig havde været Gjenstand for Rodes Opmærksomhed, thi i *Willum Worms Diarium Italicum* findes et længere Stykke om Urinen, som han har nedskrevet efter Meddelelse af Rode, og denne var allerede under Studierne i Marburg 1616 optraadt som Respondens ved en Disputats om Nyrebetændelse.

Med »*Observationes medicinales*« er Rækken af Rodes Skrifter egentlig sluttet. Men nogle mindre Arbejder i helt forskellige Retninger har han dog efterladt sig, hvilke ere blevne udgivne efter hans Død.

Til Vejledning for unge medicinske Studerende havde han skrevet hvad man kunde kalde et Grundrids for dette Studium, der dog ikke saameget handler om Studiets Indhold som om Maaden, paa hvilken det skal anlægges. Der er to saadanne Grundrids; det ene har Overskriften: »*Joannis Rhodii de Artis medicæ exercitatione, Consilia tria, Amicis intimæ tantum admissionis hactenus communicata.*« Denne lille Afhandling blev udgivet af Thomas Bartholin 1662 i hans *Cista Medica Hafniensis* (i 8°), *Loculus LXII.*, S. 616—629. Den anden Afhandling har Overskriften: »*Johannis Rhodii Introductio ad Medicinam paulo accuratiorem,*« og blev udgivet 1687 af Günther Christopher Schelhammer i Tillæget til hans Udgave af *Herm. Conrings store »Introductio in universam Artem medicam«* (i 4°), *Pars posterior*, S. 129—156, og paany i Udgaven af dette Skrift fra 1726, *Pars posterior*, S. 129—56, sluttende med en stor medicinsk Literatur, eller maaske snarere med en Fortegnelse over Rodes medicinske Bibliothek (?). Paracelsus er ikke blandt de der nævnte Forfattere.

Denne anden Del af det Conringske Værk indeholder lignende korte Indledninger til det medicinske Studium: af

Kaspar Bartholin, Pietro Castelli, Joh. Anton. van der Linden; om Rodes Arbejde skriver Schelhammer i Fortalen: »Sidst kommer Rodes Skrift, som hidtil ikke er udgivet og som meget faa have seet; thi jeg har faaet det fra Joh. Andreas Boses Bibliothek, denne fortræffelige Philolog og Polyhistor, engang Jena-Universitetets Lys, hvilken satte Skriftet saa højt, at han betragtede det som en særlig Gunst, han viste mig, naar han tillod mig at afskrive det. Og jeg holder det ogsaa for at være udmærket, især for det forstandige Valg af Literaturen, som Rode har truffet.« En anden Aarsag til at Schelhammer satte Pris paa denne lille Vejledning er den, at Rode deler Studiet i Aar og foreskriver, hvad der skal gennemgaas og læres i hvert af dem, idet Studiet tænkes fordelt paa 6 Aar. Derimod er Schelhammer ikke tilfreds med at Rode anbefaler, at studere to Aar i Tydskland eller Holland, saa et Aar i Montpellier, og derefter i Padua; thi: »nusquam est, qui ubique est.« Rode anbefaler, at læse de bedste Forfattere og læse dem gjentagne Gange. Men især indprenter han, at følge Experimenter og Sektioner, at slutte sig til Lægen, følge ham paa Sygebesøg, være tilstede ved Konsultationerne og flittig besøge Hospitalerne. Han lægger den unge Studerende paa Hjerte, hvor han kan det, at slutte sig til en Professor eller en Læge, for af hans Mund at hente Kundskab, thi »der er altid Lejlighed til at læse, men ikke altid til at høre.« Han anbefaler, flittig at gjøre Excerpter, at føre Journal, at nedskrive Observationer, men i Alt at følge god Orden: »ordo namque disciplinarum anima.« Alle Lægevidenskabens Dele gennemgaas; der lægges Vægt paa Anatomi og Chirurgi, paa Botanik og Pharmaci; den unge Forsker skal flittig besøge Apotheket og lære af Apothekeren, men Chemien skal komme efter Pharmacien som Tillæg til den.

I Aaret 1665 blev Kataloget trykt over de Bøger, som Peder Scavenius solgte til Frederik den Tredie og som danne

en af Grundstammerne til det nuværende store kongelige Bibliothek. I denne »Designatio Librorum in qualibet facultate ... rariorum ... , in amorem patriæ & supplementum instructissimæ Bibliothecæ Regiæ, conqvisitorum« er der Bl. Aaa 2—(Aaa 4) trykt en »Catalogus nonnullorum libr. qvi vel suppresso, vel ficto Auctorum nomine prodierunt.« I historisk Henseende er denne Fortegnelse interessant derved, at det er den første lignende, der nogensinde er trykt. Johan Rode er Forfatter til den. Den blev udgivet paany med Titel: »Johannis Rhodii Dani Auctorum suppositiorum Catalogus ad Autographum ejusdem fideliter expressus, in quo Scriptores anonymi & pseudonymi complures manifestantur, opusculum posthumum ex Musæo Vincentii Placcii, j. u. l., Hamburgensis. Cujus etiam Notæ sparsim adjunctæ sunt;« s. a. 4°. Rode har kun nævnet Navnene paa de pseudonyme Forfattere og angivet de anonyme med kort betegnede Bogtitler; Plak har videre udført dette og frembragt et literærhistorisk Arbejde paa 45 Sider. Forfatternes Antal er 102.

Et Arbejde af en hel anden Karakter er først blevet trykt i Aaret 1856. Det er en Memoire, skreven paa Latin og overrakt Alvise Valaresso 1631, da han var Gouvernør i Padua; den har Titel: »Hypotyposis Bibliothecæ Publicæ.« Opgaven er, at lægge en Plan for et offentligt Bibliothek, ved hvilket der nærmest er tænkt paa Universitets-Bibliotheket i Padua. I store Træk vises det, hvorledes Bygningen og Bogsalene skulle indrettes, hvorledes Bøgerne og hvad andet Bygningen kommer til at indeholde (Instrumenter, Kort, Kunstsager) skal ordnes, hvorledes Bøgerne skulle tilvejebringes, Katalogerne indrettes, og endelig, hvorledes Bøgerne skulle opstilles systematisk. Alt er vel gjenomtænkt — efter den Tids Krav, og det kan nok forstaas, at man faldt paa, at Rode kunde blive en brugbar Universitets-Bibliothekar i Kjøbenhavn, — idetmindste theoretisk seet.

Dette lille Arbejde blev udgivet af Dr. jur. Fr. Lor. Hoffmann med Titel: »Ein bibliothekswissenschaftliches Gutachten abgegeben zu Padua in Jahre 1631 von Johannes Rhodius,« — som 25 Aars Jubilæums-Hilsen til Professor C. Petersen, Bibliothekar ved die Stadtbibliothek i Hamburg, efter et der bevaret Haandskrift (4°, 9 Bl.; Afhandlingene udgjør 7 Sider, Resten indeholder Noter og en kort Biographi af Rode)⁵³.

I Haandskrift (i den Thottske Samling, Nr. 878 i 4°) er bevaret: »Breve Instruzione dello Studio da Cavaliere scritto da Giovanni Rodio all'ill^{mo}, Sig^{te} Christiano Sckiel sig^{te} d'Estrup, etc.,« 4°, 8 Blade. Den unge Adelsmand, til hvis Vejledning denne Instruktion er forfattet, Christian Skeel Jørgensen, er den senere saakaldte »rige« Skeel, der døde 1688, 65 Aar gammel; han rejste udenlands 1641 og den 23. December 1647 skrev han sit Navn i Rodes Stambog: »Christiano Scheel Georgides. Nec utendum imperio, ubi legibus agi possit.« Rode har nærmest sat sig til Opgave, at henvise til den Literatur, som en ung Herre, der vil uddanne sig til at gaa ind i Statens eller Fyrstens Tjeneste, bør benytte for at kunne fremtræde og virke med »onore.« Grundlaget er i alle Tilfælde den græske og romerske Literatur: Historie fremfor Alt, Philosophi, Sprog — især for at lære at skrive Breve, Jurisprudents; men der henvises ogsaa til Forfattere, der skildre den nyere Historie, og til Forfattere som Bacon og Montaigne. Der er vel en vis Plan lagt for Læsningen, men Meningen maa vist nærmest have været, at give den unge »Cavaliere« en stor Literatur at træffe sit Udvalg af, thi den Unge vilde næppe faa Tid til at læse og tilegne sig alle de Forfattere, som nævnes. Men Ingen kunde skrive en saadan Vejledning uden at besidde en omfattende polyhistorisk Kundskab. Det er ret interessant, til Sammenligning med pædagogiske Tanker, som ere komne frem i de aller-nyeste Tider, at se hvad Rode gjør opmærksom paa, at det

til en vis Tid og under visse Forhold vil være hensigtsmæssigt, at den unge Mand lærer at kjende, hvorledes den nyeste Tid er bygget op, idet han følger den chronologiske Udvikling, men at der er dem i »nostro seculo . . . li quali hanno consigliato il cominciare dall'Istorie vicine alla nostra età,« — altsaa at gaa den nyeste Historie igjennem baglænds. Memoiren er skreven: »Padoa li 24 de Giugno 1649.«

Om man end vil indrømme, at Udgaven af Scribonius Largus skjuler et Arbejde, der maa have krævet umaadelig Tid, saa maa det dog kunne siges, at man af saa mange Aars fortsatte Studier maatte kunne have ventet større Resultater fremlagte for den videnskabelige Verden end de Skrifter ere, som Rode blev Forfatter til, og som nys ere blevne nævnede. Men der maa da erindres om, at det Arbejde, som skulde have været Rodes Livs-Værk, aldrig blev fuldendt. Det kan være uvist, om han virkelig havde den Plan, at udgive et »Corpus Medicorum Latinorum⁵⁴,« men det er vist, at han vilde udgive Cornelius Celsus's Skrift »de medicina.« Ja, denne Udgave var tildels et af Maalene for hans Rejse til Italien, og Interessen for den har næppe været uden Indvirkning paa ham med Hensyn til ikke at ville forlade Italien. Allerede i et Brev fra 1621, skrevet af Ole Worm til Rode, er Celsus paa Bane⁵⁵: Rode har allerede før sin Afrejse fra Kjøbenhavn talt til Worm om sine Tanker om en Celsus-Udgave, Worm har meldt det til Kansler Christian Friis til Kragerup, og denne har ikke blot med største Glæde hørt om Planen og opmuntret Rode til at iværksætte den, men endog lovet at sende Rode et Exemplar af en Udgave af Celsus, til hvilken den berømte engelske Læge John Cai har skrevet mange Noter. I Italien forskaffede Rode sig et Exemplar af Editio princeps af Celsus fra 1478, og han kom selv i Besiddelse af et Haandskrift af denne Forfatter. Men Alt dette var ikke nok; paa Rejser i

Italien kollationerede han Celsus-Haandskrifterne, som bevarede i de offentlige Bibliotheker, fra Venedig skaffede Professor Cremonini ham et Haandskrift, hos Erkebiskoppen i Salzburg fik han et Haandskrift tillaans, og selv fra Spanien fik han kritiske Bidrag ved Bistand af den venetianske Legat Pietro Bassadoni, i Paris havde Thomas Bartholin søgt efter Haandskrifter, gennem Nic. Heins havde Rode haabet at faa Meddelelse om Celsus-Haandskrifter i England⁵⁶. Paa denne Maade samlede han et stort kritisk Materiale til sin Udgave. Men omhyggelig som han var med Alt hvad han foretog sig, var han det i allerhøjeste Grad med sin Celsus, og da han døde var endnu kun Materialet samlet, Varianterne vare tilvejebragte og et Celsus-Lexikon af samme Karakter som Scribonius-Lexikonnet var udarbejdet, men et Manuskript fædigt til Trykken af hele Værket fandtes ikke. Materialet kom til Kjøbenhavn, og her overlod Thomas Bang det til Thomas Bartholin. Denne Lærde havde allerede længe interesseret sig for Celsus, og allerede 1639 havde han forfattet følgende Epigram »in Cornelium Celsum a Joanne Rhodio edendum⁵⁷:«

Æmula coelorum nitidi mens corporis auctor,
 Et celsos æquans conditione senes,
 In claros surgit titulos et digna capessit,
 Quo vocat excelsi pectoris auctus amor.
 Celsa petit virtutis opus, superumque propago,
 Ardua non populos ad sua liba vocat.
 Maxima laus patriæ, *Rhodi*, cui terra Quiritum
 Mascula gaudebat se placuisse prius:
 Dum renovas foeda *Celsum* jam nocte sepultum
 Et luci tentas restituïsse suæ;
 Dignum pandis opus, dignum te vindice saxum
 Volvis. Erit *Celso* celsior iste liber.

Lugd. Bat. 1639.

Bartholin havde den Plan at optage Rodes Arbejde, som han vilde udgive forøget med sine egne medicinske og philologiske Iagttagelser, og han var allerede kommen til Slut-

ningen af den femte Bog. Men der hvilede en uheldig Stjerne over Rodes Celsus, thi den hele Celsus-Samling blev ødelagt, da Bartholins Herregaard Hagedstegaard brændte i Maj 1670: »abiit Celsus noster ad excelsos!⁵⁸«

Bartholin var i Kjøbenhavn, dengang hans Ejendom brændte. Den Dag, Efterretningen herom kom til Hovedstaden, den 18. Maj, skulde Kongens Livlæge Dr. Poul Moth, der var død den 6. Maj, begraves, — Poul Moth skrev sit Navn i Rodes Stambog den 25. Okt. 1636 — og Bartholins Venner, som vare meget bedrøvede paa hans Vegne, vare spændte paa at se, hvorledes han vilde bære Ulykken. Da han kom tilstede i Petri Kirke, taug Alle stille og hilsede ham med alvorlige Miner, idet de vare uvisse, om han havde faaet at vide, hvad der var skeet. Bartholin traadte hen til dem, sagde, at han vidste Alt, og at han tog hvad der var hændet som en Guds Styrelse. Han syntes stærkere end de, der vare komne forberedte paa at trøste ham. »Men en Sorg havde han, en Bedrøvelse, som for andre maaske vilde have været af ringe eller slet ingen Betydning, nemlig at hans store Værk om de Gamles Barselfærd tilligemed Rodes saa længe lovede Celsus var blevet ødelagt ved denne ulykkelige Brand, og at det Haab, som de Lærde i saa mange Aar havde havt, nu som i et Øjeblik var forspildt.« Saaledes fortælles i Willum Worms Ligtale over Thomas Bartholin⁵⁹.

Lidt af Rodes Celsus-Arbejde kom dog frem. Thomas Fuiren havde nemlig efter Rodes Død faaet nogle Notitser, som han havde efterladt om de romerske Lægers Vægt og Maal; disse Notitser ordnede Bartholin og udgav dem, tilligemed Celsus's Levnet forfattet af Rode, som Tillæg til den nye Udgave af Afhandlingen »de Acia,« med Titel (ogsaa nævnet i Bogens Hovedtitel):

Jo. Rhodii de Ponderibus et Mensuris veterum Medicorum inprimis Cornelii Celsi Dissertatio posthuma in Lucem protracta a Thoma Bartholino. Accedit Vita Celsi, et Judicia Doctorum de Acia Rhodiana. Hafniæ, Literis Matthiæ Godicchenii, Sumptibus Petri Hauboldi, Anno M. DC. LXXII. 4°. 76 SS.

Celsus's Levnet er blevet optrykt i flere Udgaver af denne Forfatter udkomne i senere Tider.

I Forbindelse med Celsus-Studierne stod Rodes Beskjæftigelse med to andre sildige latinske medicinske Forfattere, nemlig Marcellus Burdigalensis Empiricus, hvis Skrift »liber medicamentorum,« og Vegetius, hvis Skrift »de mulomedicina s. de arte veterinaria,« Rode havde i Sinde at udgive. Det sidstnævnte Arbejde var en Del fremmet; Noterne og et Lexikon til det kom i Thomas Bartholins Eje, men disse Sager brændte med Celsus 1670⁶⁰.

Det sidste Brev, som nu kjendes fra Ole Worm til Rode, er dateret 20. August 1650; Worm døde den 31. August 1654, og skulde der ikke i Mellemtiden være vexlet Breve imellem dem, eller ere disse gaaet tabte? Skjøndt det kun er 32 Breve, som kjendes vekslede mellem disse Mænd i Tiden fra 1621 til 1650, og der ingen Breve ere bevarede fra Tiden imellem 1625 og 1637, ere de dog en vigtig Kilde til Kundskab om deres gjensidige Forhold og om Rodes Liv. Gjennem Rode kunde Worm faa at vide, hvad de Lærde i Italien tænkte om Alt det Nye, som Worm bragte Videnskaben ved sine runologiske Skrifter og ved sin Bog om Guldhornene; gjennem Rode kunde han faa at vide, om man i Italien kjendte til Rune-Indskrifter eller til Levninger af de gamle Gothers Skrift. De runologiske Undersøgelser vakte overordentlig Opmærksomhed, og Worms Skrifter herom bleve læste og kritiserede, thi det var Noget, man ikke

forhen havde vidst Besked om. Som Exempler paa, hvorledes Interessen for Runerne gav sig Udslag, kan nævnes, at Willum Lange skrev med Runer i Rodes Stambog disse danske Ord: »Mit Hjertes Klippe er Gud evindeligen«, og at paa Titelbladet til Fortunio Liceto's Værk: »De lucernis,« som udkom 1652, er i et Kobberstik afbildet to Skjolde med Indskrift i Runer, nemlig Ordene: »Minervae augustae Musarum tutelae«, ved hvilke Ord der sigtes til Dronning Christina, til hvem Værket er dediceret. I Henrik Fuirens Stambog findes følgende Stykke skrevet med Runer: »Thucid. Istor Lib. II. Chi conosco quale cose sarieno utili alla sua patria, et non le rappresenta, da inditio di non amarla. — Per monstrar la grandissima affettione, che porto sempre all illustrissimo et eccellentissimo signore arrigo fiuren, ho scritto queste poche parolle. Padoua XIII Mart an MDCXLIV. Pietro Juell cimb. mpp.« Den, der har skrevet dette Stykke, der synes at være en fri Bearbejdelse af Thukydid, II, 60, 6, er den senere saa bekjendte danske Minister i Stockholm Peder Juel til Hundsbæk. — Gjennem Worm kunde Rode faa Nyt at høre fra Hjemmet. Det er saaledes i Breve til Rode Worm fortæller om den Høuse-Udrugnings-Anstalt, som Christian den Fjerde lod indrette paa Frederiksborg i Aaret 1630, et Foretagende, der interesserede Rode, eftersom han kjendte lignende Indretninger i Ægypten, hvilke Vesling, som havde opholdt sig 5 Aar i Kairo, havde forklaret ham; med Kongens Tilladelse lod Worm en Maler tegne Udrugnings-Ovnene af og sendte Tegningen til Rode. Brevene om denne Sag ere trykte i den Wormske Brevvexling, men Tegningen af Ovnene var ikke tilstede, da den blev trykt, og findes følgelig ikke i den. De vare imidlertid allerede blevne afbildede i Aaret 1661, da Thomas Bartholin udgav dem, stukne i Kobber og ledsagede af et Stykke af et Brev fra Rode til Worm af 3. August og Brevet fra Worm til Rode af 15.

September 1644, i sit Skrift: »Historiarum anatomicarum et medicarum rariorum Centuria V & VI.« Thomas Bartholin ejede i sit Museum en Pude, paa hvilken Æggene vare blevne udrugede i Ovnene⁶¹. I et Brev fortæller Rode, at Naudé til Mazarins Bibliothek samlede Bøger i Italien, og han gjør da den Bemærkning, at Danmarks Konge vist vilde offre lige-saameget, hvis en Mand af stor Autoritet kunde give ham at forstaa, hvilken stor Fordel det er for en Stat, at besidde dygtige Forfattere (eller gode Bøger, Udtrykket er lidt uklart: scriptores); dette Brev er skrevet 1646. I Worm fandt Rode endelig en Talsmand for sig hos dem i Kjøbenhavn, som mulig kunde skaffe ham en Ansættelse.

For nogle Aar indtræder en anden Korrespondent paa en vis Maade for Rode i Worms Sted, nemlig den hollandske Philolog Nicolaas Heins eller Heinsius, med hvem Rode korresponderede fra 1646 til 1654. De 31 Breve, som kjendes, ere alle skrevne af Rode og sendte til de forskjellige Steder, hvor Heins opholdt sig i disse Aar. De dreje sig mest om lærde Materier, om klassiske Forfattere, som ikke skulle omtales her, skjøndt det kunde være interessant at paavise, hvor ivrig Rode har været for at lette Heins Adgangen til at benytte Haandskrifter, f. Ex. i Marcus Bibliotheket i Venedig. Men der forekommer nogle andre Bemærkninger i Brevene, som fortjene at fremdrages. Det er saaledes smukt at læse, hvor omhyggelig Rode er, for at Heins, hvis Helbred var skrøbeligt, ikke paa Rejse over Apenninerne — i Januar 1653, da Vinteren var meget streng, saa at endog Havet udenfor Venedig frøs til og Fartøjer ikke kunde sejle ind til Byen — eller Alperne i uheldige Aarstider skal blive syg, og derfor indtrængende formaner ham til Forsigtighed⁶²; det er morsomt at læse, hvorledes Rode kan opgive Heins et bestemt Skab i et Bibliothek, hvor et godt Haandskrift af en Forfatter stod, som Heins burde benytte⁶³. Af størst

Interesse er det at læse, hvad der staar i nogle Breve om Dronning Christina, for hvem Rode nærede en stor Beundring, og om Korfits Ulfeld. I April 1652 spørger Rode Heins, der er i Rom, om, hvorledes nogle Bøger, der skulle sendes til Dronningen, skulle indbindes, om i rødt Atlask eller i tyrkisk Maroquin, »hvilket efter min Mening er mest holdbart og er finest, naar det paa fransk Vis smykkes med Guld; om der skal være Sølv-Spænder eller Silkebaand af samme Farve indvævede med Guld, hvilket jeg tror er mest tiltalende, eller om Du hellere vil have et Bind uden saadant Lukke, — thi en udmærket Bog maa ikke mangle Noget, hvorved den kan fængsle Øjet.« Den Bog, som skulde indbindes saa kostbart, var Fortunio Liceto's Værk »de Lucernis antiquorum reconditis,« der udkom 1652; Rode meldte i Januar 1653, at Bogen var afsendt. I Maj 1655 fortæller Heins i et Brev til Th. Bartholin, at Rode har en Bog rede til Afsendelse til Stockholm, nemlig Liceto's Skrift: »Hieroglyphica siue antiqua Schemata Gemmarum anularium,« udkommet i Padua 1653, i F^o, som Forfatteren havde dediceret til Dronning Christina⁶⁴. I Februar 1653 skriver Rode til Heins i Florents⁶⁵: »Skriver Du til Sverig, maa Du endelig skaffe mig at vide, om Korfits Ulfeld, en dansk Ridder, er ved Hoffet og hvorlænge han vil blive der. Han har i mange Aar været min Beskytter, for ikke at sige Ven, men mere herom naar vi sees.« En Maaned efter skriver han om Bøger, der skulle sendes til det kongelige Bibliothek i Stockholm, og siger⁶⁶: »Hvad der nu end er ved dem, saa haaber jeg, at mine egne Bøger ikke ville være ukjærkomne, da jeg har mange Bekjendte der, blandt hvilke Ulfeld er den første, thi han har altid i Frankrig og i Italien været nøje forbundet med mig.« I Juli samme Aar skriver Rode til Heins i Paris⁶⁷: »Rejser Du gennem Danmark, saa hils min Svoger Bang, Worm, Bartholin, Brødrene Fuiren, udmærkede

Mænd, som fortjene, at Du gjør Bekjendtskab med dem. I Sverig maa Du strax hilse Korfits Ulfeld fra mig og bevidne ham min Hengivenhed. Giver han Dig et Svar til mig, saa kan Du indeslutte det i dit. Men pas paa, at Du ikke slaar en Snor om Brevet, thi alle den Slags Breve aabnes i Venedig og forsegles ikke igjen.« I Marts 1654 skriver endelig Rode til Heins⁶⁸: »Det Brev til Korfits Ulfeld, som jeg har betroet til din Omsorg, ønsker jeg, at Du leverer til ham selv. Er han ikke mere der, ønsker jeg at erfare, hvor han er. Er han, som jeg formoder, i Stralsund, vil det ikke være vanskeligt, ved nogle Hofmænd eller ved den anden Ulfeld, der, som jeg hører, er Chef for den kongelige Livvagt og for hvem jeg ikke er ukjendt, at opnaa det. Dog vil jeg hellere have, at det bliver liggende hos Dig i nogen Tid end at det bliver givet Tilfældigheder i Vold. Thi det er mig i højeste Grad magtpaaliggende, at det kommer i hans egne Hænder.« Disse Breve vidne om stor Hengivenhed for Ulfeld, men desværre er det ikke muligt, at give nogen Oplysning om det noget Hemmelighedsfulde, som Brevene sigte til.

Om Rodes Liv i hans sidste Leveaar er der ikke meget at fortælle, thi der er ingen Efterretninger levnede til Oplysning herom. Om hans videnskabelige Arbejder er der talt tidligere; de to vigtigste af hans Skrifter udkom 1655, *Observationes medicinales*, og 1657, *Udgaven af Scribonius*. Desuden fortsatte han sine Studier over Celsus, fulgte med hvad mærkeligt der fremkom i Lægevidenskaben saavel i Literaturen som i Praxis, og passede sine Syge. Forefaldt der en Disputats ved Universitetet, som havde nogen Interesse for ham, kunde han tage Del i den; saaledes nævnes han som Vidne i et bevaret Doktor-Diplom for Ripenseren Ludvig Pouch fra 1646, i et for Hamburgeren Joh. Ebeling fra 1647, og i et for Kjøbenhavneren Peter Hegerfeldt fra 1654.

her tilligemed Jørgen og Chrph. Due og Rasmus Bartholin⁶⁹. Engang oplevede han at blive Vidne til, at ogsaa hans yngste Landsmænd kunde gjøre sig fortjente i Padua. I Aarene 1653 og 1654 opnaaede den tydske Nation visse Fordele ved Universitetet, og de Mænd, som vare virksomme ved denne Lejlighed, vare Peder Resen, der var Juristernes, og Jens Foss, der var Medicinernes Consigliere. Disse Fordele bleve bekræftede den 10. Juni 1654, da Christen Ostenfeld og Rasmus Bartholin vare den første Juristernes, den anden Artisternes Consigliere. I December samme Aar var der spændte Forhold ved Universitetet, der endte med, at Juristernes Syndicus blev afsat, og Artisternes Prorektor Nic. Petronio vakte Ro tilveje, især ved Hjælp af Danskeren Jørgen Due, som var bleven Juristernes Vice-Syndicus og Prorektor⁷⁰.

I Sammenligning med de første Aar; da Rode levede i Padua, var det ikke blot nye Mænd, men saa godt som en hel ny Slægt, der var knyttet til Universitetet i Padua i Rodes sidste Leveaar. Der var vist dygtige Mænd iblandt dem, men ingen Førere i højere Forstand. Rode var bleven saa godt som en indfødt Paduaner, og han har vistnok forstaaet at slutte sig til dem af Professorerne, hvis Fag laa ham paa Hjerte. Af disse Professorer vare Antonio Molinetti, der blev Veslings Efterfølger som Professor i Anatomi, og Pietro de Marchetti, der var en udmærket Chirurg, de fornemste⁷¹. Men har det været oplivende for den nu snart gamle Mand, at lære af disse Lærere, thi for Rode var hele Livet en Skole, saa har det været i særegen Grad forfriskende for ham, at se de Unge om sig, saavel Landsmænd som Fremmede, der studerede i Padua. Derom bærer hans Stambog Vidnesbyrd: 1654 er der indskrevet 24 Navne, 1655 19, 1656 22, 1657 11, 1658 11. I Juni 1654 skrev Otto Skeel sit Navn ved Siden af sin Faders Christen Skeel, der havde indskrevet

sit den 25. Maj 1626; den 14. Februar 1658 skrev Jørgen, Albert og Otto Skeel deres Navne paa samme Blad ved Siden af deres Fader Otto Skeels, der var skrevet den 25. Maj 1626. Den 30. August 1657 skrev Ole Worms Søn Willum Worm sit Navn i Rodes Stambog; han havde da allerede opholdt sig længe i Padua og havde i Dagene fra 14—18. Juni 1656 gjort en lille Udflugt til Venedig i Selskab med Rode, Poul Resen og Henrik a Møinichen. Willum Worm har ført en kort Dagbog under sit Ophold i Padua og han fortæller Et og Andet om Rode. Denne havde saaledes meddelt ham en Fortegnelse over et medicinsk Bibliothek, som Lægen burde eje, formodentlig en Fortegnelse som den ovenfor S. 63 omtalte, og havde givet ham Anvisning paa, hvorledes han skulde gjøre sine Excerpter, føre sit Diarium, og inddele sine Notitser i Observationes, Consilia, Animadversiones, Monita, Axiomata, Canones, Scita Poetarum, Dicta Historicorum.

Levede Johan Rode et ensomt Liv forsaavidt som han var ugift, saa levede han dog altid i Selskab med Venner og sammen med Ungdom.

I et Brev, som Nic. Heins skrev til J. Fr. Gronov den 12. Maj 1658, fortæller han, at Rode er død⁷². Denne Efterretning var forhastet. Har der maaske gaaet Rygter om at han var syg, var svag? Det varede dog ikke saa længe efter, at Budskabet om hans Bortgang var rigtigt. Om Rodes Død er følgende Meddelelse i det latinske Sprog indført i den tyske Nations Protokol for 1659:

»Den 24. Februar 1659 gik Rode bort ved en for tidlig Død. Hele den lærde Verden begræder ham. Dagen efter blev hans Legeme, som det er Skik med Paduanske Adelsmænd, begravet i den saakaldte St. Franciscus Majors Kirke. Men for at alle hans Efterladenskaber kunne være i Behold, saa er hans Musæum strax efter hans Død i min Nærvarrelse blevet forsejlet af vore Prokuratorer med Nationens

Segl, indtil en af hans Landsmænd i de nærmeste Dage kan ved Notarius publicus lade det Hele og hver enkelt Ting registrere, hvortil jeg giver mit Samtykke, dog saaledes, at enten en Consigliere eller en af Prokuratorerne er tilstede ved disse Forretninger, hvilket altid med største Flid er blevet iagttaget.

(L. S.)

Rector Universitatis Patavinæ.«

Den 24. Februar 1659 er angivet efter den nye Stil; omsættes Dødsdagen til gammel Stil, vil man finde, at Rode døde faa Dage efter at Kjøbenhavn var gaaet frelst ud af Carl Gustavs Storm paa hans Fødeby.

Efter Peder Resens Oplysning i Registret til Kataloget over hans Bogsamling var Rode 72 Aar gammel, da han døde. Hvor hans Grav er, vides ikke, ingen Ligsten eller Mindetavle over ham er bevaret.

Der er ikke fra nogen af Rodes Samtidige levnet os en Beskrivelse af hans Person. Han maa være bleven malet mindst tre Gange. Et Portæt af ham havde Tomasini i sin euganeiske Villa, et andet ejedes af en romersk Rigmand Cassiano dal Pozzo, som lidt længere fremme vil blive omtalt; det hang i hans Bibliothek med andre Lærdes Billeder, og Gabriel Naudé havde forfattet følgende Epigram over det⁷³:

Cui probitas, cui sancta fides, cui lingua diserta,
 Cui doctrina ingens, cui decus omne fauet,
 Rhodius exiguæ nunc clauditur orbe tabellæ,
 Magna licet meritis non possit esse satis.
 At non pictura, non indiget ille metallo,
 Ingenio cum sit notus ubique suo.

Det er ovenfor, S. 39, omtalt, at der i Rodes Stambog findes et Portræt, tegnet dels med sort dels med rød Blyant; dette Portræt staar paa en venstre Side, og paa den højre Side ligeoverfor har en augsburgsk Kunstner Jo. Jac. Corman skrevet

sit Navn 1632, og det er formodet, at det er sit eget Billede, Kunstneren har udført. Men under Portrætet har han skrevet: »Corm'. F.«, hvilket dog vist tyder paa, at det er Johan Rode, som er blevet portræteret — og er da blevet noget forynget i Billedet, der ikke synes at fremstille en fem og fyrretyveaarig Mand. Der er en gammel Tradition for at Portrætet fremstiller Johan Rode, thi dette siges udtrykkelig i Musæum Klevenfeldianum (1787).

Hans Portræt er to Gange — ja egentlig tre Gange — blevet stukket i Kobber. Det ene er udført i Italien af en Kunstner Giov. Georgi. Her faar man et anstrengt, et lidende Physiognomi at se; Forhovedet er skaldet, det lange Baghaar falder ned over Nakken; Rode har Overskjæg og Fipskjæg og er iført en Klædning med en bred, hvid, glat nedfaldende Krave, der holdes sammen om Halsen ved en Snor, som ender i Kvaster. Paa Skriftpladen læses: »Joannes Rhodiv 1647. G. G. Pat.« Det andet Portræt er udført i Kjøbenhavn af Albert Haelwegh, som altsaa maa have havt et malet Billede for sig. Her bærer Rode Kalot; han har Overskjæg og Fipskjæg, en nedfaldende Krave sammenholdt med Snore og Kvaster, og over den tilknappede Klædning en Kappe. Paa Skriftpladen læses: »Clarissimo Viro Johanni Rhodio Dano Medico Polyhistori et Philosopho Civi suo bene merito Christianus Ostenfeld M. P. Alb. Haelwegh sculpsit.« Det Physiognomi, man her har for sig, er meget forskjelligt fra det andet, hvilket ikke mindst ligger deri, at dette Stik er udført med en ganske anden Kunst end det først omtalte, og at dette kun foreligger i blege Aftryk, medens Haelweghs er kraftig trykt med stærk Farve. Rode er afbildet med et ret fyldigt, dog noget furet Ansigt, der giver Forestilling om en jævn, godlidende Mand; der er ikke noget Træk af Genialitet i det. Tør man slutte Noget af den nederste Del af Billedet, kan man tænke sig, at Rode ikke har været nogen høj Mand og

af han har havt nogen embonpoint. — Det tredie Portræt har nærmest Karakter af en lille Vignet; det er stukket af Haelwegh og staar paa det kobberstukne Titelblad til Thomas Bartholins »Cista medica Hafniensis,« 1662, hvor hans Billede sammen med Billederne af Thomas Fincke, Kaspar Bartholin, Ole Worm, Simon Paulli og Henrik Fuiren, danne som en

Corn' F.

Bue om Thomas Bartholins Portræt; ethvert af disse Billeder er omgivet af en Laurbærkrands. Rodes Portræt ligner det større af Haelwegh.

Om Rodes Formuesomstændigheder vides Intet. Da han har kunnet rejse saa meget allerede fra sin tidlige Ungdom, er det sandsynligt, at hans Fader har kunnet udruste ham tilstrækkeligt med Rejsepenge, hvilke han senere har forøget

ved, som det er formodet, at rejse med Ulfelderne som deres Hovmester. Og da han under sit lange Ophold i Padua gjentagne Gange har afslaaet at modtage de Embeder, som bleve ham tilbudte, maa det antages, dels at han har havt nogen Formue, dels at han har tjent godt ved sin Virksomhed som Læge; mulig har han ogsaa havt Studerende eller unge Adelige i Huset hos sig som Pensionærer. Vel taler han i et Brev skrevet til Kaspar Hoffmann den 29. December 1622 om, at Grunden til, at han ikke har skrevet ham til, dels er hans Beskjæftigelser dels hans Mangel paa Penge (»inopia argenti«), men denne Mangel har dog vist været aldeles forbigaaende; Rimesserne kunne jo være udeblevne eller være blevne forsinkede. Penge maatte der ogsaa til for at han kunde omgive sig med de Samlinger, som han besad. Thi han ejede et godt Bibliothek, vel forsynet med lægevidenskabelig Literatur og med Bøger hørende til den græske og latinske Literatur. Dette Bibliothek kom, idetmindste for en stor Del, til Kjøbenhavn, hvor det arvedes af Professor Thomas Bang, der var gift med Rodes Søsterdatter Else Bartskjær. Bang døde den 27. Oktober 1661 og hans Bogsamling blev solgt ved Auktion, der begyndte den 1. September 1662. Gjennemgaar man Auktions-Kataloget, vil man snart lægge Mærke til dets mange medicinske Bøger og dets mange Bøger udkomne i Italien i den nyeste Tid; det er Rodes Bøger. Kjender man nøjere til Rodes Historie, vil man næppe tage Fejl ved at erklære, at Nr. 377 i Folio: »Æneæ Sylvii Epistolæ, Lovanii 1483,« er det Exemplar, som Rode fik til Foræring af Johan Paludan i Helsingør 1622, og som nu bevares i det store kongelige Bibliothek. Der findes blandt Bøgerne gamle Udgaver af Celsus, men ikke editio princeps fra 1478 (sml. ovenfor S. 67). Til Sikkerhed for at Meddelelsen om, at det er Rodes Bøger, det drejer sig om, kan henvises til to Breve fra Thomas

Bartholin, det ene til Joh. Dan. Horst, dateret 14. Juni 1662, i hvilket det hedder: »I September skal salig Bangs Bøger sælges tilligemed en Del (plures) af Rodes;« det andet til Jac. Holst i Tønning 7. Sept. 1662: »de øvrige — nemlig Bøger — som har tilhørt Rode, sælges nu ved Auktion tilligemed det Bangske Bibliothek.« Endelig kan nævnes, at Thomas Bartholin i et Skrift udkommet 1670 fortæller, at Rodes Efterladenskab kom til Thomas Bang derved, at det tilfaldt hans Kone ved Arv⁷⁴.

Foruden Bogsamlingen ejede Rode en Haandskriftsamling, over hvilken Tomasini, ikke ganske med Ejerens Samtykke, allerede 1639 havde udgivet Fortegnelsen⁷⁵. Samlingen blev forøget i den følgende Tid, og en Fortegnelse (skreven af M. Gude) over den bevares i Haandskrift i den Gudeske Samling i Wolfenbüttel, af hvilken en Kopi findes i det store kongelige Bibliothek⁷⁶. Det er ikke med Urette, at man allerede i Rodes Levetid har lagt Mærke til denne Samling, thi man kan ikke noksom forundre sig over, at en Mand i hans Stilling har kunnet købe og samle alle disse Skrifter, om han end har arvet adskillige Sager, som ogsaa Stykker af sin Antikvitet-Samling, efter Lorenzo Pignoria. Meget heraf har nu mindre Interesse, fordi det bestaar af medicinske Arbejder af da afdøde italienske Læger. Blandt disse Haandskrifter maa dog nævnes Kollegiehefterne fra de Forelæsninger, som Rode havde hørt baade i Marburg, Basel og Padua, baade af Petræus, Prevost og Vesling; thi Rode var omhyggelig i at bevare saadanne Bøger. I et Brev til Worm, skrevet i Maj 1644, omtaler Rode, at han kort før sin Afrejse fra Kjøbenhavn havde givet Biskop »Dionysius« (3: den bekjendte Biskop i Ribe Jens Dinesen Jersin) en Bog tilliaans, i hvilken han havde skrevet »Metaphysica practica et Systemata ethica et politica,« formodentlig et Kollegiehefte fra Wittenberg; om denne Bog maatte Thomas Bang vide

Besked, men Worm svarede, at al Eftersøgning havde været forgjæves. Men hvad der især falder i Øje ved denne Haandskriftsamling er det ret anselige Antal Haandskrifter af græske og romerske Forfattere, og iblandt dem flere, som synes at have havt betydeligt Værd. Der er: Hippokrates, Galenus, Oribasius, Dioskorides, Aretæus, Alexander Aphrodisias, Homers Odysse, »codex nitide scriptus et notæ non vulgaris,« Batrachomyomachien med Scholier, »Aristophanis Comoedia II. (: Nubes) c. notis græcis, 4. ch.,« Thukydidis, »Cornelius Celsus de re medica, F. ch. Aliis M. S. nihil inferior,« Julius Cæsar, Seneca Philosophus et Seneca Tragicus, »uno volumine, cum variis lectionibus, accurate scriptus in M. Codex omnium optimus, olim Petri Bembi Cardinalis,« 2 Codices af Seneca Tragicus cum scholiis, Cicero's Epistolæ ad familiares, samme Værk i et andet Haandskrift, »Horatii Carminum, seu Odarum libri cum scholiis, litteris Longobardicis scripti, in M., codex præciosus,« Plautus, Catullus, Virgillii Aeneis, forma oblonga, in M. cod. not. opt. olim Petri Bembi Cardinalis (8°),« Tibullus »forma oblonga, in M. olim Bemborum Cod.,« Ovidius, de arte amandi, Juvenalis, Persius, Statii Sylvæ, Sallustius, Livius »in Membr. volum. II, quorum prius est chartarum 258, posterius chart. 228, venerandæ antiquitatis codex [litteris majusculis],« et godt Haandskrift af Prosper Aquitanicus's Opera⁷⁷, o. s. v. Saa læser man følgende Titler: »Chronicon Islandiæ, lingua Islandica, in M. cod. bon. not.« (F°), »Capitulum Lundense, cum appensis sigillis majusculis in M.« (F°), »Acolastus Comoedia, Danice et metricæ, in Ch. et invol. membr.« (F°), dette mærkelige Skrift, som nu er aldeles ukjendt; »Leges Jutiæ cum annotatt. in Ch.« (4°), et andet Haandskrift af samme i 8°, »Jonæ Jacobi Venusini Antiquitates Danicæ« (4°), »Conradi Aslachii Sphæricæ doctrinæ compendium,« »Oligeri Rosæcrantzii Apologia contra Theologos Hafnienses de justi-

ficatione operum, danice.« Disse danske Skrifter maa Rode have ført med sig fra Kjøbenhavn eller faaet dem sendt derfra til Padua, — han havde saaledes altid noget hjemligt hos sig i Italien.

Hele denne værdifulde Samling udgjorde henimod 300 Bind, af hvilke mange vare indbundne »à la rustica, à la rustique.« Det er allerede tidligere omtalt, at Bertel Bartholin i et Brev til Ole Worm, skrevet den 20. Marts 1642, berørte, at det var Rodes Tanke at skjænke Haandskrifterne til Universitetet i Kjøbenhavn. Fjorten Aar senere skriver Willum Worm i sin Dagbog 14. Maj 1656, at Rode vilde testamentere alle sine Bøger og Manuskripter til Universitets-Bibliotheket i Kjøbenhavn. Men der kjendes intet Testamente af Rode; hans Bøger kom til Arvingerne i hans Fødeby, men Haandskrifterne? Ja, hvilken disses Skjæbne er bleven, er ganske ukjendt; vort Universitets-Bibliotheks Historieskriver veed Intet om, at Rodes Haandskriftsamling er kommen til dette Bibliothek, og Ingen har overhovedet havt Noget at meddele om den. Og dog findes der nu i Universitets-Bibliotheket, altsaa komne til det efter 1728, to Rode'ske Haandskrifter, nemlig i Samlingen »E donacione variorum,« 4°, Nr. 21: »Variæ lectiones inter Vegetii de Mulomedicina editum Basileæ An. sal. 1574 et Ms. in florentina Mediceorum Biblioth. qui est scamno XLV.,« og Nr. 42: »Cl. Galeni Ars parva Græce. ch.« Der staar skrevet i denne sidste lille Bog: »Joannis Rhodii Dani Venetiis CIOIOXXXV,« og den er nævnet i Fortegnelsen over Rodes Haandskriftsamling. — I den trykte Fortegnelse over denne nævnes: »Julii Frontini Stratagemata. 4. m.;« dette Haandskrift nævnes ikke i den skrevne Fortegnelse. Da Mabillon paa sin italienske Rejse fandt et Frontinus-Haandskrift i Domherrernes Bibliothek i Padua, har Fr. Blume formodet⁷⁸, at det er Rodes Haandskrift, som er kommet til dette Bibliothek, i hvilket han

fremdeles formoder, at hele Rodes Haandskriftsamling er bleven indlemmet, — men dette er dog vistnok meget tvivlsomt. I Fortegnelsen over Rodes Haandskrifter findes der ogsaa nævnet adskillige historiske Værker. Af et af disse ejer det store kongelige Bibliothek en Afskrift (Ny kgl. Saml. Fol., Nr. 146), tagen i November 1657 af N. Wandstad, der ledsagede de unge Skeel'er paa Udenlandsrejse og med dem opholdt sig i Padua. Titlen er: »Chronicon incerti autoris ex antiquissimo M. S. per Johannem Rhodium communicato.« Originalen er skreven under Kejser Rudolf af Habsburg, den har næppe noget Værd. Et Stykke af denne Krønike »de rudibus ritibus et moribus Italiæ« paa Kejser Frederik den Andens Tid er trykt i anden Udgave af Tomasinis Skrift »Petrarcha redivivus« 1650, S. 150; Krøniken har havt Titlen: »Chronicon septem ætatum.« Et andet historisk Haandskrift er: »Vita Attilæ regis Hunnorum a Juuentio Caelio Callano Dalmata descripta,« hvilket Tomasini vilde udgive.

Under sit lange Ophold i Italien havde Rode samlet en Del Antikviteter, især Mønter, hvilke hørte med til hans Musæum. Hvor omfangsrig hans Samling heraf har været, og hvad han ellers af »Rariora« har forenet med den, vides der saagodtsom Intet om. Ganske i Forbigaaende nævner Rode i Noterne til Scribonius, at han ejede en Krokodil-Ham, som Vesling havde ført med sig fra Ægypten og havde foræret Rode⁷⁹. Fortunio Liceto omtaler i sit Skrift »de Lucernis,« at Rode i Aaret 1646 havde faaet tre Lamper til Foræring af Cassiano dal Pozzo, og han omtaler en Lampe, som Rode endnu har »in pinacotheca sua.« I hans Skrift om Gemmer er afbildet en Gemme med en Astronom eller en Astrolog, som tilhørte Rode, og som denne omtaler i et i Liceto's Bog trykt Brev skrevet »ex Museo nostro« 31. Juli 1650⁸⁰. I Universitets-Programmet udstedt i Anledning af Thomas Fuirens Død 1673 fortælles, at Fuiiren havde kjøbt

Christian Fabritius's og Johannes Rodes Musæumssager og forenet dem med hvad han selv havde tilvejebragt, saa at intet Musæum her i Landet med Undtagelse af det kongelige kunde maale sig med hans. I Værket »Museum regium« omtales en Fibula, som har tilhørt Rode, og som denne har benyttet i sit Skrift »de Acia«; og paa et Sted, hvor man ikke skulde vente at træffe en saadan Notits, nemlig i Peder Resens Fortale til hans Udgave af Edda, omtales, at Johan Rode ejede et Marmor-Billede af Aristoteles (formodentlig en Buste), som G. Georgi havde tegnet og stukket i Kobber⁸¹.

En smuk Erstatning for Tabet af saa mange Herligheder er Rodes Stambog, der endnu er bevaret, thi igjennem den lever han selv op for Efterslægten.

Det er ikke med Urette, at Ostenfeld har kaldet Rode en Polyhistor, thi denne Betegnelse passede godt paa ham, forsaavidt som hans Interesser og hans Viden gik i mange Retninger. Men med denne Betegnelse forbindes let Tanken om noget Overfladisk, og det passede ikke paa Rode, thi han var grundig i al sin Viden, hvor omfattende den ogsaa var. Derfor saae hans Samtidige ogsaa op til ham med Beundring, og derfor finder man altid i disses Skrifter og Breve Rode omtalt med Ærbødighed. For blot at nævne et Par Exempler: den ansete franske Professor medicinæ i Paris René Moreau (f. 1587, d. 1656) bruger i et Brev til Thomas Bartholin skrevet 1. Marts 1646 dette Udtryk om Rodé: »magnum sæculi nostri lumen,« 3: »vort Aarhundredes store Lys⁸².« I et Skrift om Rodes Ven Lægen Georg Hier. Welsch forekommer disse Ord om Rode: »Musarum ocellus, vir summæ eruditionis, magnisque in omne literarum genus earumque cultores meritis celeberrimus⁸³,« 3: »Musernes Øjsten, en Mand, som nyder en overordentlig Anseelse paa Grund af sine Fortjenester af saa mange Videnskabs-Grene og af dem, som dyrke disse.« Med mange italienske Læger

stod han i venskabelig Forbindelse, og af disse var maaske den mærkeligste Marco Aurelio Severino i Neapel, Reformatoren af Chirurgien ved Universitetet i denne By (f. 1580, d. 1656). Severino satte Pris paa Rode og benyttede hans Hjælp, saaledes som det strax skal blive vist. I et Brev til Ole Worm, skrevet 1. Juli 1644, omtaler han Thomas Bartholin, de tre Brødre Fuiren og Peder Charisius med megen Ros, og fortsætter saaledes: »Qvos tamen omnes prævit litteraturæ tum solidioris, tum politionis Antistes Joannes Rhodius, Civis honorificentissimus vester.«

Rode var intet Geni, han gjorde ingen Opdagelser i Læge-Videnskaben, han fremsatte ikke nogen ny Lære. Hans Uddannelse gik fra først af igjennem Theorier; Galenus, Hippokrates, Paracelsus, Aristoteles vare de Mestre, i hvis Opfattelser han blev uddannet; men saa kom Studierne i Basel og i Padua, og nu kunde han lære: først Øjet, saa Tanken, først lagttagelsen, saa Kombinationen. Det menneskelige Legeme skulde granskes, men til at Forstaaelsen af de sygelige Tilfælde kunde blive rigtig, og Lægemedlerne og Kurene anvendes paa heldbringende Maade, dertil kunde han gjennem sin udstrakte Lærdom finde de rette Steder i de rette Læremestres Skrifter, som kunde hjælpe ham. Rode maa nærmest siges at have været af en konservativ Karakter; tilbageholden og forsigtig som han var maatte han blive varsom med at tilegne sig det helt Nye, som fremkom paa hans Tid, og det kan vel være tvivlsomt, om han helt har kunnet slutte sig til Hårvey (der havde været Discipel af Fabricio d'Acquapendente i Padua, hvor han tog Doktorgraden), medens han lettere gik ind paa Thomas Bartholins Opdagelser⁸⁴. Iatrochemien, som han havde lært i Marburg, blev senere ganske lagt paa Hylden. Et Vidnesbyrd herom forekommer i et Brev fra Rode skrevet den 17. August 1654, hvor det hedder: »Iatrochemien, som under mit Navn

er udkommen i Frankfurt, er ikke af mig. Derom underretter jeg alle mine Bekjendte, for at jeg ikke skal tage Skade paa mit gode Navn og Rygte.«

Som det undertiden er gaaet Læger, at de føres hen til archæologiske eller bibliothekariske Sysler (som f. Ex. Ole Worm og hans Søn Willum Worm), saaledes gik det Rode, og det er nok muligt, at han er bleven mest beundret som Philolog. Ogsaa i sine philologiske Studier viste han Grundighed, men tillige Forsigtighed med at lade Noget komme frem fra sin Haand. Hans Venner bleve ofte utaalmodige over at det gik saa langsomt med hans Arbejder. Men han kunde svare med de Ord, han skrev til Ole Worm 1625⁸⁵: »Du veed, hvorledes det gaar dem, der skynde sig i en Labyrinth, jo mere de ile fremad, desto mere forvilde de sig i dens Gange. Thi der kommer ingen Orden i det, som jages afsted. Lad andre, om det lyster dem, styrte sig ind i dette Epikurs tomme, endeløse Chaos. Jeg holder det visselig svævende (*μετέωρος* sum) i de fleste Ting; thi jeg vil ikke let sende Noget ud i Literaturen for de Lærdes Øjne i vor Tidsalder, i hvilken der syndes saa gruligt ved daarlige Skrifter.« Dette er sagt i Anledning af hans Celsus-Studier, som fyldte hans halve Liv, og som dog kun naede til en rig Samling af variantes lectiones og et stort Celsus-Lexikon. Rolfinck sagde 1664, at Rode ikke var nogen god Latiner (»pauca Latinitatis«). Denne Dom om ham er ikke helt urigtig, thi det er ikke altid let at forstaa hans latinske Stil, der meget minder om den Lipsiusske Periode, som netop faldt i Rodes Ungdom. Men desuden, filede Rode paa sin Stil, som det endnu kan ses af bevarede Klader til nogle af hans Breve til Ole Worm⁸⁶, og en saadan Filen kan ofte være til Skade. Fik de Lærde ikke mange Skrifter fra Rodes Haand, saa fik de dog Vidnesbyrd om hans store Lærdom, om hans udstrakte Læsning i den gamle græske og latinske Literatur, og om

hans Kritik. Og det var fuldt saa meget i den philologiske som i den medicinske Verden han talte Venner, hvis Navne vare vel kjendte over hele Europa dengang som nu, Mænd som Daniel Heins og hans Søn Nicolaas Heins, Isac Voss, Joh. Fr. Gronov, Kaspar Barth, Jan Gruyter (Gruterus), Lucas Holstein, Athan. Kircher, Leone Alacci, Gaspar Sciopius og mange andre.

Rodes kritiske Sands fandt ogsaa Anvendelse ved Bedømmelse af digteriske Frembringelser, og han havde Ord for at være en fin Smagsdommer. Det er netop et saadant Udtryk, som en dansk Mand bruger om Johan Rode, nemlig Niels Andersen Wandstad; han fortæller i sit Levnet, at han og hans unge Rejsefæller den 5. Oktober 1657 kom til Padua, og siger saa: »her glimrer vor Landsmand Rhodius, hvis dybe Lærdom Italienerne beundre, og hvem de betragte som den ypperste Smagsdommer.« En italiensk Førfatter fra det 17. Aarhundrede siger om »Giouanni Rhodio,« at han var »letterato non meno caro alle Muse, che ad Esculapio⁸⁷.« Selv skrev Rode gode latinske Smaadigte, af hvilke han, efter hvad Gabriel Naudé fortæller, havde samlet et tykt Bind; Bartholin siger, at dette Bind kom til Danmark, men gik tabt der. Hans Gram har i forrige Aarhundrede samlet en Del af dem fra de trykte Bøger, i hvilke de ere spredte, Samlingen er bleven forøget af Førfatteren til denne Biographi af Johan Rode, og de ere aftrykte som Tillæg til den. Naudé roser Digtene for deres »suauitas et amoenitas,« Bartholin siger, at der findes i dem »plurimum sanguinis atque nervorum⁸⁸.«

Enten det var Læger, Philologer, Historikere eller Archæologer, som ønskede Rodes Bistand ved deres videnskabelige Arbejder, saa var han lige villig til at hjælpe dem. Hvorledes han hjalp Tomasini er allerede omtalt; Veslings Anatomi udgav han, for Lægen Marco Aurelio Severino i

Neapel besørgede han Udgivelsen og Trykningen i Padua af hans Skrift »Vipera Pythia, id est de Viperæ natura,« som udkom 1655; paa lignende Maade hjalp han Ottavio Ferrari; for Fortunio Liceto forfattede han Registret til hans Bog om Gemmer, og da Nic. Heins vilde udgive Claudian, var Rode ham behjælpelig med at kunne benytte Haandskrifter.

Paa dette Sted kan maaske en lille Notits finde Plads om, hvorledes man i en hel anden Retning søgte Hjælp hos Rode. Da Otte Thott, Danmarks Riges Raad og Befalingsmand paa Malmøhus (f. 1607) var bleven syg, og hverken Simon Paulli eller de fornemste Læger i Kjøbenhavn og i Hamburg kunde hjælpe ham, da »lod han skrive til Italien, derudi til Rom, Padua og andre Stater, og ved den berømte Johannem Rhodium forfare lærde Mænds Tykke og Mening, hvad ham udi saadan haard tilfalden Svaghed raadeligst skulde være.« Tre Aar efter døde Otte Thott, 1656⁸⁹. Det er kun et enkelt Exempel, der er bevaret paa, at Rode er blevet skattet som Læge; men der kan jo ingen Tvivl være om, at en Mand med hans milde, kjærlige Sind, og med hans store lægevidenskabelige Kundskaber har været en søgt Læge i Padua. Naar man Intet hører herom uden hvad Bertel Bartholin har fortalt, saa har Rode i denne Henseende delt Skjæbne med saa mangen en Læge, der med Dygtighed og Opofrelse har passet sine Syge og været dem til Hjælp og til Trøst, uden at Historiens Annaler har opbevaret Efterretninger herom.

Men vender man sig fra de trykte Bøger til den skrevne Bog, som laa paa Rodes Bord i alle de Aar, han levede i Padua, hans Stambog, saa fremstiller sig for Tanken alle de mange Unge, som have indført deres Navne i dette Album, og det Samliv, de have ført med den beskedne, livlige, venlige, trofaste, hjælpsomme Ven og Vært, staar levende for En. Mange have været hans Husfæller, mange hans Bordfæller,

og den Maade, paa hvilken de tiltale ham, vidner om, at han i Sandhed har været Meget for dem. De, som vilde uddanne sig som Læger, fandt i ham en kundskabsrig og forstandig Vejleder, der sad inde med stor Erfaring. De, som i Almindelighed søgte Uddannelse, vendte sig ikke omsonst til ham, der havde set mange Lande og lært mange Mennesker at kjende, og som fra den klassiske Literatur, der for ham var Grundlaget for al sand Dannelselse, kunde hente ædle og sunde Tanker og rene Læresætninger til Fremme af de Unge Udvikling. De, som ønskede hans Hjælp, naar de vilde rejse videre i det skønne Italien, til Verdens Hovedstad, til Rom, kunde være sikre paa en god Modtagelse her, naar de havde Anbefalings-Breve fra Johan Rode. Og herpaa er der bevaret et højst interessant Vidnesbyrd. Der levede nemlig dengang i Rom en meget anset Mand, Cassiano dal Pozzo, Kommandør af St. Stephans Ordenen, født mod Slutningen af det 16. Aarhundrede, død 1657⁹⁰. Han var Kunstelsker, Kunstnernes Beskytter, — bekjendt er saaledes hans Forhold til Maleren Nic. Pousin —, han havde rige Samlinger af Kunstsager, Antikviteter, Mønter og Medailler, og Fortegnelsen over disse Ting udgjorde 24 Bind i Folio, han var en Mæcenas af første Rang. Med ham var Rode tidlig kommen i Forbindelse, og det var nu Rode en Glæde at hjælpe til, at dal Pozzos Hus kunde blive aabnet for hans unge Venner. Blandt de utallige Breve, som denne Mæcenas har modtaget og som endnu ere bevarede, findes ikke mindre end 267 fra Rode, fra Februar 1636 til Oktober 1657, gjennem hvilke han introducerer sine unge Landsmænd og de unge Fremmede, som ønskede hans Ord, for den romerske Magnat. Brevene ere skrevne paa Italiensk, og findes med de øvrige dal Pozzo'ske Papirer i Arkivet dei Principi della Cisterna i Turin, der ejes af Kronprinds Amadeo af Italien. Rodes Breve ere — ved Bistand af Arkivar B. Cecchetti i

Venedig og Arkivar Nicomede Bianchi i Turin — blevne afskrevne for Forfatteren af denne Biographi ved Professor Pier Piacentini i Turin.

Brevene indeholde mange Oplysninger om literære og videnskabelige Arbejder af Samtidens Lærde, og Nyheder af forskjellig Art, f. Ex. om Tyrkekrigene; de vise fremdeles, hvor megen Interesse dal Pozzo har havt for Danmark, og hvorledes Rode har maattet give ham Meddelelser om de danske Mænds senere Skjæbne og Forhold, som en Gang havde været hans Gjæster. Men først og fremmest give de Oplysninger om Rode selv, f. Ex. om at han har staaet i Forhold til Kardinal Francesco Barberini. Som Prøver skal noget af deres Indhold meddeles.

Den 8. April 1644 anbefales Kaj Lykke, med sin Hovmester Hans Mule, og Holger Wind. Den 30. September 1644 giver Rode dal Pozzo en længere Meddelelse om Slaget paa Kolberg-Heide og om Christian den Fjerdes Forhold i dette Slag. Den 12. November 1649 anbefales Henrik [Bethlen] og Christian [Christopher] Holck, Sønner af Greve Henrik Holck, i sin Tid hans kejserlige Majestæts General, »vero ornamento della nostra natione, già mio compagno di studio,« og deres Hovmester Christen Ostenfeld, fremdeles Peder Scavenius, Bartholomæus Luxdorph og Christen Legaard. Den 14. December 1649 anbefales indtrængende Brostrop Gedde, Søn af den danske Krones Storamiral (Ove Gedde), som 1618 grundlagde den danske Koloni paa Ceylon, »mio già compagno nelli primi nostri anni.« Den 28. Januar 1650 fortælles, at Scioppius's Arvinger havde ønsket, at Rode skulde udgive hans efterladte Skrifter. Den 11. Februar 1650 meddeles, at der skal udkomme en ny, forbedret og bedre udstyret Udgave af Tomasinis Bog om Petrarca, »il quale con la mia penna l'a consacrata alla immortalità di una Dama vertuosissima con la cui casa lui ha servitù anticha.« Bogen

er dediceret til »Illustrissimæ Dominæ D. Deidamiae Gambaræ virolæ Toparchæ, Sangvineti Comiti & Natalium ac Virtutum splendore nobilissimæ.« Den 18. August 1651 fortælles om, hvorledes man i Venedig højtideligholdt Efterretningen om Sejren over Tyrkerne ved Paros i Juli Maaned, — Curt Sivertsen (Adelaer) nævnes hverken i denne Meddelelse eller i nogen anden lignende fra Rode. Den 29. December 1651 fortælles, at den berømte Lærde Saumaise (Salmasius) paa Hjemrejsen fra Sverig i Kjøbenhavn blev modtaget af Kongen, var Gjæst ved hans Taffel og rejste til Landets Grændser paa kongelig Bekostning i en Karosse med sex Heste. Den 26. September 1653 melder Rode, at Gabriel Naudé paa Hjemrejsen (fra Dronning Christinas Hof i Stockholm) er død i Abbeville, »dalla cui morte tutti qui hanno gran risentimento e principalmente gli amici, fra li quali io forse il primo.« Den 9. Januar 1654 anbefales meget indtrængende Nikolaj Güntelberg, som staar under den danske Konges særlige Beskyttelse. Den 1. Marts anbefales Jens Juel, hvis Fader fra Ungdømmen af har været Rodes Ven. Den 25. Marts 1654 anbefales Christian og Jens Foss, Brødre og Doctores Medicinæ, mine Landsmænd, »figli degni di gran padre mio già compagno di studi (o: Niels Foss).« Den 29. September 1654 anbefales Rasmus Bartholin: »sua particolare professione é Matematica, la quale ha fondato sopra l'indirizzo dal quondam famoso Sig^{re} Renato des Cartes.« Den 12. Oktober 1654 anbefales Michael Lyser. Den 17. Maj 1655 udtaler Rode sin Glæde over at en saa værdig Person er bleven valgt til Pave: »che Dio mantenga« (o: Fabio Chigi, som Pave Alexander VII.). I Aaret 1656 eller 1657 (Brevet er ikke dateret) omtales et Portræt af Rode, som »Lamberto Haven« har udført og som Haven skal bringe Cassiano dal Pozzo; Lambert von Haven anbefales, han vil uddanne sig i samme Retning som Güntelberg.

Det 19. Aarhundrede var meget skrivende, hvilket især kommer tilsyne, naar man lærer de mange Breve at kjende, som den Tids Lærde have vexlet med hverandre. Man tænke blot paa Ole Worms Brevvexling og paa den store Samling Breve, som Pieter Burman udgav i det følgende Aarhundrede. Ogsaa Johan Rode har afsendt og modtaget en Mængde Breve, og, havde man bevaret hele hans Brevvexling, vilde man sikkert have fundet en rig Kilde til Kundskab om hans

Nunquam animo divisus

*Viro Clariss^o Henrico Furensio
integerrimi affectus symbolam
V. m. d.*

*Jouannes Rhodius
Patavii*

Cal. Sept. 1656 XLII.

Samtidige. Men den er som Helhed gaaet tabt, og de ikke faa Breve, som ere bevarede, kunne ikke erstatte den, men kun fremkalde Lyst til at faa flere Breve at se. Større Rækker af Breve ere allerede nævned, saaledes Brevene til og fra Ole Worm, Brevene til Nic. Heins, Brevene til Kaspar Hofmann i Altorf. Flere Breve findes trykte i Skrifter, som ere udkomne medens Rode endnu levede, og det vil vel ikke være umuligt, ved Tilfælde at støde paa Breve, som Forfatteren af denne Biographi ikke har opdaget.

Alt i alt kjendes omtrent 350 Breve af Rodes Brevvexling, men i denne mangler der fuldstændig Familie-Breve. Der er Breve, som Rode har skrevet man kunde sige i en strygende Fart, og de ere da vanskelige at læse; men han kunde skrive en overordentlig smuk Haandskrift, til hvilken der vel kan findes tilsvarende Exempler hos flere af hans Samtidige (f. Ex. P. Scavenius), men om hvilken man dog let kunde fristes til at sige, at den hører det 19. Aarhundrede til. Bogtrykkerne i Padua og Boghandlerne i Venedig have vist havt let ved at gjenkende Rodes Haand i Korrekture og Breve, og maaske netop denne Omstændighed har hjulpet til at den Mening kom op, at Rode havde skrevet Tomasinis Bøger. Som Prøve paa Rodes gode Haandskrift er gjengivet i Træsnit hvad han har indført i Henrik Fuirens Stambog.

Det er blevet nævnet tidligere, at det i Aaret 1640 hed sig, at Biskop J. P. Tomasini vilde skaffe Rode et Embede ved Domkirken i Padua. Har der virkelig været Tale herom, maatte man antage, at Rode var gaaet over til Katholicismen, men man vil ikke nogensteds finde et Ord om at han har gjort et saadant Skridt. De Fremmede, der kom til Padua og studerede der, levede i Fred og Ro, thi det var en af den venetianske Regjerings Maximer, at være tolerant ligeoverfor Bekjendere af en anden Troslære end den katholske. Endogsaa ligeoverfor Jøder var den tolerant, men den befalede disse, en Gang om Aaret at møde i en Kirke, hvor der saa blev prædiket imod dem; Willum Worm hørte en saadan Prædiken den 23. Marts 1656. I det Hele maa det siges, at man ingensteds finder noget Bidrag til Oplysning om Rodes Stilling ligeoverfor Religionen. Willum Worm spurgte ham engang, om Vesling var Katholik, hvortil Rode svarede, at han ikke var det, men sluttede sig til Melanchthon, Vives og Andre, der ansaa hint Udvortes som ligegyldige Ting (*ἀδιάφορα*), men iøvrig vare devote ligesom Scioppius

(Schoppe). Mon man af disse Bemærkninger tør drage nogen Slutning i den Retning, at Rode nærmest hyldede Calvins Lære? Worm maa dog have havt en bestemt Tanke, hvorfor han nedskrev denne Notits, som dog vistnok ikke kan gjælde Vesling alene, og Rode kan allerede fra Herlufsholms Skole, maaske fra Omgang med sin Onkel Professor Venusinus, senere fra Ophold i Herborn og i Marburg have modtaget Indtryk, som gik henimod Calvinismen, og de have kunnet blive bestyrkede under Opholdet i Basel. Willum Worm fortæller, at Rode hver Søndag læste Hieronymus's Breve — han havde gennemlæst dem tre Gange —, Lactantius og Arnobius, ikke for den latinske Stils Skyld og for Antikviteternes Skyld, men fordi han vilde lære disse Forfattere at kjende og trænge ind i dem.

Da Rode i Aaret 1625 var i Rom skrev han den 26. Marts i sin Rejsefælle, Axel Juels Stambog sit Navn og Ordene: »Candide et Constanter. Nunquam animo divisus,« hvilke sidste Ord omtrent kunne gjengives saaledes paa Dansk: »Vær aldrig splittet i din Sjæl.« Det er næppe tilfældigt, at Rode har sat disse Ord som et Symbolum for sig, thi de maa vist indeholde noget af hans Livsbetragtning. Han har nemlig skrevet dem gjentagne Gange senere, 1638 i Peder Charisius's, 1641 i Henrik Fuirens og i Thomas Fuirens, 1657 i Willum Worms Stambøger⁹¹. Kunne vi nu ogsaa, efter hvad vi kjende til hans Livs Førelse, finde hin Tanke afspejlet deri? Hans Hjertes inderste Gjemme er forblevet lukket for Efterslægten, saa at det er vanskeligt at give Svar paa dette Spørgsmaal; men efter hvad vi vide om hans Virken, om hans Handlinger, maa det nok være tilladt at sige, at der i én Retning gaar noget helt igjennem ham, thi han har samlet sig helt om Videnskaben og har aldrig svigtet den, ja, han har i den Grad omfavnet Videnskaben, at han tre Gange har sagt Nej til hændrende Tilbud om

Professorater: i Padua, i Kjøbenhavn, i Sorø, for at kunne leve ene for den. Han blev aldrig mere end »*Medicinæ Candidatus*.«

Saaledes skrev altsaa Rode om sig selv. Hans yngre Samtidige, Thomas Bartholin, Rodes ivrige Beundrer, skrev 1658 følgende Epitaphium over ham⁹²:

*Dania me genuit, famam super æthera Pallas,
Et tumulum membris urbs Patavina dedit.
Hactenus exilio patriam mihi sponte negavi,
In coelis patria est prospicienda mea.*

Ja, Rode kom ikke tilbage til sit Fædreland. Men hans Berømmelse strakte sig over det kultiverede Europa, thi han hørte til sin Tids lærde Notabiliteter. Og dog er det smukt at se de sidste Breve skrevne af ham til Landsmænd i Italien, 1653—54 til Jakob Bircherod, 1655—57 til Henrik a Møinichen; thi disse Breve ere skrevne i Rodes danske Modersmaal. Latinisten, Italieneren Johan Rode vedblev til sin sidste Tid at være en god dansk Mand, og Danmarks Konge var for ham til hans Død »*il mio serenissimo Re*.«

Johan Rode kalder sig selv 1612 »*Hafnia-Danus*,« Bertel Knudsen kalder 1615 Rode »*Portua-Danus*,« i Petræus's *Nosologia* kaldes han 1616 »*Hafn. Danus*« og »*Hafniensis Danus*,« Willich Westhoff kalder ham 1620 »*Portunius*«. Ole Worm kalder i sit Skrift: *Danorum Literatura antiquissima*, udkommet 1651, Rode for »*Hafniensis*.« Thomas Bartholin har i sin Bog »*Cista medica Hafniensis*,« der udkom 1662, givet en Fortegnelse over Professorer i Medicin ved Kjøbenhavns Universitet, og nævnet Rode blandt »*Medicinæ Doctores alii — in Academia Hafniensi Professores*,« eftersom han blev kaldet til Professor i Physik; Bartholin giver en kort Notits om Rode og om hans Skrifter, og til hans Navn føjer han Ordet

»Hafniensis,« og fjorten Aar efter nævner Thomas Bartholin atter: »D. Johannes Rhodius, Hafniensis.« I Aaret 1665 udkom R. Vindings Bog »Regia Academia Hafniensis,« i hvilken Rodes Navn er anført, eftersom han blev udnævnt til Professor i Physik 1631, og Vinding kalder Rode »Hauniensis.« Aaret efter udkom Albert Bartholins Skrift »De Scriptoribus Danorum,« udgivet efter Forfatterens Død af Broderen Thomas Bartholin, og her er Johan Rode nævnet som »Hafniensis,« hvilken Betegnelse han ogsaa har faaet af Johan Moller i dennes »Hypomnemata« til Albert Bartholins Skrift med Tilføjelsen »Med. D.« til Navnet i Udgaven af dette; her er der for første Gang fortalt udførlig om Rode. I Peder Resens Bogkatalog kaldes Rode, 1685, i Navneregistret »Hafniensis,« og endelig kan det anføres, at i en Fortegnelse over Professorer i Sorø, trykt 1738, siges om Rode, at han er »Hafniæ natus⁹³.«

Det skulde saaledes synes at være fastslaaet, at Rode var en Kjøbenhavnner, Noget som da ogsaa de mange udenlandske Forfattere have sagt, hvilke have fortalt om Rode, fra det 17. til helt op mod Slutningen af det 19. Aarhundrede. Thi Rode hørte til den store europæiske Kreds af Lærde, og han er derfor stedse bleven taget med i de større almindelige biographiske Værker eller i Værker, i hvilke Læger og deres Skrifter omtales. Det vilde ikke være vanskeligt, at fylde mange Linier med Citater fra saadanne Bøger, men det vil være tilstrækkeligt, at henvise for det 17. Aarhundrede til H. Witten, for det 18. til Moréri, Niceron og A. v. Haller, for det 19. til Michaud, Hofer, Dechambre og Hirsch⁹⁴. Helt anderledes er Forholdet blevet i Rodes Fødeland, hvilket strax skal blive paavist, men forinden maa en ret mærkelig Episode berøres.

Den hollandske Philolog Pieter Burman den Ældre udgav 1726 et polemisk Skrift rettet imod en Professor i Paris,

Claude Capperonnier, og i dette Skrift sagde Burman: »Johannes Rhodius, licet Danus gente, vir tamen vere doctus et ab omni fastu pædagogico alienus,« 3: »Skjøndt Rode var en Dansker, var han dog en i Sandhed lærd Mand, og han var fri for alt Skolemester-Hovmod.« Ludvig Holberg læste i disse Ord en blodig Fornærmelse imod alle andre danske Lærde, og han fik, 1727, i et i Haag udkommende literært Tidsskrift en Artikel trykt med Overskrift: »Holgeri Dani ad P. Burmannum Epistola,« i hvilken han ordentlig læste Burman Texten og forsvarede de danske Lærdes Ære. Christian Falster holdt i samme Anledning i Ribe Skole en latinsk Tale, der er rettet imod Burman, og Hans Gram udtalte sig i Breve til J. A. Fabricius i Hamburg ligeledes skarpt om Burmans uberettigede Angreb paa hans danske Landsmænd. De tre berømte danske Lærdes og ærlige Patrioters Kamp imod Burman var imidlertid som en Kamp med Vejmøller, thi de havde slet ikke forstaaet Situationen. Capperonnier havde nemlig paa en hovmodig Maade udtalt, at kun de franske Philologer vare Lærde, og Burman bruger nu Johan Rode som Exempel paa, at der fjernt fra Frankrig, langt mod Nord, helt oppe i Danmark, kan fødes sande Videnskabsmænd, der ikke prale med indbildt Lærdom, men forstaa at forene udstrakt Lærdom med Beskedenhed. Naar Burman drog Rode frem, da var Grunden tildels den, at Rode havde leveret et saa udmærket Arbejde som hans Lexikon til Scribonius er, hvilket nævnes i Modsætning til det, Capperonnier havde føjet til sin Udgave af Quintilian. Denne Sags rette Sammenhæng er først bleven fuldstændig oplyst 1865⁹⁵. Som den har Interesse med Hensyn til Holberg, Falster og Gram, saa har den ogsaa Interesse for Rodes Vedkommende, fordi den viser, hvor smukt en Philolog som Burman i det 18. Aarhundrede dømte om ham.

I et Skrift af en tydsk Forfatter J. V. Wigand, der udkom 1678, siges om Rode⁹⁶, at han »nød stor Anseelse overalt, især i Italien, men at han, paa Grund af sit vedvarende Ophold i Padua, blev forglemt af sine danske Landsmænd.« Dette er noget for stærkt sagt, men det blev dog som et Slags Propheti for Fremtiden. Erik Pontoppidan fortalte nemlig 1740⁹⁷, at Rode ikke var en Kjøbenhavner, men at han var født i Adserballe Præstegaard paa Als og var en Præstesøn. Da Pontoppidan havde været Præst paa Als og da der i det 17. Aarhundrede paa Als havde levet flere Præstefamilier med Navnet Rhode, i Adserballe, Kettinge, Tandslet, saa fæstede man Lid til hvad Pontoppidan havde sagt, og det blev for det store Publikum fastslaaet, da Jens Worm 1773 optog Meddelelsen om, at Rode var en Alsing, i sit fortjenstfulde og ellers saa paalidelige Værk: Lexikon over danske, norske og islandske Lærde⁹⁸. Worm meddelte tillige, at Rode allerede fra 1614 levede i Padua, og disse urigtige Efterretninger ere blevne gjentagne i danske Skrifter indtil den nyeste Tid, — i de faa danske Skrifter, i hvilke Rode er bleven omtalt, thi det er meget sjælden, at han er bleven draget frem i Danmark⁹⁹. Men det underlige Tilfælde fremkom ved Pontoppidans fejlagtige Notits, at Johannes Moller ikke optog Johan Rode i sit Værk »Cimbria litterata,« fordi han var født i Kjøbenhavn og følgelig ikke hørte Cimbria til, og at Rasmus Nyerup ikke optog Kjøbenhavneren Rode i sit og Krafts danske Forfatterlexikon, 1820, fordi han var født paa Als og Als »ikke hører til Danmark¹⁰⁰.«

Medens Rode saaledes paa en Maade er bleven glemt i sit Fødeland, er han derimod bleven mindet i Padua endnu i dette Aarhundrede. I en Festtale holdt ved Universitetet der af Professor i Anatomi Floriano Caldani den 25. November 1827, som er en Lovtale over Universitetet, finder man blandt de mange berømte eller fremragende Mænd, der have været

knyttede til det, blandt Botanikerne nævnet: »il eruditissimo Rodio¹⁰¹.«

Da Rodes nu saa vel kjendte Landsmand og Byesfælle Etatsraad L. Brandes efter at have afsluttet sit lægevidenskabelige Studium ved Kjøbenhavns Universitet foretog en Studierejse til Udlandet, oplevede han en Hændelse i Italien, som med hans Tilladelse omtales her. Paa Grund af en ufuldstændig Pasvisering blev han nødsaget til at blive en Dag over i Padua. Han besøgte da Kliniken for at bivaane en klinisk Forelæsning, og da Professoren havde faaet at vide, at der var en ung dansk Læge tilstede, henvendte han nogle Ord til de Tilstedeværende, i hvilke han mindede disse om, at mange unge Danske i tidligere Tider havde været Padua-Universitetets Alumner, og at flere af disse Mænd endnu havdes i venlig Erindring, idet deres Navne kunde læses paa Æres-Tavlerne, som vare ophængte paa Universitetet. Han vilde nu meddele sine Tilhørere, at der idag var tilstede iblandt dem en ung Læge fra Danmark, og han vilde af Hensyn til ham idag holde den kliniske Forelæsning paa Fransk. Han bød den danske Læge Velkommen og talte i det franske Sprog. Og efter Forelæsningen stillede han to Studenter til den danske Mands Raadighed, for at de kunde ledsage ham og forevise ham Universitetet. En Meddelelse om denne fine Opmærksomhed fortjener en Plads ved Slutningen af Rodes Biographi; thi ingen dansk Mand har studeret i længere Tid i Padua end han, og der kan ikke nævnes nogen dansk Mand, som med større Hengivenhed har knyttet sig til Padua-Universitetet end Johan Rode.

Den Forfatter, som sidst har skrevet Noget udførligt om Rode, er den hamburgske Lærde, Dr. jur. F. L. Hoffmann, der 1856 udgav Rodes ovenfor omtalte Bibliotheks-Votum og

ledsagede det med en Biographi af Forfatteren til det. Han fik Hjælp hertil af Justitsraad J. A. Bølling, som dengang var anden Sekretær ved det store kongelige Bibliothek. Aaret efter begyndte jeg min Virksomhed i dette Bibliotheks Tjeneste, og jeg hørte da tidlig Tale om den i sin Tid saa berømte danske Lærde. Det varede ikke mange Aar før min Interesse for Johan Rode voxede, og jeg tilstaar, at hertil bidrog ikke lidet, at jeg lærte at kjende det smukke Forhold, Rode havde staaet i til Ole Worm, hvem jeg tæller blandt mine Forfædre paa min Morfaders Side, og jeg saa, hvorledes Rode er bleven omtalt af Pieter Burman den Ældre, med hvem jeg er i Slægt paa min Mormoders Side, — der kom for mig noget Personligt med i den Undersøgelse, jeg satte mig for at sætte i Gang. Dertil kom saa, at jeg snart efter kom til at beskæftige mig med Danmarks Historie i det 17. Aarhundrede, og da følte mig paa en underlig Maade greben ved at læse de mange Navne paa Mænd, som paa den ene eller den anden Vis have spillet en Rolle i mit Fædrelands Historie i hint Aarhundrede, hvilke jeg fandt skrevne i Rodes Stambog; — denne har siden den Tid altid ligget for mig paa min Arbejdsplads i Bibliotheket. Jeg besluttede at forfatte en Levnetsbeskrivelse af Johan Rode og samlede efterhaanden et meget betydeligt Materiale hertil, — saaledes udskrev jeg hele Stambogen, ordnede Navnene chronologisk med Tilføjelse af Tankesprogene, og overførte dem saa i en Bog, der kan tjene til Manuskript ved en mulig Udgivelse af den, — og jeg søgte og fik (1877) Oplysninger om Rode fra Statsarkivet i Venedig ved dettes dalevende, saa imødekommende Forstander Hr. Bartolomeo Cecchetti. Men jeg har ikke helt kunnet tilegne mig Rodes Symbolum: »nunquam animo divisus,« thi Embeds-Pligter og -Studier have atter og atter bragt lange Standsninger ind i Rode-

Studierne, og andre literære Sysler have gjentagne Gange nødsaget mig til at skyde dem til Side. Desuden frygtede jeg for som Lægmand at tale om en Læge og om Lægevidenskab, medens jeg nok som Philolog troede mig istand til at sige Noget om Rodes philologiske Arbejder. Og saaledes er der snart gaaet tredive Aar hen fra den Tid, da jeg begyndte at sysle med Rodes Historie.

Naar jeg endelig har brudt overtvært og lader en Biographi af Rode komme frem, der er kortere end den, jeg havde lagt Planen til og af hvilken et stort Parti har været nedskrevet for flere Aar siden, komme frem i et Mindeskrift for det store kongelige Bibliothek, da tror jeg at kunne søge en Berettigelse hertil deri, at der er en Uret mod Rode at gjøre god igjen fra hans Fødelands Side, at det rige Bibliothek, der ejer den kostelige Rode-Relikvie, hans Stambog, vist nok kan finde det passende, at Mindet om en af Danmarks lærdeste Sønner i det syttende Aarhundrede føres frem under dets Navn (af en indfødt Kjøbenhavnner), og deri, at den Mand, der er nævnet først i dette Skrift, Hans Gram, for snart halvandet hundrede Aar siden har havt sin Opmærksomhed henvendt paa Rode.

Fortolkningen af Ludvig Holbergs Epistler førte mig viden om i Fortidens Literatur og rundt om i det store kongelige Bibliotheks beundringsværdige Bogsamling; den var mig som Bibliothekar et sjældent lærerigt literært Arbejde. Indsamlingen af Materialet til Rodes Levnetshistorie har paa lignende Maade ført mig om i mangan en skjult Krog i Fortidens Literatur og i Bibliothekets Gjemmesteder, — saaledes har jeg gennemgaaet og excerperet omtrent 170 Ligtaler og biographiske Skrifter om Danske, som Bibliotheket ejer, for at samle Oplysninger om danske Mænds Udenlandsrejser i det 16. og 17. Aarhundrede, især i Italien, og om

deres Ophold og deres Studier i Padua. Og idet jeg nu slutter dette Skrift om Johan Rode, da sker det med en Tak til ham for de mange underholdende og lærerige Timer, som han har forskaffet mig. Ligeoverfor ham kan jeg dog, med behørig Indskrænkning, næsten sige: »nunquam animo divisus.«

Modums Bad, den 25. Juni 1893.

CHRISTIAN BRUUN.

HENVISNINGER.

1. Om Navnet Rode se Registrene til Ældste Archivregistraturer, II. og IV., til Dueholms og Viborgs Diplomatarierne. — Københavns Diplomatarium, I., S. 282, S. 573, S. 581, V., S. 93. R. Nyerup, Magazin for Rejseiagttagelser, IV., S. 517. C. F. Bricka og J. A. Fridericia, Christian den Fjerdes egenhændige Breve, I., S. 228. — Chr. Brämer, Leichpredigt über Sim. Paulli, Kph. 1680, S. 64. — Bertel Knudsen har skrevet et Lykønskingsdigt til »Lenæ Rhodiæ puellæ formosissimæ Sponsæ.« B. Canuti Otia adolescentiæ et Pericula, Rostoch. 1613, S. 190.
2. B. Canuti Lusuum juveniliū liber II. Odas sive Horatianas verius Parodias continens. (Rostoch.) 1609, Bl. B. verso — B. 2. B. Canuti Otia adolescentiæ et Pericula. Rostoch. 1613, Bl. C, i Afdelingen: Odæ et Parodiæ. Det er den bekjendte Horats-Ode (Carm. II., 7): »O sæpe mecum tempus in ultimum,« som Knudsen har omskrevet.
3. Brevet findes i Afskrift i Appendix til Februar 1659 i Jens Bircherods Dagbog, ny kgl. Saml., 4°, Nr. 1986 c.
4. Scribonius Largus, ed. J. Rhodius, Patav. 1655, S. 143.
5. Joh: Rhodius, Analecta et Notæ in Septalii Animadversiones, Patav. 1652, Dedikationen, Bl. a 3.
6. Se Anm. 1. I B. Canuti Juveniliū Reliquiæ, Rost. 1615, findes S. 135 et Digt af ham til Rode uden historisk Indhold, hvilket ogsaa er trykt i Forfatterens Adolescentiæ Interludia, Rost. 1620, S. 152. Et andet Digt af ham til Rode findes i hans Otia adolescentiæ et pericula, Rost. 1613, S. 7.
7. Anders Clausens Album i ny kgl. Saml., 8°, Nr. 553.

8. Scribonius Largus, S. 144.
9. De her omtalte Breve findes i det store kgl. Bibliothek, i den Bøllingske Brevsamling.
10. Bertilli Canuti Epistolarum Centuria III., Nr. 14. Sml. Brevet hos O. Worm, Epistolæ, I., S. 7, S. 8; Brevet betegnes der som skrevet til N. N., men det er ganske tydelig skrevet til Niels Foss. I B. Canuti Epist. Cent. III., Nr. 61 er trykt et Brev fra ham til Rode, uden Datum, 1618, sendt til Marburg.
11. P. Burman, Sylloge Epistolarum, T. V., Leidæ 1727, S. 462.
12. Scribonius Largus, S. 159.
13. Joh. Rhodius, De Acia, Patav. 1639, S. 174.
14. Scribonius Largus, S. 202.
15. W. Westhovii Poemata. P. II. Rostoch. 1621, S. 54—55: »Ad Johannem Rhodium Portunium.« I samme Bog læses S. 90: »Encomion regiæ Danorum Academiæ quæ Portunia (vulgo Hafnia) eminent.« Sml. W. Westhovii Epigrammatum liber III. Portuæ Danorum 1638, Bl. 12.
16. Scribonius Largus, S. 94.
17. Brevet bevares i den Bøllingske Brevsamling.
18. Th. Reinesii Epistolæ. Lips. 1660, S. 57.
19. Scribonius Largus, S. 249: »mons Baldus, insignium herbarum ferax,« ɔ: monte Baldo, en Bjergryg imellem Etsch og Garda-Søen.
20. Chr. Ostensfeld, Oratio in obitum Thomæ Finckii, Hafn. 1656, S. 41.
21. O. Worm, Epistolæ, I., S. 62.
22. Henr. Jensøn, Ligprædiken over Axel Juel Iversen, Kbh. 1673. Johan Rodes Stambog. — I September 1631 skrev Arnold Reimer fra Goslar sit Navn i Rodes Stambog og føjede til: »Rhodius fautor meus, cui ad Turcica regna (precor bonis avibus) iter paranti quaecunque hoc animi monumentum relinquere volui.«
23. Gabr. Naudæi Epistolæ, Genevæ 1667, S. 395 ff. — S. 27 ff.
24. Det venetianske Statsarkiv, Senato, Deliberazioni, Terra, Gennaro 1631, Nr. 333.
25. J. P. Tomasini, Gymnasium Patavinum, Utini 1654, S. 98 og S. 305. Fra denne Bog ere de fleste Oplysninger om Padua-Universitetet hentede, som ere meddelte i dette Skrift.
26. O. Worm, Epistolæ, I., S. 61, S. 64.

27. Aktstykkerne til Oplysning om Rodes Kaldelse til Københavns Universitet findes i Konsistoriets Kopibog II. (1600—32) Bl. 282 og 299, i Pakke Nr. 179 i Konsistoriets Arkiv, i Rigsarkivet I., Aflevering fra Justitsministeriet, Skab 14, Nr. 39, Litr. L. De ere udgivne af H. F. Rørdam i Danske Magazin, V. R., 1, S. 150—51, S. 200—1.
28. Gabr. Naudæi Epistolæ, S. 405.
29. O. Worm, Epistolæ, I., S. 64—66, Brevet til Chr. Friis. Worms Brev til H. Fuiren S. 557; H. Fuirens Svar smstds. Rodes Brev af 4. April 1641 i O. Worm, Epistolæ, I., S. 72. I et Brev til K. Hoffmann af 28. Maj 1640 nævner Rode sit Uheld: »luxatio dextri femoris in partem anteriorem, quo apte reposito etc. . . . Ita inexpectato casu rerum arbiter patientiam meam exercere voluit.« Georgii Richteri Epistolæ selectiores, Norimb. 1662, S. 570. I et Brev skrevet i Maj 1641 til Lægen Jo. Ebeling i Hamburg, i hvilket Rode omtaler sit Uheld og Følgerne deraf, siger han: »Magna animi constantia quidquid mihi fecit adversi, hactenus sustinui, imo superavi, qua etiam mihi integram valetudinem promitto.« F. L. Hoffmann, Ein bibliothekswissensch. Gutachten . . . von Joh. Rhodius, Hamb. 1856, S. 17.
30. O. Worm, Epistolæ, II., S. 785.
31. O. Worm, Epistolæ, II., S. 787.
32. O. Worm, Epistolæ, II., S. 790.
33. O. Worm, Epistolæ, II., S. 791.
34. O. Worm, Epistolæ, I., S. 77.
35. O. Worm, Epistolæ, II., S. 794.
36. O. Worm, Epistolæ, II., S. 796.
37. O. Worm, Epistolæ, I., S. 80.
38. O. Worm, Epistolæ, I., S. 81.
39. O. Worm, Epistolæ, I., S. 560.
40. Rigsarkivet, Sjællandske Tegnelser for 1649. — Udenrigs-Registrant, Latina 1649.
41. Rodes Stambog findes i den Thottske Haandskriftsamling, Nr. 573 i 8°; den stammer fra Klevenfeldts Bibliothek, Musæum Klevenfeldianum, S. 254, Nr. 22.
- 41b. J. P. Tomasini, Gymnasium Patavinum, SS. 459, 475, 487. Om N. Benzon samme Bog SS. 454—56, 474, 480.

42. J. P. Tomasini, *Elogia virorum literis et sapientia illustrium. Patavii 1644.* — Th. Bartholin, *De unicornu Observationes novæ, Patav. 1645, S. 294.*
43. Brev fra Joh. Rode til Nic. Heins, P. Burman, *Sylloge Epistolarum, V., S. 448.*
44. Th. Reinesii *Epistolæ, Lips. 1660, S. 57; S. 377.*
45. Th. Bartholin, *Diss. II. de legendis libris, Hafn. 1676, S. 44.* Sml. Joh. Moller, *Ad librum Alb. Bartholini de scriptis Danorum Hypomnemata, Hamb. 1699, S. 305 ff.*
46. G. Richteri *Epistolæ selectiores, S. 524.*
47. Sml. Vinc. Placcius, *Theatrum Anonymorum et Pseudonymorum, Hamb. 1708. F^o, S. 595.*
48. Joh. Rhodius, *Analecta et Notæ in Lud. Septalii Animadversiones et Cautiones medicas. Patav. 1652, S. 25.* Joh. Rhodius, *Observat. medicæ, Patav. 1657, S. 68, S. 202.* Rode sendte Rolfinck et Exemplar af sit første Skrift, se Brev fra Rode til Lægen P. M. Slegell i Hamburg, 1641, hos F. L. Hoffman i det S. 66 nævnte Skrift S. 17. Rolfinck er nævnet i Tomasinis Skrift *Parnassus Euganeus.*
49. Brevet, som »Guarnerus Rolfincius« den 23. Februar 1664 skrev fra Jena til Otto Sperling, og som denne har givet en Paategning om, at han har modtaget det i Hamburg den 4. Marts, bevares i det store kongelige Bibliothek, men jeg har, til min Beklagelse, glemt at nedskrive dets Signatur i Haandskriftsamlingen. Da jeg ikke senere har kunnet finde det, aftrykker jeg her en Afskrift af den Del af det, som vedkommer Rode:

»Aegre tuli, quod Thomasinus in gymnasio suo Patavino nullam mei fecerit mentionem, qui tamen cum Thuilio adsiduus fuit spectator [demonstrationum mearum] eoque ipso illustrissimorum Contarenorum gratiam aucupari voluit. Livorem et invidiam hanc aegre fero. Per studiosos nostros, eo studiorum causa profectos, expostulavi cum Rhodio, non vulgariter, sed acriter eo nomine. Ille nihil reponere potuit, quam causam fuisse, quod non fuerim Patavinus. Sed hæc excusatio nulla. Meminit Hofmanni et Rhodii, tamquam designatorum Professorum, qui tamen non ipsi fuerint Patavini, et aliorum qui Patavii anatomen privatim administrarint. Si Rhodius integritatis veteris et candoris antiqui memo-

riam non deposuisset, correxisset Thomasini malignitatem in Germanum bene de ipso meritum. Occasio vindictam sumendi de hac præteritione est in meis manibus, si tua id fieri possit pace, de quo nullus dubito, cum mea intersit quam maxime. Concinnabo epistolam, nomine tuo, cum titulo Serenissimæ majestatis regiæ Sueciæ Christianæ medicus, addito. In ea mentio fiet hujus præteritionis et ingratitude et incogitantia» . . . dette Brev skal staa foran hans Bog »de partibus generationis utriusque sexus . . .« »Valeat simulatio Rhodiana et invidia Thomasiana. Valeant manes eorum qui mel in ore et fel habent in corde. Doleo quod tractatum meum inscripserim Rhodio de hepate. Jam tum ille stimulos hos malitiæ curator editionis Thomasinianæ et corrector, quo nomine Rhodius Patavii celebris, acuerit in me, cum de ejus laudibus hic Jenæ cogitarem. Male sibi conscius valde timide respondit.«

50. Sml. Vinc. Placcius, De scriptis et scriptoribus anonymis atque pseudonymis Syntagma, Hamb. 1674, S. 248. Vinc. Placcius, Theatrum Anonymorum et Pseudonymorum, Hamb. 1708, S. 536. — P. Scavenius ejede et Exemplar af Skriftet af »Rhamnusius,« hvilket altsaa skulde findes i det st. kgl. Bibliothek, da hans Bøger danne en af dettes Grundstammer, men nu er det der ikke. Men i forrige Aarhundrede maa det vist have været i Bibliotheket, thi Hans Gram har havt Bogen i sin Haand, hvilket kan sluttes af følgende Notits, som han har nedskrevet (ny kgl. Saml., 8°, Nr. 133 e): »Si verum est quod Vinc. Placcius pro certo habuit (in Præf. Catal. Autt. supposit. et in Tr. de Scriptt. Pseudon. p. 248) Satyram illam in Licetum, cui titulus: Apologia . . . Rhodio cum metaphrastico Rhamnusii convenientiam, styli genium aliaque et rumorem Patavii publicum, — inveniuntur in ea et post Præfationem et in ipso scripto carmina varia Rhodii, acerba et satyrica, circiter quadraginta, et in ultima libri pagina qvædam italica.« Skriftet: »La Visiera« findes ikke i det store kgl. Bibliothek.

51. L. Schröck, Memoria Welschiana, Aug. Vindel., 1678, S. 59.

52. Th. Bartholin, Epistol. medicin. Cent. I. & II., S. 234, Bartholin til Walæus 1644; S. 592, Møinichen til Bartholin 1655. P. Burman, Sylloge Epistolarum, V., S. 445, S. 460—66, Breve til N. Heins fra Rode fra 1648, 1652, 1653, 1654.

53. Dr. Hoffmanns lille Bog er optrykt i Tidsskriftet Serapeum, 1856, Intelligenzblatt Nr. 2—5.
54. Th. Bartholin, *Epistolarum medicinal.* Cent. I. & II., S. 367, Brev fra Isac Voss af 17. Maj 1646.
55. O. Worm, *Epistolæ*, I., S. 59—60.
56. Se Fortalen til Scribonius-Udgaven; Th. Bartholin, *Epistolarum medicinal.* Cent. I. & II., S. 22—24, Brev fra Bartholin til Rode fra Paris 16. Febr. 1641. P. Burman, *Sylloge Epistolarum*, V., S. 447—57, forskjellige Breve fra 1648 til 1652.
57. Th. Bartholin, *Carmina*, Hafn. 1669, S. 54.
58. Th. Bartholin, *Die Bibliothecæ incendio*, Hafn. 1670, S. 56 ff.
59. W. Worm, *Oratio in excessum Th. Bartholini*, Hafn. 1681, S. 31.
60. Th. Bartholin, *Medicorum Epistolæ*, I., S. 346, II., S. 307. Th. Bartholin, *Die Bibliothecæ incendio*, S. 80.
61. Henrik Fuirens Stambog i Ny kgl. Saml., 8°, Nr. 372. — O. Worm, *Epistolæ*, I., S. 84, S. 87. Sml. C. Molbech, Kong Christian den Fjerdes egenhændige Breve, I., Kbh. 1848, S. 390. Th. Bartholin, *Histor. anatom. et medic. rariorum Centuria V. & VI.*, Hafn. 1661, S. 213—23. Th. Bartholin, *Domus anatomica Hafniensis*, Hafn. 1662, S. 61.
62. P. Burman, *Sylloge Epistolarum*, V., S. 442, S. 460.
63. P. Burman, *Sylloge Epistolarum*, V., S. 442, S. 463.
64. P. Burman, *Sylloge Epistolarum*, V., S. 458, S. 461. Th. Bartholin, *Epistol. medicinal. Centuria I. & II.*, S. 602.
65. P. Burman, *Sylloge Epistolarum*, V., S. 461.
66. P. Burman, *Sylloge Epistolarum*, V., S. 462.
67. P. Burman, *Sylloge Epistolarum*, V., S. 464.
68. P. Burman, *Sylloge Epistolarum*, V., S. 465.
69. Ny kgl. Saml., 4°, Nr. 2083 d. J. P. Tomasini, *Gymnasium Patavinum*, S. 199. Den Thottske Saml., 4°, Nr. 1934.
70. J. P. Tomasini, *Gymnasium Patavinum*, S. 466, S. 467. Sml. P. Resens *Autobiographi* foran i hans trykte *Bibliotheks-Katalog*, Hafn. 1685.
71. Petri de Marchetti Patavini *Observatt. medico-chir. rariorum Sylloge*, Amstelod. 1665, S. 4, sml. S. 65.
72. P. Burman, *Sylloge Epistolarum*, IV., S. 399.
73. Gabr. Naudé, *Epigrammata*, Paris 1650, S. 19.

74. Th. Bartholin, *Curiosorum Medicorum Epistolæ*, Cent. IV., S. 29; III., S. 307. Th. Bartholin, *De Bibliothecæ incendio*, Hafn. 1670, S. 57.
75. J. P. Tomasini, *Bibliothecæ Patavinæ manuscriptæ publ. et priv.*, Utini 1639, S. 136—44.
76. Den Thottske Saml., 4°, Nr. 1860. — Notitsen om Laanet af et Haandskrift med filosofiske Kollegier til Biskop Jersin findes i Kladen til Rodes S. 81 omtalte Brev til Worm i ny kgl. Saml., 4°, Nr. 2089; den er ikke bleven medtaget i Udgaven af dette Brev i O. Worms *Epistolæ*, I., S. 81; sml. S. 83. Rode og Jersin have vist været paa Herlufsholm paa samme Tid.
77. Dette Haandskrift af Livius omtales af Th. Bartholin, *De libris legendis*, Hafn. 1676, S. 102. — J. P. Tomasini, *Bibliothecæ Patavinæ*, S. 5.
78. Fr. Blume, *Iter Italicum*, I., Berlin 1824, S. 173; sml. 186. Haandskriftet om Attila omtaler Tomasini i *Bibliothecæ Patavinæ*, S. 127.
79. *Scribonius*, S. 48.
80. Fort. Licetus, *De Lucernis*, S. 1025, S. 1027. Fort. Licetus, *De Gemmis*, S. 398.
81. *Musæum Regium*, Ed. 2da, P. II. Sectio III., § 33. *Edda Islandorum*. Ed. P. Resen, Hafn. 1665, Præf. Fol. e 4 verso.
82. Th. Bartholin, *Epistolarum medicinal. Cent. I. & II.*, S. 347.
83. L. Schröck, *Memoria Welschiana*, Augustæ Vindel. 1678, S. 33. — Severinos Brev i *Epistolæ O. Wormii*, II., S. 913.
84. Sml. om Harvey *Scribonius*, S. 150; om Th. Bartholin Rodes Skrift: *Observat. medicinales*, S. 86; Th. Bartholin, *Epistolæ medic. Cent. II.*, S. 505. — Brevet af 17. August 1654 er skrevet til Cassiano dal Pozzo.
85. O. Worm, *Epistolæ*, I., S. 63.
86. Ny kgl. Saml., 4°, Nr. 2089.
87. Kirkehistoriske Samlinger, III. R., 2., S. 626. — Cornelio Aspasio Antivigilmi, *La Biblioteca Aprosiana*, Bologna 1673, S. 246.
88. Gabr. Naudé, *Epistolæ*, S. 405—6. Th. Bartholin, *Diss. de Medicis Poetis*, Hafn. 1669, S. 147.

89. M. A. Severinus, *Vipera Pythia*, Patav. 1650 (nyt Oplag med nyt Titelblad med Forfatterens Portræt, Patav. 1651), Præfatio. P. Burman, *Sylloge Epistolarum*, V., S. 443. Claudianus ed. N. Heinsius, *Lugd. Bat.* 1650, Præfatio. P. Winstrup, *Lig-prædiken over Otte Thott til Næs, Sorø u. A.*, S. 72.
90. Se Afhandlingen af Giacomo Lumbroso, *Notizie sulla vita di Cassiano dal Pozzo*, i *Miscellanea di Storia Italiana*, XV., Torino 1874, S. 129 ff.; S. 164 nævnes v. Havens Portræt af Rode.
91. Axel Juels Stambog i *Ny kgl. Saml.*, 8°, Nr. 379 fm. Peder Charisius's Stambog i *den Thottske Saml.*, 8°, Nr. 551; Henrik Fuirens Stambog i *Ny kgl. Saml.*, 8°, Nr. 373; Thomas Fuirens Stambog i *den Thottske Saml.*, 8°, Nr. 562. — I en anden dansk Mands Stambog skrev Rode i Herborn den 24. September 1614: »Difficile est simul MISERERI & SAPERE. Illi n. VIRTUS vilis cui CORPUS nimis carum. E. PATIAR ut POTIAR.« *Album Andreae Claudii*, *den Thottske Saml.*, 8°, Nr. 553.
92. Th. Bartholin, *Carmina*, Hafniæ 1669, S. 225. Digtet er aftrykt i Bartholins Udgave af Rodes Skrift *De Acia*, Afdelingen *De Ponderibus etc.*, S. 71.
93. Se ovenfor S. 7 Professor Evenius's Disputats for 1612 i Wittenberg. B. Canuti *Juvenilium Reliquiæ*, Rostoch. 1615, S. 135. *Henr. Petræus*, *Nosologia*, Marburgi 1616, Fol. 4 og S. 292. W. Westhovius, *Poemata*, P. II., Rostoch., 1621, S. 54 vo. O. Worm, *Danorum Literatura antiquissima*, Hafn. 1651, S. 52. Th. Bartholin, *Cista medica Hafniensis*, Hafniæ 1662, S. 8; *Acta Medica*, IV., Hafn. 1676, S. 83. Er. Vinding, *Regia Academia Hafniensis*, Hafniæ 1665, S. 445. Alb. Bartholin, *De scriptoribus Danorum*, Hafn. 1666, S. 87. Joh. Møller's Udgave af dette A. Bartholin's Skrift, Hamb. 1699, med *Hypomnemata*, S. 300. P. J. Resenii *Bibliotheca*, Hafn. 1685, Index, Bl. Q2. *Dänische Bibliothek*, III., Copenh. & Leipz. 1738, S. 175.
94. H. Witten, *Diarium biographicum*, 1688, Fol. Nnn 3. L. Moréri, *Le grand Dictionnaire historique*, VI., Basle 1732, S. 95; VII. Amsterd., 1740, S. 96. J. P. Nicéron, *Mémoires pour servir à l'histoire des hommes célèbres*, T. 38, Paris 1737,

- S. 249—55. L. Moréri, *Le grand Dictionnaire histor.*, T. 9, Paris 1759, S. 168. A. von Haller, *Bibliotheca anatomica*, I., Tiguri 1764, S. 465; *Bibliotheca chirurgica*, I., Bernæ 1774, S. 330—31; *Bibliotheca Medicinæ practicæ*, II., Bernæ 1777, S. 536—38. Michaud, *Biographie universelle*, T. 35, Paris 1863, S. 529; Artiklen er af Weiss. Hoefler, *Nouvelle Biographie générale*, T. 42, Paris 1863. S. 103. A. Dechambre, *Dictionnaire encyclop. des sciences médicales*, III. Série, T. 4, Paris 1877, S. 402—3; Artiklen er af Beaugrand. A. Hirsch, *Biogr. Lexikon der hervorrag. Aerzte aller Zeiten u. Völker*, V., Wien u. Leipz. 1887, S. 6.; Artiklen er undertegnet: Pgl.
95. Se *Danske Samlinger*, I., Kbh. 1865—66, S. 1—23.
96. J. P. Wigand, *De Philiatorum Germanorum itineribus*, Friburgi 1678, S. 174.
97. E. Pontoppidan, *Vestigia Danorum extra Daniam*, I., Lipsiæ et Hafn. 1740, S. 128.
98. J. Worm, *Forsøg til et Lexikon over danske, norske og islandske lærde Mænd*, II., Kbh. 1773, S. 263—64.
99. M. Th. Brünnich, *Literatura danica Scientiarum naturalium*, Hafn. & Lips. 1783, S. 40. O. Wolff, *Historisk Ordbog*, X., Kbh. 1818, S. 66. C. C. A. Gosch, *Udsigt over Danmarks zoologiske Literatur*, I., Kbh. 1873, S. 48. — V. Ingerslev fortæller i sit Skrift: *Danmarks Læger og Lægevæsen*, I., Kbh. 1873, S. 388, at Hans Rhode var født 1587 i Adserbalg Præstegaard paa Als, at han 1614 rejste til Padova og forblev der til sin Død 1625; sml. S. 252.
100. R. Nyerup og J. E. Kraft, *Alm. Litteraturlexikon for Danmark, Norge og Island*, I., Kbh. 1818, S. V.
101. Flor. Caldani, *Discorso inaugurale letta nella grand'aula dell' I. R. Università di Padova per l'apertura di tutti gli Studii nel giorno XXV. di Novembre 1827*, Padova 1828, S. 26.

Tillæg til Anm. 19. I Juli 1638 besøgte Rode »mons Baldus ferax naturæ viridarium« i Selskab med Joh. Vesling og en Apotheker Gaudenzi Stodler, der var en flittig Botaniker. Især vakte »immensa viperarum frequentia« Opmærksomhed. Rode, *Observat. medic.*, S. 207.

UTRYKTE BREVE FRA OG TIL JOHAN RODE.

INDLEDNING.

I den foranstaaende Biographi af Johan Rode er hans Brevvexling flere Gange bleven omtalt. For Fuldstændighedens Skyld skal der her, som en Slags Indledning til de Breve, som i det Følgende ere trykte for første Gang, blive givet nærmere Oplysning om hvad der kjendes af Rodes Korrespondance.

Det tidligste Brev, som kjendes, er skrevet af Bertel Knudsen i Malmø til Rode i Marburg og er dateret 14. Febr. 1616. Det er trykt i Bertili Canuti Epistolarum Centuria auspicialis, Witebergæ 1617, S. 179—81. Dette samme Brev er trykt i en noget forskjellig Redaktion i Bert. Canuti Epistolarum selectarum Centuriæ quinque, Rostoch. 1623, S. 332; i den samme Bog er der S. 476 og S. 571 trykt to Breve til Rode, begge udaterede, sendte til Marburg.

Rodes Breve til Laurids Scavenius bevares i det store kongelige Bibliothek i den Bøllingske Brevvexling; de ere hidtil alle utrykte. De ere skrevne fra Basel: 22. Nov. 1617, 1. Febr., 6. Marts, 23. Marts 1618 til Strasburg, 26. Oktober, 9. November, 8. December 1618 til Genève. Fra Kjøbenhavn er et Brev skrevet til Scavenius i Roskilde den 7. Juli 1620.

Brevene vexlede mellem Ole Worm og Rode ere trykte i: Olai Wormii et ad eum Virorum doctorum Epistolæ, T. I. Havniæ 1751, S. 59—94. Worms Breve ere alle skrevne fra Kjøbenhavn, Rodes alle fra Padua. Worms Breve ere daterede: 28. Febr. 1621, 1623, Nov. 1624, 1625, uden Datum og Aar, dog 1625, 26. Jan. 1639, 1639, 20. Dec. 1640, Marts 1641, 1. Jan. 1642, 16. April, 28. Maj, 20. Juli, 26. Aug. 1642, 20. Juli, 3. Aug., 15. Septbr.

1644, 18. Aug. 1645, Marts, 27. Juni, 4. Oktober 1646. Rodes Breve ere daterede: 13. Febr. 1625, 12. Juli 1640, 4. April 1641, 27. Marts, 26. Juni 1642, 4. Maj (sml. ovenfor S. 81 og S. 110), 3. Aug. 1644, 16. Marts, 17. Nov. 1645, 7. Maj 1646, 4. Oktb. 1646. Hverken til Worms eller til Rodes Breve ere Originalerne bevarede; men til følgende af Rodes Breve ere Kladerne bevarede i ny kgl. Saml., 4°, Nr. 2089: 12. Juli 1640, 4. April 1641, 27. Marts 1642, 4. Maj, 3. Aug. 1644, 16. Marts, 17. Nov. 1645, 9. Maj (VII. Id. Maj., i det trykte Brev: VII. Maj.), 4. Oktob. 1646.

Et Brev fra Rode til Kansler Christian Friis til Kragerup er trykt i O. Wormii Epistolæ, I., S. 64—66; det er dateret: den 24. September 1625.

Tre Breve skrevne af Rode i Padua til Christen Clemendsen, der rejste med Axel Juel (se ovenfor S. 20) bevares i det hertugelige braunschweig-lüneburg. Bibliothek i Wolfenbüttel, i Cod. ms. 13 Gud. fol., et paa Dansk fra 1622, et paa Dansk og et paa Latin fra 1623. Professor, Dr. Alex. Reifferscheid i Greifswald har gjort Forfatteren opmærksom paa disse Breve.

Af Brevvexlingen mellem Rode og Kaspar Hoffmann ere følgende Breve trykte i G. Richteri Epistolæ selectiores, Norimb. 1662, Rode til Hoffmann: 29. (o: 28.) Dec. 1622, S. 802, 3. Decbr. 1623, S. 803, 18. April 1624, S. 804, 3. Juli 1626, S. 805, 17. Maj 1633, S. 567, 9. Juli 1637, S. 568, 26. Nov. 1637, S. 569, 28. Maj 1640, S. 570, 8. Nov. 1640, S. 570, 20. Dec. 1640, S. 571. Originalerne til disse Breve bevares, med Undtagelse af det af 17. Maj 1633, i det kongelige Universitets-Bibliothek i Erlangen, og ere nævned i Irmischers Handschriften-Katalog der kön. Univ.-Bibl. zu Erlangen, Frkf. a. M. u. Erl. 1852, S. 307; de høre til Collectio Trewiana. — Udgaven af dem i Richters Epistolæ er ikke altid korrekt. Saaledes er det ovenfor S. 80 omtalt, at Rode i et Brev til Hoffmann, skrevet 1622, taler om sin »argenti inopia«, men i Brevet staar der »argumenti inopia.« Dette blev først Forfatteren bekendt efter at S. 80 var trykt, da han fra Erlangen fik Afskrifter af Brevene. I den samme Richterske Brevsamling er der trykt Breve fra Hoffmann til Rode af 3. Nov. 1644, S. 521, og af 31. Aug. 1645, S. 523.

Af Rodes Breve til Otto Sperling er der bevaret et dateret 31. Marts 1627 og et udateret, men skrevet medens Sperling var

hos Contarenierne i Venedig, i ny kgl. Saml., 4°, Nr. 2089, samt et skrevet den 31. Juli 1628 til Sperling i Hamburg i den Bøllingske Brevsamling.

Et Brev fra Lorenzo Pignoria til Rode, uden Datum 1627, er trykt i: Laur. Pignorius, *Symbolarum epistolicarum Liber*, Patav. 1628, S. 132—37.

Brevene fra Rode til Københavns Universitet om hans Kaldelse til Professor i Physik, skrevne fra Strá 1. Septbr. 1631 og fra Venedig 15. Oktober 1632, bevares i Konsistoriets Arkiv, se herom ovenfor S. 106.

To Breve fra Gabriel Naudé ere trykte i Udgaven af dennes *Epistolæ*, Genevæ 1667, det ene S. 395—407, dateret 15. Marts 1636, det andet S. 501—8, dateret 27. December 1638, begge skrevne i Rieti.

Af Brevvexlingen imellem Rode og Thomas Bartholin kjendes to Breve, begge trykte i Th. Bartholins *Epistolarum medicinalium Centuria I. & II.*, Hafn. 1663, S. 22 et Brev til Rode skrevet fra Paris den 16. Febr. 1641, S. 201 et Brev til Rode skrevet fra Neapel den 26. Marts 1644.

Et Brev fra Rode til den hamburgske Læge Paul Marquard Slegell, skrevet den 28. Maj 1641, er trykt, efter en Afskrift i die Stadtbibliothek i Hamburg, hos Fr. Lor. Hoffmann, *Ein bibliothekwissenschaftliches Gutachten abgegeben 1631 von Johannes Rhodius*, Hamb. 1856, S. 17.

Et Brev fra Rode til Jacob Zeemann, skrevet den 22. April 1642, bevares i det kgl. Universitets-Bibliothek i Erlangen i *Collectio Trewiana*; det er nævnet i *Irmischers Handschriften-Katalog der kön. Univ.-Biblioth. zu Erlangen, Frkf. a. M. 1852*, S. 315.

Et Brev fra Athanasius Kircher til Rode skrevet den 16. Juni 1642, er trykt i Th. Bartholins *Skrift: De unicornu Observationes novæ*, Patav. 1645, S. 297—98.

Et Brev fra Zacharias Lund, skrevet i Rom 5. Juni 1644, bevares i den Bøllingske Brevsamling.

Brevene fra Rode til Heinsius ere trykte hos P. Burman, *Sylloge Epistolarum*, T. V., Leidæ 1727, S. 442—66. De ere daterede: 17. Aug. 1646 til Florents, 2. Oktob. 1647 til Venedig, 18. Febr., 24. Febr. 1648 til Venedig, 18. April, 9., 18., 23. Maj 1648 til Majland, 31. Maj 1648 til Genua, 23. Septbr., 21. Oktb.

1649, 5. Maj 1650 til Leiden, 1. Juli 1650 (1651?) til Stockholm, 23. Febr. 1651 til Stockholm, 19. April, 29. Juni, 10. Aug. 1651, 12. Jan. 1652 til Venedig, 19. April, 3. Maj til Rom, 9. Aug., 12. Septb., 22. Nov. 1652, 10. Jan., 7. Febr. 1653 til Florents, 14. Marts, 21. Marts, 1. April 1653 til Venedig, 24. Juli 1653 til Paris, 5. Marts 1654 til Stockholm, 7. Maj 1654 til Upsala. S. 466 er aftrykt et Brev fra Heinsius i Stockholm til Rode, dateret 15. Aug. 1654.

I Fortunio Licetos Værk: Hieroglyphica siue antiqva Schemata Gemmarum anularium, Patav. 1653, er der S. 398—99 trykt et Brev fra Rode til Liceto, dateret 31. Juli 1650.

Et Brev fra en florentinsk Patricier Francesco Maria Ceffini, dateret Pisa 5. April 1652, er trykt i Rodes Udgave af Scribonius Largus, S. 114—16.

Et Brev fra Lukas Holstein, dateret Rom 24. August 1652, er trykt i: Lucae Holstenii Epistolæ ad diversos. Coll. J. F. Boissonade, Paris 1817, S. 411—14.

Af Breve, skrevne til Jakob Bircherod, ere følgende bevarede: 30. og 31. Oktober 1653 til Venedig, 27. Marts, 15. og 31. Maj, 12. Juni 1654 til Rom, i ny kgl. Saml., 4°, Nr. 2089; 15. Septb., 4. og 7. Nov. 1653 til Venedig, 13. Decemb. 1653 til Majland, i den Bøllingske Brevsamling.

Af Breve, skrevne til Henrik a Møinichen, er der bevaret 2 i den Bøllingske Brevsamling: 24. Juni 1655 til Venedig, 13. Septb. 1657 vistnok til Venedig eller Rom.

Et Brev fra Joh. Anton. Van der Linden, skrevet i Leiden den 4. Decbr, 1657, bevares i den Bøllingske Brevsamling.

I Skriftet: Jo. Rhodii De Ponderibus et Mensuris veterum Medicorum, Hafn. 1672, er der S. 56—62 trykt »Eruditorum Judicia de Acia Rhodiana,« nemlig Brudstykker af Breve fra Ole Worm, 1. Jan. 1642, Otto Sperling, Botanicus regius, 2. Jan. 1642, Werner Rolfinck, Prof. Med. i Jena, 11. Oktob. 1642, Joh. Mich. Dilherr, Phil. Prof. i Jena, 19. Decbr. 1642, Thomas Buckenham, Collegii Cajo-Genuilensis Socius, Cambridge 25. Nov. 1645, Joannes Smith, Noviomagi 1. Juni 1647, M. Aurelio Severino, Anat. & chir. Prof., Neapel 5. Juni og 13. Oktober 1640, Kaspar Hoffmann, Prof., Altorf 1. Juli 1640, Joh. Kaspar Bauhin, Prof., Basel 27. Juli 1640, Franc. Marino Neapolitanus Scledo 16. September

1640, Joh. Antonides Van der Linden, Prof. Med., Franeker 15. Nov. 1640, Joh. Fr. Gronov, Venedig 26. April 1640, Jo. Andr. Schougaard, Danus, Constantin. 18. Jan. 1641. Paul Marqvard Schlegel, Prof., Jena 4. Maj 1641, Benedetto Prioli, Genf, 1. Juni 1641, Renée Moreau, Prof. og Statsraad, Paris 21. Juli 1641. — S. 62—70 er der trykt to fuldstændige Breve fra Joh. Fr. Gronov, det ene fra Venedig 30. April 1641, det andet fra Deventer a diem tertium Pentecostes 1644.

Hertil maa føjes Brevene fra Rode til Cassiano dal Pozzo, 267 i Tallet, skrevne fra Februar 1636 til Oktober 1657.

Der kan ingen Tvivl være om, at der i forskellige Bibliotheker i Europa bevares Breve fra Rode, hvilket vist især maa være Tilfældet med italienske Bibliotheker. For nogle Aar siden havde en Boghandler i Bologna Rode-Breve til Salg, men de vare allerede blevne solgte og splittede ad før Forfatteren henvendte sig til ham for at erhverve dem.

Rodes Breve ere snart sirligt skrevne og da lette at læse, men snart ere de skrevne meget flydende og de ere da paa mange Steder vanskelige at læse, og det saa meget mere som Rode bruger talrige Abbreviaturer. Til Forsegling har han brugt en ud-skaaren antik Sten, hvori ses Hovedet af en yngre Mand, maaske en Digter eller en Lærd.

De tolv Breve, som ere meddelte i det Følgende, ere vel ikke meget indholdsrige, men de tjene dog til at udfylde Biographien, idet de oplyse om Rodes Forhold til hans Venner, indeholde ikke faa, om end smaa Bidrag til Forklaring af hans Karakter og Tænkemaade, og give Prøver paa hans Brev-Stil.

I.

BREVE FRA RODE TIL LAURIDS SCAVENIUS.

Laurids Mortensen, efter sin Fødeby Skagen kaldet Scavenius, er født 1589; han rejste 1612 udenlands med Borgmester Mikkel Wibes Sønner, blev 1620 Præst og Lektor i Roskilde, 1639 Professor theol. ved Københavns Universitet, 1653 Sjællands Biskop, og døde 1655.

I.

S. P. Doctissime & Amicissime Dn. M. Schaveni. Ita est, ut scribis, bis terve (neque enim recte memini) ad Dn. Grönbeccium scripsi, numquam tamen Te Tuisve, quod sciam, insalutatis. Silentii causam miraris? Relatum est mihi, vos cum hospite vestro ruri vindemiassæ. Malui itaque Dn. Grönbeccium, de cujus mi constabat mora, tibi in negotio librario succenturiatum, quam dubiam subire expectationis aleam. Sed nec quicquam interea de tuis occurrebat peculiari scriptione dignum. Tradidit quidem tuas cum memoriali incluso Goclenius, quibus annexas ad Obrechtum misi, certo latore. Nullas mihi præter eas videre contigit. Fasciculum non dedit geminum, sed unum tantum, in quo præter dicta plane nihil vidi. Si quatuor illæ, quarum meministi, Obrechtii fuerunt inclusæ, haud dubie suo redditæ sunt loco; de duabus ad Mercatores nostros Francofurti conversantibus, totidemque ad me, ne quidem γού. Unas enim abs Te accepi, reliquas Fossii ad me exaratas, ex proximis ipsius suspicor. Si quid tibi hic damni datum, doleo. Meam, si qua est, jacturam facillime fero. Neque enim spero Fossianos ponderosiores fuisse. Quæ petiisti ex me, expedire Francofurti non licuit. Serius enim tuæ redditæ sunt, quam ut cum Bibliopolis nostris, quos desiderasti, defectus advehi possent. Ea quoque mihi sortis obtigit injuria, ut propter meam hic moram, Francofurti ne quidem in meas, nedum tuas, inquirere integrum fuerit. Paucis pri-

mum abhinc diebus Parentis mei & affinis hic traditæ sunt. A Dn. Cancell. prorsus nullæ. Sed nec gentes. *Der er slitt en (?) Dieffuel i gryden. Jeg haffver nu ett gantzsche aar iche fanget meere end 200 Rdl., huilche min schwoger haffuer bringet till weige hoes dieris foged; ellers hafde slett inthet kommed; dend wechsel som i wid jeg thoeg Paasche Messen, huilchen war i winteren 1617 therid, wilde min fader lade gaa thilbage, nisi ipsum exorasset affinis. Jeg kand iche meere thage paa hands. Dog fattis mig inthet her.* Juppiter ille, quem nosti, magnus nobis minus videtur favere. Intelligenti satis. *Dend ældste broder haffver therid 8000 Rdl. i $\frac{3}{4}$ aar, och schal nu were deris formynder.* Quod ita ægre ferunt, ut natu major ad nundinas vernaes reditum in patriam minetur. Esset equidem illud non minus ex re ipsius quam mea. Sed prorsus dissentio, fulmine ejus, quem nosti, ter-ritus. Explica, quæso, hunc mihi æstum, re cum Dno Grön-beccio solitarie communicata. Et quidem meo, ut vides, exemplo vernacule, quod in seriis semper a meis expeto, *Att de schitte Tydsche schal iche wide min Leilighed,* si qua fraude interciperentur nostræ. Sed heus! Calamo hic hæ-rente, adferuntur alteræ mihi tuæ, ejusdem fere cum prioribus argumenti. Ad quas quia nunc pro temporis angustia pro-lixè satis respondere non possum, hoc tamen addo, intima-tionem nostri p. memoriæ Dn. Krabbe dictam mecum esse nullam, curaturum me aliquot Argentorato exemplaria, ut expectationi vestræ satisfiat. Quam utinam coram explere liceret! Nova hic nulla, nec Argentorati, unde nuper ad nos animi gratia, pro more suo, Dn. Christianus Swaabe tibi haut dubie Gissæ olim notus. Si quæ apud vos, bea-me istis. Mea enim summopere interest, quam primum ad alterutrum, tua opera, meas mittam negotiosores. Interea vive feliciter cum tuis, Dominisque Borussis viris vere

candidis, ex me communi consortii nostri voce peramanter salutatus. *Ἀμυσί* Basileæ 26 Octob. 1618.

T.

JOH. RHOD.

Dn. Braunschweig, si redierit, amicam salutem.

Pretium Patrum, quos nosti, nondum cognoscere licuit. Literas Dn. Rovierio, statim mittas quæso, ut ad nos respondeat. Sunt enim momentosæ. Rescribe, qui sint isthici Medici mihi noti.

Udskrift: Clariss^{mo} Dn. M. Laurentio Schavenio Dano, amico singulari. Genevam.

Om dette Brev er talt ovenfor S. 11.

2.

Salve Reverende in Christo frater. Promissi tenore præstolabamur Te heri. Sed frustra. Dubias Te coeli minas terruisse, dubito, virum asperis assuetum: ut vel solos Claudini montis labores cogitem. Scio equidem Te nupera hac quiete nonnihil mitigatum, sed cui eruditæ virtutis æstimo corpus nunquam nimis carum. Age igitur, patris rite sacris, *ἀγνύθους* bene instructus adsis. Dies Martis proximus Sacro certamini dictus est. Gymnastas exspectamus lacertosas: at togatos non sagatos. Hi enim plerumque Samii¹. Multos tamen & in his satis acres videris. Sed qui Parabolani² esse declinant. Propterea Vestrum erit, in hanc Provinciam divinitus missi, non tam ad spectaculum quam usum arma paretis. Erit forsan in tenui labor, at non tenuis gloria!

V A L E. Valere si voles M E, pervola

Cum scrinio et Musis Tuis.

Ita spero et feliciter voveo.

Hafniæ VII Jul. CICIICXX.

T. ad omnia.

JOH. RHODIUS.

¹ ο. Skjøre Vare. ² ο. Sygevogtere.

Udskrift: Reverendo et Clariss^{mo} Dn. M. Laurentio Schavenio Ministro Divini Verbi vigilant^{mo} Amico vere suo. Roiskilde.

Om dette Brev er talt ovenfor S. 13 ff.

II.

BREVE FRA RODE TIL OTTO SPERLING.

Otto Sperling er født 1602 i Hamburg. 1627 blev han Doctor medicinæ i Padua. Hans Historie er for bekendt til at det er nødvendigt at dvæle ved den her. Han skrev sit Navn i Rodes Stambog den 14. Marts 1625, med Tilføjelsen: »*Εἰς Τροίην περιώμενοι ἦλθον Ἀχαιοί.* Multa experiundo fiunt, quæ signibus ardua videntur.«

I.

S. Alteras mitto, mi Sperlinge, ut ante tuum, quem ominor in amoenissimos Nobiliss. Contareni hortos secessum, de Rolfinckio nostro ex Te aliquid certi expiscari valeam: non tam mei causa, quem ipsius nosti studiosissimum, quam aliorum Amicorum communium, qui de ipso solliciti, quotidianis fere sciscitationibus me frustra fatigant. Dilue, quæso, quibuscumque tandem id potes rumusculis, hanc oblivionis notam, quam pertinaci silentio obfirmasse videtur, donec vel desiderati ipsum officii monere licebit, vel de otio satis forte negotioso gratulari. Utrinque nos demereberis, mutam animi propensionem exspectaturus. Bene vale, & Flora tua læte vernante mei memor vive, amice salutatus a D. Andrea Populare meo, jam pridem reduce.

T. addictiss.

JOHAN. RHODIUS.

Patavij Prid. Cal. April. CIOCCXXVII.

2.

S. Oblatum Mihi literarum commercium voto serius arripui, mi Sperlinge, non neglectu desideratæ occasionis, sed argumenti defectu. Nosti quam sim in omnes tui similes,

h. e. viros bonos pronus, quibuscum libenter hoc iter tero, favente fama, vel exigente interdum mutua studia rerum mearum statu. At vero de Patria a meo reditu prorsus nihil. Mense Novembri Amsterodami exaratae D. Jacobei litterae memorant, D. Ulfeldiis Lugduno in Hispaniam profectis, ipsum Caletum non sine molestia eo appulisse: diem nempe integrum ac noctem cum Hispanis navibus eminus dimicatum. E patria ultiores promittit, quas necdum vidi. D. Brassicanum credo suorum hic plane immemorem. De D. Rolfinckio quid dicam? Heri ea de re mecum sermones miscuit Excell^{mus} D. Prevotius, qui ipsius commodis bene cupit. Gratam hic multis ipsius reddidit memoriam aliorum successus sinistrior, quos publica fere ludibria dixeris. Si ita silere perrexerit, virum a temet recessisse dixerim. Fac primis sciam, quaeso, si quid de eo certi habeas. quicquid id sit, gratum crede, ob intimiorem inter nos necessitudinem, quae quotidianas mihi de ipso cogitationes oggerit. Tuas post ejus discessum missas accipe. Adde etiam, si quid aliunde nosti, mutuae benevolentiae argumento: quam alternatis officiis semper integrare voveo. Vale, vir optime, & Christoph. Parisiensem, explicatis reculis¹ eis, mecum post Ferias exspecta.

Udskrift: Al m^{to} Ill^{re} Sigre e Prone² Colm^o, il Sigre Otto Sperling Gentilhuomo Tedesco in Venetia in Casa dell' Illmo Sigre Nicolo Contareni, in Rio terrà.

S. P.

3.

Exellent.^{me} vir. Magno armoris argumento, postremas tuas VII April. Patavij legi, ac relegi, nec parum dolui istam rariorum jacturam. Sint istae supremæ sortis vires, quibus patientia reluctandum. Vides, qui nobis obex objectus. Rariores numquam de patria literæ. Meas tamen recte Haf-

¹ Her er et Hul i Papiret. ² Padrone? — Brevet er ikke dateret.

niam missas, tuæ debeo providentiæ. D. Rolfinkii silentium miramur omnes, nec satis demiramur ita simpulosum, ut numquam suis locum aut diem subjiciat. Witebergæ ipsum studiosos exercere a quibus recens accedentibus intellexi, præterea nihil. Neque animo temperare potui, quin de illa fama gratularer subito. Utinam ille pari alacritate responsum properet. Tibi vero mirum ne sit silentium meum. Sparus enim de tuo in Indias abitu rumor omnem mihi ulterioris alloquii spem protinus ademerat, quam jam primum restituit D. Mithobius noster, qui te etiamnum in patria vivere asseverat. Ita si est, gaude Patria tua, cui notus.

Quis furor est, nullis unquam requiescere terris?

Dn. Weslingius noster propediem Venetiis solvet Cairum, ubi publico seren. Reip. stipendio Consulis Veneti valetudini præerit. Tu quid rerum agas, quid D. Lysius, quid Rolfinkius, si quid auditione habes, quid cæteri, strictim mone. Sed mature antequam Autumnus declinet. D. Julium cum Christiano¹ nostro Parisiis in Angliam secessisse accepi a Planeta quodam, cui quantum fidendum, ignoro. Habet ille MS. meorum partem secum. Reliqui nostri Amsterdami sunt. Tuosne inde repetieris, quoque naulo, diserte mone, quia mea interest, ut D. Andreae² cæterisque suæ recte assignentur impensæ. D. Jacobeus³ eandem tecum fortunam subiit. Dum enim meliorem supellectilem Fionia Hafniam mittit, Navis ad Cimbriæ littus rejecta in hostium potestatem venit. Nunc ego novum ipsi Privilegium Doctorale curavi, quod ipsusne afferam, an alteri credam, hæreo. Ita et hic omnia sunt intuta. Hafniæ adhuc hæreat necne, prorsus ignoro. D. Paulinus Bergas familiam transferet, quo fine

¹ Axel Juel og Christen Clemendsen. ² Lægen Hans Andersen, fra Helsingør, studerede i Padua med kongeligt Stipendium og afslog af Hensyn hertil et Professorat i Pisa. ³ Vistnok Ole Jacobæus, f. 1588, d. 1638, Læge i Odense. Hans Navn findes i Rodes Stambog 5. Oktober 1626.

nondum constat. Adeo ego literarum vacuus. Causam divinare nequeo. Pestem Deus avertat, siquidem merebimur votis Bellonam istam. Tu, mi Sperlingi, tuis me Patriæ nostræ statum edoce. Istis enim, quæ adferuntur, novis ne hilum, sed ocys. Plura vetat D. Mithobii secessus, quem socii Venetias avocant. Bene vale, & vive cum nostris, quos officiose salutare debes. Raptim Patavii 31 Jul. 1628.

T.

RHOD.

Se il forcien del S. Andrea sia in casa vestra. V. s. lo benga fin al suo aduertimento, & resti salutata da parte sua.

Udskrift: Al m^{to} Illre & Ecc^{mo} Sigre mio osserum^o, il Sigre Dre Otto Sperling, in Amburgo. Subito.

III.

BREV FRA RODE TIL CHRISTEN CLEMENDSEN.

I Rodes Stambog læses følgende Notits indført i Siena den 28. November 1626: »Christianus Clemens Arhusio Danus.

Est Magnus Quæstus pietas, cum munere sortis

Vivere contentum nec nimis alta seqvi.«

Rode nævnes som: »Med. et Phil. acutissimus, fautor et amicus longe certissimus, inter primos charus, inter charos primus.« Clemendsen rejste i Italien som Hovmester for Axel Juel, var Forstander paa Herlufsholm fra 1632 til 1641, disputerede 1633 for Magister-Graden ved Kjøbenhavns Universitet og døde 1654. Ovenfor S. 20 er han allerede nævnet som Magister 1626, hvilken Uøjagtighed hidrører fra Ligtalen over Axel Juel; hans Navn er der skrevet Clemendsen, hvilket tyder paa en vulgær Udtale af Navnet.

S. P. Agnosco, mi Christiane, affectum Tuum in Me satis prolixum, quo multum in Te animum nimis amice aestimas. Certe, si officiorum certamen ineundum foret, ve-reor ne dubiâ palmâ decerneretur. Nosti enim quantum tibi Nationis negotia deposcant; nec ignoras quo animi ardore in haec studia ferar, quibus hic tempus, Locus, Ægri, Doctores, et pene omnia, favent. Si quam tamen (?) in hac temporis an-

gustia operam tuis commodis probare valeo, conatui potius quam eventui adscribes. Intellexi e proximis tuis 3 Novembr. Patavii redditis plenissime omnem statum tuum: maluissem, reliqua in mutuum colloquium reservata breviter adjecisses. Pauca namque intelligi satis. Desiderio causam praebet et Amicorum raritas, et Affinis mei, nescio quae scribendi parsimonia. Fossius equidem in iis, quas cum reliquis transmisisti, quem fidum olim studiorum Consecraneum habuit, propediem publicorum [?] me in Patria Hondium [?] socium expectat. Sed frustra. In pertinaciores enim Cogitationes me evocat suscepti tot laboribus et sumptibus negotii gravitas, quam ut ullis pollicitationibus in aliena pertrahi velim. *Εἰς πρὸς ἔν*, ait Philosophus noster. Soli Arti nostrae vix una aetas sufficit. Literas semper viam aestimavi, non metam: neque eas ad pompam aut vitae professionem, sed Elegantis Medici usum tractavi. Tibi potius caeterisque beatius otiosis autor sum linguae utriusque eruditae apud Germanos ita insudetis, ut publica aliquando vestrae industriae testimonia inde repetatis. Philosophiae Peripateticae apicem Patavii invenietis, Cremonini et Liceti ducta; quos eruditior Europae pars merito harum literarum antistites celebrat. Tantis vero commodis ne frustreris, mei consilii est, Nobilibus tuis de numis ita prospiciatur, ut post ferias Paschalis cum Institutoribus Argentinensibus vel Basileensibus Basileâ Mediolanum concedas. Sic nempe Venetiis ista Ascensionis solennia videbunt; deinde Patavii aestiva habituri Minervæ et Marti commoda. Nosti nempe quam, ob Extraneorum frequentiam, pacatis nonnihil Germaniae motibus, Equestria Exercitia hic vigeant. Si quoque literis delectantur Nobiles tui, Dn. Thuilium Germanum, Humanitatis Professorem Publicum privatim in sua vota pronum experientur: Nulla etiam linguae addiscendae oportunitas deerit. Autumni extremum Italiae perlustrandae dabitur; Hyemis pars bona mirandis

Sacri Anni spectaculis: quod reliquum temporis ad linguae culturam Senis conferendum. Scio equidem communi multorum iudicio itinera Gallica Italis praemitti. Verum literis aptior, ob morum severitatem et convictum minus familiarem. Germanis nunc solenne est, huc primum, inde in Gallias iter dirigere. Si idem Domino Tuo placuerit, expeditissimum erit, praenumerata Hafniae pecunia, Amsterodamo aut Hamburgo vobis de comeatu provideri. Vide solum id mature e Nundinis vestris moneas. Nolo enim te inconsulto in iter aliquod conjicias. Si totum tui arbitrii erit, mei consilii non poenitebit, scio: quem istius peregrinationis in Gallias, forsitan et in Angliam, usque Comitem et Adstitem habebis Tuorum Tuique studiosissimum. Velis itaque et Remis eo contende. Interea me de singulis fac certiore, ut et Ego Domini Seyeri nostri interventu tecum crebrius agam de iis quae ex re tua putarim. Unum addo, privata semper consignes vernacule quum literae fere omnes Venetiis a Sanitatis Procuratoribus reserentur. Bene Vale & vive, mi Christiane, cum Tuis Nobilissimis. Excellentem Dn. D. Nicolaum Agerium P. P. meo nomine saluta officiose cum caeteris, quos mei nominis studiosos noveris. Iterum vale. Exarabam Patavii 20 Decembris 1623.

T. T.

J. RHODIUS.

Novi nihil est. Nobilissimus dn. Henr. Rantzovius 4 hujus mensis cum Barone Sueco dn. Bielke¹, dn. Halleno, et Arnstetter ex itinere Hierosalemitano & Aegyptiaco 11 mensium saluus rediit. Dn. D. Paulus Andreas Roma redux ipsissimo die Venetiis Augustam discessit. Quem (?) Ego quo-

¹ Sten Bielke til Kråkerum, d. 1638, Generallegat i Tydskland, Direktør for det evangeliske Forbund. Hans Navn findes i Rodes Stambog under 1. Februar 1623. — Johannes Seijerus Rothawiensis træffes i Rodes Stambog den 19. Juni 1625, Johannes Hallenus den 27. Jan. 1623, Tristrant von Arnstedt den 9. Juli 1624.

tidie exspecto. Si quid ex patria habes, mone. Ego omnino nihil, a Tuo abitu. B. V.

Udskrift: DEM Ehrenvesten, sergeachten, Herrn Christian Clementz, auss Dennemark, meinem gnedigsten in Strassburg beim Herrn Martin N... Frantzösisch Sprach Meister, oder Herrn Daniel Picheren zu erfragen.

IV.

BREV FRA RODE TIL JAKOB ZEEMANN.

Zeemann var vistnok fra Holland. Den 20. Marts 1639 har han skrevet i Rodes Stambog: »Jacobus Zeæmann I. N. G. A. Consiliarius. Spe quietis sperno laborem.« Rode nævner ham i et Brev til Cassiano dal Pozzo den 15. April 1639; han skulde bringe denne Bøger fra Rode.

P. S.

Diuurnæ cessationis causa mirum quàm nos tandem suspensos egregio munere affecerit, quod tuo ingenio, tuæ sorti, amicorum vota solvere. Quos inter fide constantiaque etsi nomine fortassis ego inferior, hoc tamen infelicio, quod typhotheta Basiliensis cetera diligentissimus ingenio veluti praesago eum mihi mutilarit versum, quem Hofmanni et Braunii memoriae in primis integrum cupiebam, quamuis luxatus ipse. Vitium hoc Musarum quidem alumnis manifestum; tuo tamen calamo promptam ei medelam feceris, si *ac* Braunii nomini praemiseris; qualiter me omnino scripsisse scio. Epithalamium æquius habitum lætor. Hoc enim genus, Libero dum litatur, liberiori nonnunquam censurae obnoxium. Germanica Poesis mirè placuit, qua suum quoque *γαμηλιον* Elsnerus noster variatum misit. Diatriben tuam inspexi, legere necdum licuit. Scribonius enim totum occupat, cui Elseuirius operas condixit: lenta etiam valetudo plurimum moratur, dum liberiores demum passus formare annitor². Amicis tamen meo more nunquam desum. Prevotii

¹ De Digte, her sigtes til, kjendes ikke.

² Se ovenfor S. 28.

librum in Germania variè mutilatum Justo Viffeldichio pe-
tenti emendatiorem curavi. quem cl. Hofmanni nostri Post-
Curæ tandem sequentur post Justi reditum, qui Viennæ hi-
berna egit. Rolfinkio & Slegelio¹ prolixius scripsi: nec
tamen ipsi quidquam. Si quid habes de iis, mone quaeso;
et qua de causa hic in patriam evocatus. Berneggeri ora-
tiones mihi gratæ forent, qui virum noveram². Virdungi
non memini. At impensior vectura, nisi mercatu Bolzanensi
Rocchio nostro commendetur fasciculus. Aciam quidem meam
misissem, quæ miti satis fato excepta ab iis etiam qui ple-
rumque in aliena oculatiores. Verum jam auctior in pro-
cinctu est, nec quidquam exspectat præter Smetii è Belgio
symbolum. Erit fortassis, ubi nitidior compareat. Altimarum
de Vinaceis parabo, quum licuerit. Cardanum de urinis
nunquam vidi, nec editum censeo. Tuo interim hortulo
habe allata nuper è Creta semina: quæ si vestro solo cæ-
loque apta, nihil mihi jucundius erit, quam Tibi placuisse.
Vale Vir eruditissime, tuisque me sæpius recrea. Patavii x
Calend. Maj. CICIÖCXLII.

E. T.

Addictissimus

JOANNES RHODIUS.

V.

BREVE FRA RODE TIL JAKOB BIRCHEROD.

Jakob Bircherod er født 1624. Han blev Student fra Herlufsholm 1642, rejste udenlands 1648, kom hjem 1649, tog Magistergraden 1649 og rejste udenlands som Hovmester for Jens Juel. Han blev 1655 Professor i Philo-
sophi og Matematik ved Kjøbenhavns Universitet, 1662 Professor theologiæ ved Gymnasiet i Odense, 1675 Doctor theologiæ, og døde 1688. Han skrev

¹ Paul Marquard Slegel eller Schlegel, f. 1605, Dr. med. i Padua 1636, Professor i Jena 1638, Physikus i Hamburg 1642, d. 1653. Han har skrevet sit Navn i Rodes Stambog den 17. Maj 1636 og Ordene: »Difficilia quæ pulchra.« ² Matth. Bernegger, f. 1582, d. 1640, var Professor i Historie og i Veltalenhed i Strasburg. Hans Orationes udkom i Strasburg 1640.

sit Navn i Rodes Stambog den 9. Oktober 1653 med følgende Tilføjelse:
 »Pulsare superbas Potentiorum fores sapiens et generosus animus nunquam sustinet.«

I.

Gunstig S. Birckerod, høigerid Wen.

Eders lykkelig ankombst till *Brescia* bleff S. *Offredo*¹ i gaar ankyndiget aff S. *Foresti*, des beretning forwentis om de gamble *Monumentis*, saa snart *Mons^{re} Rossi* did anlanger. J dag fornemmer Jeg aff Eders kierkommen schriffuelse eders reises frembgang og gode selschab. Dend *Venetian* reiser vdi *Prouence* schiibe at vdferdige for *Rep^{ca}* som schall brugis med Tyrcken nu der iche aff Holland och Engelland kand giøris wanlig forsiun. Dersom Jeg haffde kundet tencke, at de schulde komme paa *Bergamo* som S. *Offredo* mig gantsche affsagde, haffde Jeg med hannem bestillet en liiden Glossebog for min Gudsøn, des Titel: *Grammaticæ exercitationes fratrum de Partis*. 8°. *Bergomi*. Dend er liiden, och aff ringe werd. Men vngdommen nødig, och schulde mig mere koste till fehløn, end dend er werd. Dersom I haffuer kundschab *alli Tre Ré*, eftersom weien er stacket, kand dend lettelig vden stor omkostning komme Eder till hende, efterad dend iche offuer 10 eller 12 arck papiir indeholder. Jeg schriffuer nu till S. *Geofle*, at hand betiimelig det lidet *Reliquarium* ferdig holder. Ellers haffuer ieg ingen suar fra hannem vden tvifel att deris *Patres* giffue dennem noch at schaffe mod Pesten med deris *oratoriis exercitiis*. *Mons^{re} Ferrario* haffuer mig før berettid, at der findis *P. Vegetii Mulomedicina* Ms. I wille vbesuerid mercke, vdi huad form, om dend paa per-

¹ Carlo Offredo var født i Schweiz; han var Læge i Padua. I et Brev til Nic. Heins, dateret den 5. Maj 1650, skriver Rode: »Scribonium Largum ante sex menses emendatum satis ac politum dedit Frambottus noster Notis vero meis in hunc usque diem Offredo laboris socio moram iniecit Severini vipera innumeris intricata offendiculis.« P. Burmanni Sylloge Epistolarum, V., S. 451.

gamen, eller papiir, om dend vdi quadrat bogstaffue vden *abbreviatur*, och erforsche huor gammel dend kand were, saa frembt det iche findis vdi enden, som gemeinligt pleier. Item, om dend haffuer *varias lectiones* i bredden, och om bøgerne er deelit vdi *Capita*, liige med tryckt vdi *Basel*, huilchen vden tvifel och der findis.

I kand ellers for Eders brug haffue hos S. *Ferrario* god beretning om atskillige rar bøger vdi *Antiquitate Ecclesiastica*, hvorvdi hand fornemlig berømmet.

Dend 27 *Nouembr.* bekom Jeg S. *Scauenii* schriffuelse daterit vdi *Valance* dend 7, melder at mine *Analecta* begieris vdi *Lyon*, huor de haffde seet dennem hos S. *Leygaard*¹, som haffde *promouerit* till *Valance*, och med sine *Cau*^{ti} sig begiffuet paa *Paris*, der att forbliffue denne winter. Hand med Welb. S. Seestede motte paa foraarit komme vdi Italien, saa frembt dennem iche befalis at reise vdi Spanien. D. *Jacob Ottesen* er *Medicus* i Aars², och S. *Bording Lector*. Ellers intet. Jeg haffuer intet till S. *Ferrario*, før end mig suar kommer. Lader hannem derfor med Eder, sambt Welb. S. Juell wenlig hilse.

Gud befalet dend 13 Debr^{ris} 1653.

E. W. T.

JOHAN RODE.

Udskrift: *Al m^{to} Ill^{re} sig^{re} mio sig^{re} oss^{mo} Il sig^{re} Giacomo Bircherood. Alli Tre Rè. Milano.*

¹ I Rodes Stambog læses den 30 Oktober 1649: »Christianus Legardus. Qvi vivit ad naturam numquam pauper erit. Qvi vivit ad opinionem numquam dives erit.« Christen Hansen Leegaard blev Student 1632 fra Herlufsholm. Han var Læge for Christian den Femte paa dennes Udenlandsrejse som Prinds 1662—63; senere praktiserede han i Ringkjøbing. I November 1649 findes i Stambogen Navnene Preben Brahe og Axel »Sehest«; maaske er det med disse »Cauallieri« Leegaard har rejst som Hovmester. ² Mon det er den samme Mand, til hvem Rode har skrevet Digtet Nr. XXIII? — S. (o: Sieur) Bording er Laurids Bording.

Gunstig S. Birckerood, megit høierede Wen.

Till suar paa hans tvende kierkommen schriffuelse fra dend 8 *Maji* betacker jeg mig paa det wenligste for wiitløftig beretning, fornemlig vdi første, begierer alleeniste att forstaa, att *ELLANIAN* findis paa begge steder, eftersom Jeg aleniste en *locum* citerit, och om dend *Cod. Ms.* er megit gammel, dessligeste om dend schreffuen wdi saadan *litera quadrata*, med huilchen dend tegnet vdi breffuet. Med det andet maa haffues taalmodighed, i synderlighed efftersom Jeg i dag aff Eders fornemmed, at S. *Holstenius* war noget siug¹. *Frambotto* fahrer nu noget bedre fort med min *Scribonio*. Jeg haffver dog icke meer end tuende arck om vgen; maa see, om Jeg det kand bringe til tree. *Ferrarii* bog endis denne Maaned², men figurerne maa sticken dragis: huor till och will tiid. Hand reisede forgangen løffuerdag paa *Milan*.

S. *Bartolini* och andre Wenner ware till *Ven^a* da Eders ankomme, och først disse dage igienkommen. S. *Ostenfeld* er endnu der. S. *Due* er gantsche her fra reised, och nu be-seer *Friul*. Siden begiffue de sig strax fra *Venetia* paa *Firenze*.

Jeg haffuer nu atter till S. *Carlo Dati*³ *recommanderit* S. *Fossio*, och i synderlighed S. *Guntelberg*: naar han did anlanger, paa det hand maa haffue der omgengelse med de fornemste *Mathematicis* och *Architectis* som der findis.

S. *Hegerfelds*⁴ neste schriffuelse datterit i *Kiøbenhaffn*

¹ Lucas Holstein (Holstenius) døde 1661. ² Ottavio Ferrari, f. 1607, d. 1682, var Professor i Padua, Philolog og Archæolog. ³ Carlo Dati, d. 1675, 56 Aar gammel, Professor i Florents, var en fremragende Philolog.

⁴ I Rodes Stambog er skrevet den 22. Oktober 1656: »Pierre Hegerfeld Danois, Phil. et Med. Dr. Bienheureux est iceluy qui pour devenir sage, du mal d'autrouy faict son apprentissage.« Hegerfeld tog Doktorgraden i Wittenberg 1646; han var Læge i Aarhus, blev Lagmand i Christiania og døde 1671.

in Aprili melder, att de ware vdi tuifelhaftig stand¹. Ellers haffues ingen schriffuelsse.

Aff *S. Cau^l dal Pozzo* hans schriffuelsse fornemmer Jeg i dag, att hand min schriffuelsse Eder till sted, vdi huilchen war min forteignelse paa *Mathematische* böger till *S. Guntelberg*; des breff mig fra dend 15 *Maii* leffuerid.

S. Seuerin ankyndiger mig och att *S. Kirstenius* sig haffde begiffuet paa *Rom*, huilcket mig och berettis om *Don Lucha*.

Min helssen till Welb. *S. Juel*. Gud befalede, med hast. *Pad.* dend 21 *Maji* 1654.

E. W. T.

JOHAN RODE.

Udskrift: *Al m^{to} Ill^{re} Sig^{re} mio Sig^{re} e pron colmo Il Sig^{re} Giacomo Bircherod. Roma.*

VI.

BREVE FRA RODE TIL HENRIK A MØINICHEN.

Henrik a Møinichen er født 1631. Han blev Student 1650, rejste udenlands og tog Doktorgraden i Medicin i Angers. 1662 blev han Hofmedicus, 1670 Livmedicus, og døde 1709. Den 30. Maj 1658 skrev han sit Navn i Rodes Stambog med Tilføjelsen: »Qvid quisque vitet, nunquam homini satis curatum est in horas.« Dette Citat er taget fra Horats, Od., II, 13, 13—14.

I.

Gunstig *Sr. Møinichen*, høiærde Wen.

Min wennlig begiering er, nerwerendis schriffuelse maa *Sr. Thomas Bang* well tilstilles, dessligeste om Eder nogen fra hannem mig horig tilkommer, att Jeg det maa rigtig haffue. Huoroffuer Jeg behøffuer at wiide Eders woning, eller och, som nu scheer, sende mine breffue till *Sr. Giouanni Giacomo Hertz* boghandler *alla Naue nella merciaria*. Dett er lett att fornemme om Eders broder vdi det schib

¹ Der er vist sigtet til den pestagtige Sygdom, der 1654 herskede i Kjøbenhavn.

som giører *quarantia* formiddelst pesten vdi *Candia*. I dag bekom Jeg hos Sr. *Scauenii* och *Bartholini*¹ nerwerendis, dersom I noget will svare paa Florentz; maa der hos schriffues paa breffved, *sia ricca al Sr. Giorgio Eberss*, som ieg och sidst gjorde. Saa gaar det wist. Sr. *Castro* schriffuer mig dend 21 fra *Verona*, at Sr. Schultze da dend siette dag war befatted med en *febre synocha continua putrida*, hvilchen vdi begyndelsen war noget besuerlig och war vden tegen till *malignitet*. Men nu war det noget bedre, och hand haffde stor warte aff alle i hussit. War dog megit melancholisch. Naar sygdommen hannem noget forlader, will hand mig det berette. Jeg schall med første sende Eder min maade til *Excerpta*, och *Diarium Practicum*; och derhos en liiden for-tegnelse paa nogle smaa bøger, huilche I vden tuifel om hellig dagene finder paa benckene och vdi *merciaria*. Sr. *Scauenius* kand iche finde *Argenterium de Erroribus veterum Medicorum. f. Florent.* hand war ei heller vdi *Gelli bibliotheca medica*, som bleff solde medens Sr. *Ouerberg* war der². I wille wenlig helsse Sr. *Molinetto* paa mine wegne, och for-stendige mig om bøger ere anlanged fra Franckfurt. Item, om schib afgaar paa Amsterdam, eller om nogen aff woris kyndiger sender packgodz offuer land. Jeg helsser Sr. *Capito* Bjornsen³ paa det wenligste. Herrmed nest wenlig helsen till woris till fellis Wenner. Gud befalet. *Padoa* dend 24 *Junii* 1655.

E. W. T.

JOHAN RODE.

Udskrift: *Al m^{to} Ill. sig^{re} mio sig^{re} on^{mo} Il sig^{re} Arrigo à Moinichen. Venetia.*

¹ Morten Scavenius og Rasmus Bartholin. ² Den 29. April 1646 skrev »Nicol. Overberg Calunda-Danus« sit Navn i Rodes Stambog — paa den indre Side af den bagerste Bindplade — med denne Tilføjelset: »Memorem famam qui bene cessit habet. Ovid.« [Fasti, II, 3, 80.] ³ Kaptajn Bjørnsen er en vel bekjendt Mand fra den danske Søkrigshistorie.

Gunstig S. Moinichen, høierid Wen.

Jeg haffuer iche kundet suare paa hans kierkomne schriffuelse fra dend 3 *Septembr.* før end nu; efftersom Jeg haffuer haffd iidelig at schaffe med Sr. *Alexii*¹ tryck, som nu mod enden, och med min, huilchen andendags i gaar er fuldendiget. Dog haffuer Jeg endnu ingen anden exemplar end dett eeniste, huilchet Jeg bruger hos min *Correctur*. Jeg meener, at neste Søndag, naar de iche haffuer at giøre vdi Boden, schall de legge Bladdene vdi orden. Da Jeg maa see, huad *discretion* mand will mig bruge.

Jeg haffuer aff dee fine vdwald med Bastians² hielp tuende exemplar, huilche Jeg med fliid wed de tuende Westphalische *Doctores* will sende til Sr. *Neandro*, at dennem siden schaffis leilighed till *D. Bang*, saa de maa hos *Ecc^{ca}* her Canceler tilstedis³. Sr. Lipstorp schriffuer i dag till Sr. Westhoff, at hand aff Sr. *Hertz* fornemmed endnu leilighed for Franckfurt. Huoroffuer Jeg nu Sr. *Hertz* selff schriffuer. Men efftersom de gantsche dag vdi deris boed haffue at schaffe, paa det mig saadan leilighed ei schulde vndgaa, er min wenlig begiering, I wilde Eder hos hannem derom *informere*, och mig vfortøffued saadant berette; paa det Jeg i det mindste kunde 6 eller 8 exemplar med indpacke, af huilche ingen weier offuer 8 Vncer [?]

Mig berettes, at mand betaler fra *Ven^a* paa Augsburg med budet j *℥ Ven^a* for Pundet; hworom Jeg och motte haffue nogen wissshed.

¹ Alessandro Alessi var en meget anset Læge i Este; han var født i Padua, og her udkom 1657 hans Skrift: *Cratylus morborum*, med hvis Ud-givelse Rode har været beskæftiget. Sml. nedenfor Rodes Digt Nr. XXXII.

² Vistnok Rodes Tjener. ³ Kansler Christen Thomesen Sehested, der døde d. 5. August 1657; sml. ovenfor S. 60.

Anselmi er den, som føere lette war offuer land paa Amsterdam, og vdi *Venetia* noch bekiendt hos kiøbmænd. Med huad wilkor, och i huad tiid, er mig vbekiendt.

Jeg maatte gierne haffue nogen *resolution* fra Sr. Raue (?), at ieg kunde suare Sr. *Piacciadio*. Fra Sr. *Vormio* haffuer Jeg første schriffuelse dend 11 7br, efterad mig Sr. *Castro* tilsted dend 5 7br. Jeg haffuer paa ingen suared; haffuer ei heller leilighed før end ieg bekommer nogle exemplar aff min bog. Sr. *Vorm* vndrer sig, at hannem ingen schriffuelse aff landet tilkommer. Web. Sr. *Gøie* har fresche breffue vden ald nytt, alleniste at Welb. Hr. *Canceler* meget sueckis. Jeg wilde mit liidet werck war der. Jeg haffde well i dag fremsendet S. *Resenii* tuende schriffuelse till Sr. Lange¹. Men det er saa mørckt, och saadant uwerlig, at Jeg det iche nu haffuer kundet forrette. Paa dend tiid I her nest war, haffuer Jeg trende schriffuelse fra Sr. *Resenio*²; det første dend 30 *Aug.* fra Jerusalem, det andet dend 31 fra *Tripoli*, och dend 9 September fra Constantinopel daterit dend 9 *Martii*, der hand der anlaged. Vdi første beretter hand at haffue Sr. *Grove*³ offuerantwordet med sig en kopfert och en kiste. Hannem haffuer Jeg dend 3 *Augusti* tillschreffued paa *Liorno* wed Sr. *Caur^e Ceffini*. Men som ingen suar følget, maa Jeg i morgen Sr. *Ceffini* derom erindre, och Sr. *Grove* igien tilschriffue med Sr. *Striicher*.

Dend 31 *Augusti* bekomb Jeg Sr. *Bugdans* schriffuelse fra Rom, efterad hand sig der vdi fembte Maaned oppeholdet. Forundrer mig, at hand iche før derom meldet, at Jeg iche alleeniste hafde hannem kundet tiene, men och min *Celsum*, som Sr. *Mentelius* wdi *Paris* medgiffued, med Monsr *Vero* bekommed, huilchen med Monsr *Barbarigo* wentis.

¹ Poul Resen, Willum Lange. ² Peder Resen. ³ »Alexius J. Grove Johannis A. Schogaard nepos ex sorore;« Rodes Stambog d. 24. August 1656.

Ferri remedium ad Calculum haffuer ieg iche, men *ad Pleuritidem*.

Det er mig kiert, at hand *Preuotium* haffuer *emenderit*. Sønnen haffuer mig sendet hans *Rariora Remedia*, kommer iche offuer 9 arck; huilche ieg schall lade binde. Jeg anbefaler mine schreffne *Tractater*, at de iche tage schade aff regen, som er mine, dog tryckte, bøger aff Wiinen hos en Tydsch.

Sr. Eeckhoff er nogle dage siug af *Dysenteria*. Det bedredis med hannem, der Jeg hannem sidst besøgte. Nu haffuer Jeg paa anden dag, for dette werlig, hannem iche seet.

Sr. *Argoli* er heel suag. Jeg wenter med første muelig-
hed suar om dend leilighed paa Franckfurt. Huormed Gud befaled. *Padoa* dend 13 *Sett^{re}* 1657.

E. W. T.

JOHAN RODE.

(P. S.)

Jeg haffuer for nogle maaneder, weed iche hos huem, eftersom dend ei findis vdi crows (?) *bibliotheca*, haffd *Joannis Philippi Ingrassiæ*¹ *Tractat* in 4 tryckt vdi *Venetia*, begyndis *Quæstio de Purgatione per medicamentum*, vdi huilchen *De Veterinaria Cap. IX*. neffnis atschillige *Scriptores Veterinarii*. Min wenlig begiering er, hand wilde dend hos en bogfører, eller hos en *Medico*, end *Aromatario*, vdsøge, och mig samme *Autores* vdtegne, som icke kand were mange. Huor vdi mig scheer en synderlig willighed. Jeg mindis iche om hos Eder bogen findis. Sr. *Offredo* haffde dend icke: maa schee Sr. *Resenius*² dend haffde.

(Ingen Udskrift.)

¹ En meget berømt Læge paa Sicilien, f. 1510, d. 1580. ² Vistnok Peder Resen.

BREV FRA JOH. ANTONIDES VANDER LINDEN TIL RODE.

Jan Antonides vander Linden er født 1609; han blev 1639 Professor i Medicin i Amsterdam, 1651 forflyttet til Leiden, og døde 1664. Han udgav 1645 i Amsterdam Adriaan vander Spieghels Værker. Hans Udgave af Celsus udkom i Leiden 1657 og 1665, 8°. Hans Udgave af Hippokrates, Græsk og Latin, udkom i to Bind i Leiden 1665 8°, med Portræt af Hippokrates og vander Linden, samt Æredigte paa Latin, blandt hvilke er et af Ole Borch. Vander Lindens Navn findes ikke i Rodes Stambog.

Excellentissime Vir, et toto orbe celeberrime, Domine et Fautor honorande:

Non sum oblitus, neque dum vivere dabit Dominus et auctor vitæ obliviscar umquam honoris, quo me dudum es dignatus. Infra quem quanto me esse longius agnosco, tanto illum et æstimo et exosculor magis. Fateor, scripsi rarius, et scribo etiam ad proximos raro. Habes, Clariss. Vir, confitentem reum: non sum scribax; imo hac parte sæpius usque ad invidiam inofficiosus. Ad te interim nihil tot annorum intervallo literarum dedi, non a voluntate bona tuorumque, ut jam sum professus, erga me meritorum memoria defectus, sed a scribendi materia et securitate mittendi potius. Interea, ut dubitare non debeo, ita nec volo, quin, si officium fecerint aliqui, quos serio hoc rogavi, intellexeris, quanti faciam aliquo apud te esse loco. Quo ipso magis sum gavisus, cum tuo me nomine salutatum veniret Excellentiss. D. Christianus Legardus, vir egregius, quantum notis haut infidis potui conjicere; neque enim ante hunc mihi diem visus est umquam. Qui cum, nescio quem Virum nobilem et sibi familiarem ad te iter parare diceret, rogavi num per eum liceret aliquid sine itineris incommodo et literarum et laborum meorum ad te dare? Annuenti sponendi hac ipsa vespera utrumque expediturum. Mitto itaque exemplar cum Celsi a me recogniti, tum Selectorum aliquot lo-

corum. Ad Celsi editionem continuis precibus presertim studiosorum tum et typographi tantum non sum impulsus. Sciebam enim quam et tu undiquaque sis instructus ad exhibendum nobis Authorem non solum suo nitori restitutum, sed et commentariis absolutis undiquaque illustratum; et ego contra essem destitutus ad istam editionem necessariis. Admovi tamen operi manum, ut ne deessem studiis juventæ, et amorem Authoris excitando in animis multorum, simul accenderem in expectationem tuæ editionis, supra quam scio aliam nobis non esse exspectandam omnibus suis numeris absolutiorem. Quambrem te rogo, ut ne tibi velis vivo invidere eam laudem, quam merebere tam nobili opere. De Selectis nihil possum promittere: nam hoc opus feci, cum aliud mihi faciendum non destinassem. Vehementer autem dubito, annon juxta mecum sis censurus, potuisse me isto otio melius uti. Nunc rogor ab amplissimo V. d. Joh. Blaeu Amstelredamensis Reipublicæ Scabino, tertię editioni apparare libros de Scriptis Medicis. Constitui satisfacere desiderio Viri mihi amicissimi. Quod dum meditor, rogo amicos et notos, quos habeo, simbolam conferre. Iste vero tuus cl. D. Legardus mihi dixit extare penes te insignem catalogum Authorum librorumque, quorum nulla in meis mentio. Non dubito ita esse, teque officiosissime rogatum venio, illum mihi et publico concedere; quin augere et nihil omittere, quod ad tuam notitiam pervenit. Vix credas, quam valde rari ad nos vel ex Italia vel ex Hispania libri deferantur. Facile invenies, qui describendi aut, si opus, exscribendi laborem sit sumturus. Super quæ etiam rogari et ad hoc invitari, si molestum non est, amicos aliquos tuos desidero. Novisti enim hoc opus nisi a multis perfici non posse. Cõgitavi etiam sæpe de Aretæo edendo. Num alibi in Italicis bibliothecis ejus exemplaria extant manu exarata? Certe, si possem obtinere, sumtui non parcam, habe-

bitque me, quisquis hoc beneficio beabit, ad omnia vicissim officia obstrictissimum. Cl. D. Phil. Labbee in Bibliotheca nova MSS. sæpe invitat ad tertium librum MSS. extantium hodieque addendum duobus de Scriptis. Facerem, si Vaticanæ, si Florentinæ, si aliarum Bibliothecarum per Italiam celebrium catalogum medicum liceret obtinere et Magnatum indulgentia atque liberali concessione et publico bene cupientium favore. Sed abrumpo, quo ne etiam tuo velle abuti otio videar. Vale itaque, Excellentissime Vir, sæculi et artis illustre decus, eamque favoris tui erga me scintillam, quæ diu sub cineribus silentii delituit, resuscita et exardescat in ignem: cui me promitto affuturum abunde, olei vice, obsequii et reverentiæ tuis meritis debitæ. Si quid responsi placebit, quod officiose peto, dare, si alia occasio non est, mittatur ad Ampliss. D. Blaeu, namque curabit ille bene. Vale iterum Vir celeberrime, et vive. Lugd. Batav. pridie Nonar. Decembr. CIO IDC LVII.

Excell^æ Tuæ

cultor propensissimus

JOH. ANTONIDES

VANDER LINDEN.

Udskrift: Excellentissimo et Celeberrimo Viro, D. Johanni Rhodio, Medicinæ Coryphæo, Domino et Fautori colendissimo. Patavium.

LATINSKE DIGTE

AF

JOHAN RODE.

I.

AD NIC. WILHELMI DANUM. 1612.

SICCINE floriferi miramur munera Veris,
Flatibus insani disperitura Noti?
Quin magis Ingenij vernantis amemus honores,
Vis quibus est Verum promere rara Bonum.
Ver anni flores fundit, sed floribus addit
Ver animi fructus utilitate pares.
Scilicet, & dono parili Natura beavit,
GUILIELME, ingenij Ver juvenile Tui.
Gratulor, & curam precor istam servet Honesti
Fautorum penito fomite perpes amor.
Macte animi! messis superest spes certa Labori:
Quamvis NOSSE BONUM messis opima satis.
Quid dubitas? testis meriti non vana, Sophorum
Ingenio palmam donat Arena Tuo!
Benevolentia^e ergò app.

JOHANNES RHODIUS
Hafniâ — Danus.

Sigism. Evenius, *Ἠθικὴ* seu Doctrina de moribus universa. Disp. vicesima quinta de summi boni divisione et affectionibus. Resp. Nic. Wilhelmi Dano Witteb. 1612. De Niels Willumsen vide supra p. 7.

II.

SPECTATÆ ERUDITIONIS DN. MICHAELI VOLCKMANNO,
MED. CANDIDATO EXCELLENT. 1617.

Prisca Syracusiam commendant secula dextram,
Et par ingenio sedulitatis opus.

Postera, quas signis spectat felicibus, ætas
In te jactat opes ingeniique faces.

Scilicet, arctatis minus haut includere chartis,
Æthera quam vitro, vim Rationis opus,

Quid sophos affecti miramur grande Lycei?
Et juvenes nasum Rhinocerotis habent?

Benevolentia ergo
deprop.

JOHAN. RHODIUS

Danus

in ill. Acad. Mauritiana

IX. Cal. Jul. CIO IOC XVII.

Mich. Volckmanni Praxis logica. Hannov. 1618. Gram.

III.

FRANCISCO PLAZZONO PATAVINO. 1624.

Momus in apricum dum votis poscit iniquis
Qvicquid in abstruso pectore celat Homo,
Frustra animum, ingenii qva fiat id arte, fatigat;
PLAZZONI is genio est anticipatus honos.

Namqve revelati Partes dum monstrat et usus
Corporis, his lucem qvæ latuere refert.

Qvalis Apelléam commendat dextra tabellam,
PLAZZONI, talis Te tua, Protogeni.

Festis adest creber, Germanus, Brito, Batavus,
Gallus, et Hesperiiis accola uterque jugis.

Aegyptum his præfert operis qva fronte Galenus?

Iam placido Nilum gurgite Brenta vehit,

DI, Divine, Tibi stabilem dent, MARCE, quietem,

Ut vineant alis MUSÆ et APOLLO Tuis!

JOANNES RHODIUS, DANUS,

I. N. G. A. Consiliarius.

In *Εὐχαριστήριον* Perillustri et Excell. D. Francisco Plazzono Patavino, in Lyceo Patrio Anat. et Chirurgiæ Prof. ordin., Anatome Microcosmi publica dextre perfuncta, ab incl. Nationis Germ. Philiatris votivæ soluto primum locum obtinet hoc carmen. Patav. 1624. Gram.

IV.

M. HENRICO BEER MISENENSI. 1626.

Antennas rapidæ trabis gubernans

Inter solliciti maris sonantes

Fluctus, navita dum pavet, jacentis

Terræ littora deserens, hiulca

Clausus mole salis, solumque anhela

Ostendit Cynosura spem salutis.

Vastas Oceani vias tremendi

Tot monstris hominum feris saluti

Ingressus, Ratione fultus una,

Nulla turbine percitus, nec æstu

Portum naufragii occupas securus.

Urso totum Hygieia se fatetur

Hoc debere tuo faventiori.

At fractus scopulo minaciore

Et nauli indigus ingemiscit, orco

Subducens laceram Charon carinam.

Ausis quæ remanent brabea tantis?

Index una salutis alma Laurus,

Laurus Phoebigenæ decora mystis,

Ursus dum micat axe utroque coeli,

Hæc, HENRICE, tuo labore parta,
 Longum brahia pandat, et perenni
 Laurus vere feracior virescat.

Boni ominis symbolam deproper.

JOANNES RHODIUS, DANUS,

J. N. G. A. Exconsiliar.

In M. Henrici Beer, Misenenſis p. t. incl. Nat. Germ. Artist. Bibliothecar. et Conſil. Bohem. ſummos in Medicina honores, promovente D. Cæs. Cremonino Philoſ. primar. p. t. Nat. Germ. Artist. Protectore, obtentos, Patav. 1626. Gram.

V.

D. OTHONI SPERLINGIO. 1627.

Diras pone minas, magne Diespiter,
 Irarum ſatis eſt: nuper Apulia
 Tristi quassa metu, crimina funere
 Denſo publica diluit.
 Exspectata dies imminet impigris
 Allatura Viri dona laboribus,
 Et quæ damna gravis dura periculi
 Fausto ſidere finiet.
 Lux hæc digna modis Threijciæ chelys,
 Pociſcit, IANE parens, artifices manus,
 Te monſtrante viam Najadibus novam;
 Pociſcit ſerta, quid amplius!
 Cano Flora comam reddidit auream
 Neptuno, et Zephyrus connubij memor
 Alis præpetibus ſubſtitit: invida
 Fruſtrâ ringat vt Atropos.
 Exſpes naufragijs ergò natans, mare
 Norvegum, Gothici perfida poſt ſinus
 Evadis vada! Te num ſine Numine
 Servatum rear arbitro?

Terrarum potior pars minùs obuia
 Perlustranda tuis sic oculis erat,
 Vt, vulgo fuerat quod priùs abditum,

Dein cauta erueres manu.

Arctois Latias ùt venis ad plagas,
 Visis Euganeis collibus, Adriæ
 Rimari libuit littora, et Istriæ,

Totumque Italiæ solum.

CONTARENA domus Stirpibus inclita,
 Quas Titan oriens occiduusve avet,
 Incrementa tuis auspiciis dedit,

Magnà laudis adoreà.

Nec solo intuitu pasceris, vtile
 Sic dulci varians, vt Iuvenis senes
 Aequè iudicio, præsidia adferens

Aegris prompta petentibus.

Sic quosvis agili libat apìs gradu
 Flores, sic tenero mel legit osculo,
 Fucis spurcitiem pariete segregem

Linquens, toxica araneis.

Assurge à meritis major honoribus,
 Naturæ et Veneti cultor Apollinis.
 Ammonisque decus dulce, OTHO, Saxonis,

Fastis assere Te novis.

POMPEIO Pataui Præsìde, Laurea
 Te CAESAR decorat; Teque Machaonem
 Iungit Fama Sophis. Quàm labor vtilis,
 Et quàm dulce periculum!

Animitùs appl.

JOHAN RHODIUS, DANUS.

I. N. G. A. Ex Cons.

Sertum poeticum quod Viro . . . D. Othoni Sperlingio Hamburgensi laurea philosophico medica in alma Vniuersitate Antenorea die 27. Aug. præ. D. Pompeio Caimo, promotore D. Cæsare Cremonino, amici et fautores con-textuere. Patavii 1627.

VI.

IN BARTHOLOMÆUM SOVERUM. 1630.

Sic maris ac terræ vastas emensus abyssos
 Ad Superos durâ lege SOVERUS abit?
 Sic liquit terras humanis grandior ausis,
 Mortales visus jam superasse vias?
 Fallor, an exactè Curvis quod Recta qvadrasset;
 Naturam voluit Parca leuare metu.
 Invida quid lucem, famam quid Fata negatis?
 Posthuma SOHIERO vindice fama venit.
 Hadriaci faveant modò Numina magno Lycei
 Viuet Opus, genio vivet Vterquè suo.
 Vivo quod debebat
 post fata desideratiss.

L. S.

JOAN. RHODIUS, DANUS.

In curvi ac Recti proportionem a Bartholomæo Sovero Friburgensi in Gymnasio Patavino Matheseos Professore promotam libris sex, Patav. 1630. Gram. — »Pridie obitus, præsentè Jo. Prevotio Medico et Jo. Rhodio, extremam manum tremulo prope circino imposuit erudito operi de Recti et Curvi proportionem, quod mox ei amicissimus Guilielmus Soierus bono publico commisit. Pie obiet 23. Julii anni 1629.« J. P. Tomasini Elogia, Patav. 1644, p. 270.

VII.

IN JAC. PHIL. TOMASINI PETRARCHAM REDIVIVUM. 1635.

CVi Patriam inuidit variæ discordia gentis,
 Vixque pepercerunt Arnus & ipsa Thetis,
 Excepit puerum, nutriuit GALLIA Musis,
 Et cultum Latio reddidit ore virum.
 Ille renascentem Romæ Tuscisque nitorem
 Attulit: Exilii fructus utrinque fuit.

I Sors, sparge minas claris inimica Poetis.

Ingenio superest ecce PETRARCHA suo!

Dum triplici Lauro casti nectuntur amores,

Stat tibi perpetuum Carmine, LAVRA, decus.

Imber edax tumulum longo licet atterat ævo,

In chartis Vates his rediuius erit.

Observantiæ symbolam

1635.

deproperabat

JO. RHODIVS.

Jac. Ph. Tomasini Petrarcha redivivus cum Historia Lauræ. Pat. 1650.
Gram.

IN ABACUM PETRARCHÆ.

Limpida seruavi mensis crystallæ PETRARCHÆ.

Simplicitas ævi quæ fuit, inde patet.

In Abacum, quem in domo ejus Arqvadæ cum tertium perlustraret mecum (inquit Tomasinus in vita Petrarchæ p. 126) Jo Rhodius extemporaneum hoc profudit distichon. Gram.

VIII.

IN LAURENTIUM PIGNORIUM. 1632.

Auspiciis Magni spirans hæc umbra MOLINI,

PIGNORII genio talis, ex ore fuit.

Si leget Elysiis fors ista remissior umbris,

Dimidium Historiæ dixerit esse Tuum.

Observantiæ argumento

s.

JOA. RHODIVS.

J. Ph. Tomasini Bibliotheca et Museum Pignorii. Patav. 1632. Gram.
— De Lorenzo Pignoria vide supra p. 43.

IX.

IN VITAM M. ANTONII PEREGRINI A JAC. TOMASINO CON-
SCRIPTAM. 1636.

Protinus ut genium PEREGRINI vidit Apollo,
Scriptor, ait, Musis haud peregrinus erat.
Euge, tuis porrò Patavinis asserere vitam.
In Patriam pietas hinc, Tomasine, patet.

σχεδίως

JO. RHODIUS.

Marci Antonii Peregrini IC. vita, auctore J. P. Tomasino, edit. Patav.
1636. Gram.

X.

V. C. J. PH. TOMASINO, CASSANDRÆ VINDICI. 1636.

Hadriaci, Regina, sinus quæ jura tueris,
Castaque Pieridum numina Virgo foves:
Si redit Ausoniam CASSANDRA FIDELIS in Urbem
Pace tua; Musis jam Venus ipsa redit.
Noluit ignotam si Fama latere Lyceo,
Romuleum decuit sollicitasse Patrem.
Nec Te virginei pigeat, TOMASINE, cothurni.
Quod legitur, debet docta Virago Tibi.

Obseruantiaë monumentum

S.

JO. RHODIUS.

Cassandræ Fidelis Venetæ Epist. et orat. posth. edit. a Jac. Phil. To-
masino, cum ejus vita. Pat. 1636. Gram. — Cassandra Fedele, femina Ve-
neta propter animi facultates et doctrinam celeberrima, nata erat 1465; nupta
erat cum medico Marpella, mortua est a. 1558.

XI.

AD D. NICOLAUM BENTZON DANUM. 1637.

Militiam titulo dignatur vulgus Equestri:

Obscurus Musis junctus Apollo jacet.

Sæpe tamen visus pedes est Mars obvius hosti,

Dum lustrat niveis æthera Phoebus equis.

Vix pedibus Pindi vertex superabitur: alis

Pegasus et quod agat sic quoque semper habet.

Sint igitur Marti, sua sint et præmia Musis.

Censura meriti namque probatur Honor.

Cimbria clara Viris, et corde superba novo,

Ut Venetis hospes, sic tibi civis erit.

Hadriacus Cimbro sociatur jure Leoni.

Unus erit Phoebi, Martis et alter erit.

ἀποσχεδιαστί

J. RH.

Nicolaus Bentzon Rhandrusio-Danus, Disp. inaug. de Catarrho. Basileæ
1637. De autore hujus Disp. vide supra p. 40.

XII.

IN OBSERVATIONES ÆGYPTIAS V. C. JO. VESLINGII
EQUITIS. 1638.

Niliacos ALPINVS Opi detexit odores:

Neglectis Hermes jam tulit alter opem.

Romanos latices miratur barbara Memphis,

VESLINGI genium quando Serapis habet.

Oceano pronus tangit dum brachia Cancri,

Non alio Phoebus nectare potus erit.

Observantiæ monumentum

S.

JO. RHODIUS.

Veslingius de plantis ægyptiis observationes et notæ ad Prosperum Alpinum. Patavii 1638. Gram.

XIII.

IN LIBROS MANUSCRIPTOS JOHANNIS RHODII. 1639.

Si quando dabitur blattarum evadere morsus,
Vos bene vivetis, modo vos vivatis in umbra.

J. Phil. Tomasini Bibliothecæ Patavinæ. Patav. 1639.

XIV.

IN JO. VESLINGII MINDANI EQUITIS SYNTAGMA
ANATOMICUM. 1641.

Quid Phoebum jactat, quid Musas Pyrrhus achyte?

His Musæ chartis Phoebus et ipse nitent.

Sint fortunato Regi miracula gemmæ.

Ars hic naturæ numen adesse notat.

Viribus haud alia vitali redditus auræ.

Nam patet hic, hominis quidquid in orbe latet.

JOHANNES RHODIUS.

Jo. Veslingii Mindani eqvitis Syntagma anatomicum. Francofurti 1641.

XV.

SUB EFFIGIE D. THOMÆ BARTHOLINI.

Patavii A. 1643, anno ætatis 28.

Emicat hoc vultu, quæ condita pectore virtus

Et Patris et claro nomine crescit Avi.

JO. RHODIUS.

Th. Bartholinus, Observatt. de unicornu, Patavii 1645, (Leidæ incisa 1645), et Th. Bartholinus, Carmina, Hafn. 1669, p. 113. Gram.

XVI.

ENCOMIUM JOAN. FRANCISCI EX COMITIBUS GUIDIIS A
BALNEO. 1644.

Nobile qui germen de sanguine ducis Etrusco,
 Stirpe Ducum clarus Cæsareoque toro:
 Hoc miranda loco te virtus iure beaut,
 Quo sibi Pierides te superesse velint.
 Si Parcæ meritis æquassent stamina vitæ,
 Te prior hoc forsan nullus in orbe foret.

Jacobi Phil. Tomasini Elogia virorum literis et sapientia illustrium.
 Patavii 1644, p. 6. Giovanni Francesco comes Guidi di Bagni, n. 1573, car-
 dinalis nominatus 1629, m. 1641.

XVII.

SUB EFFIGIE GABRIELIS NAUDÆI.

NAVDÆI vultu Charites Musæque reident.
 Ignotisque redit munere fama libris.

1646.

(P. Angelico Aprosio), La Biblioteca Arosiana di Cornelio Aspasio
 Antivigliani, Bologna 1673, p. 246.

XVIII.

AD JOH. HIERON. BRONZERIIUM.

Diuini pandens genium, Vir magne, Caloris,
 Ingenij tradis digna calore tui.
 Primos fæcundi jungis dum Seminis ortus,
 Te natum æthereo semine monstrat opus.
 Liberi ab inuisâ reliquos rubigine seruent:
 Totum Te Musis asserit iste Liber.

Epigramma scriptum occasione Joh. Hieron. Bronzerii Libri de calore.
 Jacobi Phil. Tomasini Elogia virorum literis et sapientia illustrium, p. 273.
 Giovanni Hieronimo Bronzerio, n. 1577, m. 1630, Professor Medicinæ ad
 Universitatem Patavinam, Rhodium inter amicos habuit.

XIX.

AD JOANNEM VESLINGIUM MINDANUM EQUITEM. 1644.

Prima Palæstinæ cessantia balsama ferro,
 VESLINGI calamo iam rediuiua vident.
 Hæc equiti diues Nilo dedit arma Cairus,
 Hæc Latio Solymis ille trophæa tulit.
 Fidis plus oculis, quam famæ credimus uni:
 Inde licet famæ sit quoque nata fides.
 Redde nouo meritos victori Roma triumphos:
 Innocuus turbis præstat in Vrbe liquor.

JOANNES RHODIUS.

Joannis Veslingii Mindani Opobalsami veteribus cogniti vindiciæ. Patavii 1644.

XX.

IN TH. BARTHOLINI ET DNI. PARENTIS DE UNICORNU
 OBSERVATIONES. 1645.

Coepit Amaltheæ Pater amplum ducere cornu.
 Eloquio varium Filius auxit opus.
 Ambigam Pindus palmam decrevit utrique.
 Natus enim genio non minor iste patris.

Patav. 1645.

JO. RHODIUS.

Thomæ Bartholini Carmina, Hafn. 1669, p. 115. Gram.

XXI.

IN JO. VESLINGII ANATOMIAM. 1647.

QVI septem geminis æquora cornibus
 Findis, Nile pater, qui tumidus rigas
 Arentes pluvio supplicibus Jove
 Tractus, quid caput oculis?

Te poscunt Solymæ, te Petra flagitat,
Terrarumque parens te facilem cupit,
VESLINGI memores dum capiti dicant.

Caro munera Chloridos.

Ignotas Latio qui studiosior
Stirpes edocuit: qualis adulterat,
Mota lite diu, vis opobalsamum

Firmis explicuit modis:

Intellecta parum, quæ Dioscorides,
Et quæ doctor Arabs protulit, heic stylo
Evoluens dubiis cuncta Quiritibus

Certam promeruit fidem.

Vernantis genii ne juveniliter
Sectaretur opus, mox animantium
Advertens aciem prodigiis, gravem

Laudis materiam petit.

Quam tirocinio Memphis adorem
Mirabunda tulit Dædaleæ manus,
Nunc Antenorei pegmatis advena

Plausu nobilis adprobat.

Arctis impatiens gloria finibus
Claudi, corporeis libera vinculis
Quintam Castaliæ jam trieterida

Famæ soluit in orbitam.

Id cui numen adest, quo Sapientia
Constans templa foves, hic labor entheus

Te, Regina potens Hadriaci maris,

Longum vindice floreat.

JOANNES RHODIUS.

XXII.

AD GABRIELEM NAUDÆUM

de ejus Qvæstione iatrophilologica: An matutina studia vespertinis
salubriora?

Seu juuat aurorâ, mediâ seu luce, vel imâ
Nocte, laborantes incubuisse libris.

Exemplo, NAVDÆE, tuo sic dirimis, inde
Temporis ut PEIRESC nil perijsse sciat.

Illius exacto tua stet sententia nutu.

Qui placet huic, doctis sat placuisse reor.

JOAN. RHODIVS.

G. Naudæi Pentas qvæstionum iatro-philoll. Par. 1647. Gram.

XXIII.

AD D. JACOBUM OTTHONIUM FIONIA-DANUM. 1650.

Lætum redde diem, magne Diespiter.

Festus nempe dies instat Apollini,

Qui jam vota rependet

Nostro pronus Othonidi.

Primas ille vias qui Sapientiæ

Triuit, qui iuuenis, quicquid habet solum

Ingens et plaga cæli

Imo pectore condidit.

Aduerso vitiis lumine siderum

Natis auxilio mox erit: obuia

Promte fata moratus

Se spondet similem Deo.

Non is materiam quæret adoreæ,

Cui Natura fauet, quemque Machaonum

Constans ordo Lycei

Tot censet meritis parem.

Non ægri dubio limine Pythia
 Jam responsa ferent, nec tabulis tholum
 Phœbi dona lacessent,
 Spirant munere dum tuo.

Exemplo vireat parta domestico
 Ishæc Laurus aui, cui Boreæ decus,
 Orbis maximus Heros,
 Vitam fœnore credidit.

Diras tolle febres arte Spagirica
 Et Coi placitis: pelle FIONIA
 Infensam stomachacem:
 Votis quid reliquum tuis?

Hinc nam dirus hydrops viscera dissipat,
 Hinc lentis macies membra caloribus
 Absumitque medullam,
 Et neruos ferit acrius.

Sis, virtute tua macte, scientia
 Firmus: nil poterit lubrica sors; nihil
 In te liuor habebit,
 Talo quum steteris quadro.

Non semper fragilis gratia regiæ
 Durat, gloriolæ nec sitis occupans
 Mentem somnia fingit
 Sortis grata licentiæ.

Beneuolentiæ monumentum

deproperabam

JOANNES RHODIUS.

Laureæ Apollinari præ. Fortunio Liceto ex L. comite medic. theoricæ
 primæ sedis interprete, promotore Hieronymo Golzadio medic. theoricæ ex-
 traord. in primo loco professore, viro clar. et excell. D. Jacobo Othonio
 Fionia-Dano in celeberrimo Lyceo Patauino solenniter collatæ a. d. XXI.
 Octobris An. M. DC. L. Patavii M. DC. L.

XXIV.

AD M. AURELIUM SEVERINUM. 1650.

Vipera Parthenopes dudum concepta lacunis
 Collibus Euganeis Pythia, Phœbe, redit.
 Munus habes medico dignum: nec vilis auro
 AVRELI claro nomine vernat opus.
 Qvæ vis bestiolæ, qva venis toxica pellat
 Dira, SEVERINI culta pagella docet.
 Discite Phœbigenæ paruo producere vitam:
 Discite quam tuto noxia sæpe juuent.

JOANNES RHODIUS.

M. Aurelii Severini Vipera Pythia. Patav. 1650. Gram.

XXV.

IN EFFIGIEM PETRARCHÆ.

Transtulit in patrias vatem SILVATICVS ædes;
 Tutus ubi durat splendidiore loco.
 Inter Apollineos heic agmen ducit alumnos.
 Par etiam domino vix fuit ante domus.

In effigiem Petrarchæ, quæ in domo ejus Patavii conspiciebatur, de qua sic Tomasini loquitur p. 151: hanc ob artificii præstantiam muro exsectam bonæ memoriæ Ampliss. vir. Jo. Bapt. Silvat. Eqves et juris canon. Professor in suas ædes transferendam curavit, eamque non minori cura ibidem conservat frater Benedictus Eqves, raro exemplo practicæ Medicinæ in Gymnasio patrio Professor primarius. In quam sic Joan. Rhodius noster amicissimus eleganter lusit. Gram.

IN LAURAM PETRARCHÆ.

Ignibus æthereis Laurus nil mota virescit:
 Non potuit Vatis ludere LAVRA faces?
 Etruscas lento quæ foverat igne Camoenas,
 LAVRA fide, culti Carminis aura, viget.

Tomasini, p. 91: »Fidum elegantissimæ virginis amorem inter alios non invitis plane Musis in schediasmatibus suis celebravit amicus noster Joannes Rhodius.« Gram.

XXVI.

IN SKELETON EBURNEUM AUG. R. FRIDERICI III.

Corporis humani sunt hæc sine carnibus ossa:

Æmula naturæ dextera vicit opus.

Adde simul nervos: compages nexa movetur,

Et supplex Regis procidit ante genu.

Th. Bartholinus Diss. de medicis poetis 1669, p. 147, ubi testatur, hoc epigramma Rhodii fuisse idemque cum aliis quibusdam naufragis frustis carminum ejus ad se pervenisse. Gram. — Thomas Bartholin epigramma fecit, jam a. 1651 impressum, in skeleton eburneum a Nic. Guntelberg constructum — Carmina, p. 96 —, quod in Museo regio commemoratur, P. II., S. 1., n. 30.

XXVII.

SUB EFFIGIE JO. VESLINGI EQUITIS.

Talis Apollinea floret VESLINGIUS Arte

Purpureus niveo pectore fulget Honor.

In effigiem Jo. Vislingii, quæ exstat in Syntagm. Anat. ejus Pat. 1651. Nomen non legitur, sed puto hoc carmen fecisse Rhodium. Gram.

XXVIII.

IN PRINCIPES OPTIMOS. 1652.

Rex Deus in terris, cumulat qui munere cives.

Quicquid enim gratis contulit, vnus habet.

Fort. Licetus, De lucernis antiqvorum, Utini 1652, p. 1250.

XXIX.

IN EFFIGIEM SERTORI URSATI.

Ingenium juuenis Phoebæ Patriæque dicaui,
 Non minus hæc genio, quam favet ille stylo.
 Nam veterum nostris dum spirant marmora chartis,
 Mè patriæ memorem consuluisse juuat.

1651.

J. R.

Sertorius Ursatus, Monumenta Patavina, Patav. 1652.

IN STATUAM SERTORI URSATI.

Fortuna victus varia non multa peregi,
 Qvod liqvi, totum posteritatis erit.

Diarium manuscriptum Wilhelmi Wormii. — Sertorio Orsato, n. 1617,
 m. 1678, senator Venetus, a. 1652 eqves ordinis S. Marci electus est.

XXX.

SUB EFFIGIE PETRI RESENI DANI.

Consilio Themidi laurus ditata RESENI
 Fascibus hæc figit jure trophæa tuis.
 Natio Germanica Jurisconsultorum Patavii Consiliario
 meritissimo

Anno 1653. æt. 29 edita.

JOAN. RHODIUS.

Gram.

XXXI.

SUB EFFIGIE ERASMI BARTHOLINI

in Patavina Academia t. t. Consilarii Nationis Germanicæ. c. 1654.

Munera Naturæ scrutatus et abdita cœli,
 Ingenio meruit proximus esse Deo.

Gram.

JO. RHODIUS.

XXXII.

SUB EFFIGIE ALEXANDRI ALEXII MEDICI PATAV.

Phœbæos latices ditavit ALEXIUS arte,
 Qvi capit hanc, ejus munere firmus aget.

JOANNES RHODIUS.

Alex. Alexii Cratylus morborum. Patav. 1657. Gram. — Cfr. notam
 supra p. 134.

AD JACOBUM BIRCHERODIUM

Patavio discedentem.

Hoc carmen promiserat D. Bircherodius, Episcopus Aalburgensis, Jacobi
 illius filius; sed postea dixit, se illud concessisse fratri suo M. Thomæ, Rec-
 tori Othiniano, nec habere exemplar. Gram. Bircherodius Episcopus mor-
 tuus est a. 1708.

REGISTER.

- A**cia, S. 54—55.
 »Acolastus,« S. 82.
 d'Acquapendente, Fabr., S. 17, 19, 86.
 Adelaer, Curt Sivertsen, S. 92.
 Agerius, S. 126.
 Alacci, Leone, S. 88.
 Aldrighetti, Aldrighetti, S. 24.
 Alessi, Alessandro, S. 134, 159.
 Alexander VII., S. 92.
 Altorf, S. 16.
 Andreas, (Hans Andersen), S. 123.
 Poul, S. 126.
 Anna Dideriks-Datter, S. 4, 35.
 Antelmi, Antonio, S. 25.
 Antenor, S. 20.
 Argoli, Giov., S. 45, 136.
 Aristoteles, S. 7, 21, 86.
 Arnstedt, Tristrant von, S. 126.
 Aslaksen, Kort, S. 15, 82.
 Avicenna, S. 19.

Baden, Jak., S. X.
 Bagni, Kardinal af, S. 21, 151.
 Baldus mons, S. 105, 112.
 Bang, Thomas, S. 4, 38, 68, 73, 80—
 81, 132, 134.
 Barbarigo, S. 135.
 Barberino, Franc., S. 91.
 Barth, Kaspar, S. 88, 151.
 Bartholin, Albert, S. 91; Bertel, S. 29—
 34, 41, 42, 83, 89, 152; Kaspar, S. 9,
 13, 17, 29, 64, 79; Kaspar den Yngre,
 S. 41; Rasmus, S. 41, 75, 92, 131,
 133, 158; Thomas, S. 41, 44, 46,
 55, 57, 62, 63, 68—70, 71, 73, 79,
 80, 85, 86, 96—97, 115, 150, 152.
 Bartoletti, Fabricio, S. 23.
 Bartskjær, Diderik, S. 4; Elisabeth
 (Else), S. 4, 81; Hans, S. 4.
 Basel, S. 8—10.
 Bassadoni, Pietro, S. 68.
 Bastian, S. 134.
 Bauhin, Kaspar, S. 8—9, 39; Hiero-
 nymus, S. 39; Joh. Kaspar, S. 116.
 Bausch, Joh., S. 39.
 Beck, Sten, S. 39.
 Beer, Henr., S. 143.
 Bentzon, Niels, S. 40, 42, 149.
 Bering, Vitus, S. 41.
 Bernegger, Math., S. 128.
 Bernstorff, Andr. Pet., S. XI—XII.
 Bianchi, Nicomede, S. 91.
 Bille, Ejler, S. 39; Jens Stensson, S. 11.
 Bircherod Jak., S. 41, 96, 116, 128—
 32, 159.
 Bjelke, Christian, Henrik, Ove, S. 40;
 Sten, S. 126.
 Bjørnsen, Poul Jørgen, S. 133.
 Blume, Fr., S. 83.
 Boeker, Georg eller Jørgen (von Del-
 den), S. 38.
 Bogdan, S. 135.
 Borelli, Pet., S. 62.
 Bose, Joh. Andr., S. 64.
 Bording, Laur., S. 130.
 Brahe, Preben, S. 130; Tycho, S. 45, 47.
 Brandes, L., S. 100.
 Brassicanus, S. 122.

- Braun, Nic., S. 8, 127.
 Brochmann, Hans Rasmussen, S. 26;
 Jesper, S. 26.
 Bronzerio, Giov. Hier., S. 43, 151.
 Brun, Christian, S. 42.
 Bruun, Christian, S. 88, 101—3.
 Buccella, Nic., S. 50.
 Buckeham, Thom., S. 116.
 Burman, Pieter, S. 93, 97—98, 101.
 Burser, Joachim, S. 29.
 Bølling, J. A., S. 101.
- Cai**, John, S. 67.
 Caimo, Pompeo, S. 20, 21.
 Caldani, Floriano, S. 99.
 Capperonnier, Claude, S. 98.
 Cassandra Fedele, S. 148.
 Casserio, Giulio, S. 17, 19, 50.
 Carl, Carl Ludvig af Pfalz, S. 55.
 Castelli, Pietro, S. 64.
 Castro, S. 133, 135; Estevam Rodr.
 de, S. 52.
 Cecchetti, Bartol. S. 90, 101.
 Ceffini, Franc. Maria, S. 116, 135.
 Celsus, Cornelius, S. 54, 57—60.
 Charisius, Peder, S. 29, 40, 86, 95.
 Chemi, Chemiatri, S. 8, 86.
 Chigi, Fabio, S. 92.
 Christian den Fjerde, S. 26, 71, 91.
 Christina, Dronning af Sverig, S. 48,
 49, 72—73, 92, 108.
 Christoffersen, Joh., S. 26.
 Clausen, Andr., S. 8, 104, 111.
 Clemensden (Clemmedsen), Christen,
 S. 20, 114, 123, 124—27.
 Conring, Herm., S. 63.
 Contareni, Giov. og Pietro, S. 49, 50;
 Nic., S. 121, 122.
 Cormann, Joh. Jak., S. 39, 77—78.
 Cremonini, Cesare, S. 21, 22, 24, 68,
 125.
- Daa**, Oluf, S. 40.
 Dankert Povelsen, S. 4.
 Dankertsdatter, S. 4.
 Dati, Carlo, S. 131.
- Delfinio, Aloysio, S. 50.
 Des Cartes, René, S. 92.
 Donatello, S. 20.
 Due, Christopher, S. 40, 75; Jørgen,
 S. 40, 75.
- E**beling, Joh., S. 74, 106.
 Eeckhoff, S. 136.
 Elisabeth (Else) Dideriks-Datter, S. 4, 80.
 Elsner, S. 127.
 Elzevier, S. 37, 127.
 Erichsen, Jon, S. VII, IX, XI.
 Ernst, Henrik, S. 40.
 Evenius, Sigism., S. 7, 53.
- F**abricius, Jakob, S. 35; J. A., S. 98.
 Fabritius, Christ., S. 85.
 Fallopio, Gabr., S. 17.
 Falster, Chr., S. 98.
 Fedele, Cassandra, S. 148.
 Ferrari, Ottavio, S. 43, 89, 129, 130,
 131.
 Fincke, Thomas, S. 16, 79.
 Foss; Christian og Jens, S. 41, 92;
 Niels, S. 11, 41, 92, 105.
 Frederik den Tredie, S. 37, 57, 64,
 72, 92, 96.
 Frederik (V.), Kronprinds, S. VI.
 Frederik (VI.), Kronprinds, S. VIII.
 Friis, Christian, S. 25, 26, 28, 32, 54,
 67, 114; Henrik og Niels, S. 40,
 131; Jesper, S. 40.
 Frizimelica, Franc., S. 53.
 Fuiren, Henrik, S. 28, 35, 41, 71, 73,
 79, 86, 95; Theodor, S. 41, 42, 55;
 Thomas, S. 84, 95.
- G**alenus, S. 9, 21, 61.
 Galilei, Galileo, S. 17.
 Gambar, Deidamia, S. 91—92.
 Gedde, Brostrop, S. 40, 91; Ove, S.
 59, 91.
 Geofle, S. 129.
 Georgi, Giov., S. 78, 85.
 Gerstenberg, H. W., S. X.

- Gerstorff, Joachim, S. 34, 40.
 Giotto, S. 20.
 Giustiano, Giusto, S. 50.
 Goclenius, S. 118.
 Gram, Hans, S. III—IV, 88, 98, 102, 108.
 Gronov, Joh. Fred., S. 56, 76, 88, 117.
 Grove, Alex. J., S. 135.
 Gruyter (Gruter), Jan, S. 13, 88.
 Grønbech, S. 12, 118, 119.
 Guldhornene, S. 33, 70.
 Gyldenstjerne, Mogens, S. 40.
 Güntelberg, Nic., S. 41, 92, 131, 132.
 Gøie, S. 135.
- H**
 Haagenzen, Hans, S. 4.
 Haelwegh, Albert, S. 78, 79.
 Hagedstedgaard, S. 69.
 Hallen, Joh., S. 126.
 Hansen, Christopher, S. 4.
 Hartmann, Joh., 8, 53.
 Harvey, Villiam, S. 9, 86.
 Haven, Lambert von, S. 41, 92.
 Hegerfeldt, Peder, S. 74, 131.
 Heidelberg, S. 13.
 Heins (Heinsius), Daniel, S. 88; Nic., S. 68, 72—74, 76, 88, 89, 93, 115—16.
 Helene Dideriks-Datter, S. 4, 33, 104.
 Hemmet, Iver, S. 14.
 Herborn, S. 8.
 Herlufsholm, S. 5, 13.
 Hertz, Giov. Giac., S. 132, 134.
 Heurnius, Otho, S. 13.
 Hippokrates, S. 19, 61.
 Hoffmann, Kaspar, S. 16, 46, 48, 56, 93, 106, 107, 114, 116, 127; Fr. Lor., S. 65, 100.
 Holberg, Lud., S. 98, 102.
 Holck, Christian Christopher, Henrik, Henrik Bethlen, S. 91.
 Holst, Jak., S. 81.
 Holstein, Luk., S. 88, 116, 131.
 Horst, Joh. Dan., S. 81.
 Høg, Jørgen, S. 40.
 Højer, Andreas, S. VII.
- Høse-Udrugnings-Anstalt, Christian den Fjerdes, S. 71.
- J**
 Jacobæus, Ole, S. 123.
 Jersin, Jens Dinesen (Dionysius), S. 81, 110.
 Juel, Axel, S. 20, 40, 53, 95, 123; Christopher, S. 20, 42; Jens, S. 92, 132; Iver, S. 42; Ove, S. 40; Peder, S. 71.
 Jøderne i Venedig, S. 94.
- K**
 Kaas, Erik, S. 40; Jens, S. 42; Thomas, S. 42.
 Karen Dankerts-Datter, S. 5.
 Kircher, Athan., S. 88, 115.
 Kirsten, Michael, S. 56, 132.
 Kjøbenhavn, Universitetet i, S. 13—15, 36; Universitets-Bibliotheket, S. 83.
 Knudsen, Bertel, S. 5, 6, 11, 96, 114; Gerhard, S. 11.
 Krabbe, S. 119; Jørgen, Niels, Tage, S. 40.
 Kragh, Erik, Herman, Kjeld, Otte, S. 40.
 Kruck, Georg, S. 29.
- L**
 Lange, Willum, S. 41, 135.
 Lasson, Peder, S. 41.
 Laura, S. 155.
 Legaard, Christen, S. 91, 130, 137—38.
 Lejel, Alexander, S. 5; Dankert, S. 5, 27.
 Liceto, Fortunio, S. 22, 51—52, 73, 84, 89, 116, 125.
 Licht, Frederik, S. 41.
 Linden, Joh. Antonides van der, S. 56, 64, 117, 137—39.
 Lipsius, Justus, S. 53, 87.
 Lipstorp, S. 134.
 Livius, S. 20, 82.
 Lucha, Don, S. 132.
 Lund, Zacharias, S. 41, 115.
 Lunge, Ove, S. 42.
 Luxdorph, Barthol. S. 41, 91.

- Lykke, Kaj, S. 40, 91.
 Lyser, Mich., S. 92.
 Lysius, Henr., S. 123.
- M**
 Mabillon, J., S. 83.
 Madvig, Joh. Nik., S. 60.
 Maillard, Claude, S. 12.
 Mantegna, S. 20.
 Mantua, S. 23.
 Manzoni, Aless., S. 23.
 Marburg, S. 8, 9, 25, 63.
 Marcellus Burdigalensis, S. 58, 70.
 Marchetti, Pietro de, S. 75.
 Margrethe Dideriks-Datter, S. 4.
 Marini, Giamb., S. 44.
 Marino, Franc., S. 116.
 Mazarin, S. 72.
 »Medicorum Latinorum, Corpus,« S. 67.
 Mentel, S. 135.
 Middelfart, Mads Jensen, S. 14.
 Mithobius, S. 123, 124.
 Molbech, Chr., S. X.
 Moldenhawer, Dan. Gotthilf, S. IX—XII.
 Molinetti, Antonio, S. 75, 133.
 Molini, Dom., S. 54.
 Moller, Joh., S. 97, 99.
 Monrad, Dtl. Goth., S. XII.
 Moreau, René, S. 21, 85, 117.
 Mortensen, Jon, S. III.
 Moth, Poul, S. 41, 69.
 Mule, Hans, S. 41, 91.
 Møinichen, Henrik a, S. 41, 57, 76, 96, 116, 132—36.
- N**
 Naudé, Gabriel, S. 21, 27, 42, 45, 72, 77, 88, 92, 115, 151, 154.
 Neander, S. 134.
 Nyerup, Rasm., S. VII, 99.
- O**
 Obrecht, S. 118.
 Offredo, Carlo, S. 129, 136.
 Oldeland, Henrik, S. 40.
 Orsato, Sertorio, S. 158.
 Osio, Felice, S. 24, 43.
- Ostenfeld, Christen, S. 16, 41, 42, 75, 91, 131.
 Ottesen, Jakob, S. 130, 154.
 Overberg, Nic., S. 133.
- P**
 Padua, S. 15, 16; Universitet i, S. 16—17, 22, 23, 36, 41—42; Kunst i, S. 19—20.
 Paludan, Joh., S. 15, 80.
 Paracelsus, S. 8, 9, 10, 63.
 Paulinus, S. 123.
 Paulli, Simon, S. 4, 35, 37, 79, 89.
 Peregrini, M. Anton., S. 148.
 Pest, S. 23, 132.
 Petersen, C., S. 66.
 Petrarca, S. 20, 44, 91, 146—47, 155.
 Petronio, Nic., S. 75.
 Petræus, Henr., S. 8, 81, 96; Theodor, S. 41.
 Piacciadio, S. 135.
 Piacentini, Pier, S. 91.
 Pignoria, Lorenzo, S. 43, 53, 81, 115, 147.
 Pinelli, Vic., S. 53.
 Plak, Vinc., S. 65.
 Plater, Felix, S. 9; Thomas, S. 9.
 Platon, S. 7.
 Plazzoni, Franc., S. 19, 142.
 Pontoppidan, Er., S. 99.
 Pors, Erik, S. 40.
 Pouch, Ludvig, S. 41, 74.
 Pousin, Nic., S. 90.
 Pozzo, Cassiano dal, S. 18, 77, 90—92, 117.
 Prevost, Joh., S. 18, 22, 24, 25, 81, 122, 127, 136, 146.
 Prioli, Benedetto, S. 117.
- R**
 Rantzau, Frands, S. 20, 25, 39; Henrik Breidessøn, S. 11, 39, 126; Henrik Henrikssøn, S. 11.
 Raue, S. 135.
 Reedtz, Jørgen, Peder, Sten, S. 40.
 Reimer, Arnold, S. 105.
 Reinesius, Thom., S. 46.
 Reitzer, Chr., S. VII.

Resen, Hans Poulsen, S. 14; Peder, S. 5, 41, 75, 77, 85, 97, 135, 136, 158; Poul, S. 76, 135.

Reventlow, Kay, S. VIII—XII.

Rhode, Slægtnavn, S. 3; Præstefamilie paa Als, S. 99.

Rhode, Stephan, S. 3.

Riber, Laurids Michelsen, S. 4.

Rocchius, S. 128.

Rode, Stednavn, S. 3; Slægtnavn, S. 3.

Rode, Hans, S. 3; Helene eller Magdalene, S. 4; Helmer, S. 3, 4, 5.

Rode, Johan, Fødselsaar, 1587, og Forældre, S. 3; Familie, S. 4; i Herlufsholms Skole, S. 5; Student, S. 5; Forhold til Onklen Professor Jon Jakobsen Venusinus, S. 5—6; Rejse til England og Skotland, 1607—9, S. 6; studerer i Cambridge, S. 6; studerer i Wittenberg og er Respondens der ved en filosofisk Disputats 1612, S. 7; i Herborn, 1614, S. 8; studerer i Marburg 1614—16, S. 8; er Respondens ved en lægevidenskabelig Disputats der, S. 8; studerer i Basel, S. 9; vexler Breve med Laurids Scavenius, S. 10—12; Forhold til Familien Ulfeld, mulig Hovmester for nogle unge Ulfelder, S. 11—12; i Danmark 1620, opfordrer Vennen Laurids Scavenius til at deltage i en theologisk Doktor-Disputation, S. 13—15; rejser over Trient til Padua 1622, S. 16; indskriberet ved Universitetet i denne By den 9. Juli 1622, S. 17; valgt til en af den tyske Nations Conseglieri den 6. Oktober 1623, skjænker, 1624, Bøger til den tyske Nations Bibliothek, S. 17—18; studerer Botanik og Lægevidenskab, S. 18—19; beskæftiger sig med Kunstværkerne i Padua, S. 19—20; hans Rejser i Italien, S. 20; han hører, 1628, den anatomiske Professor Fabricio Bartoletti i Mantua, S. 23; udnævnes 1631 til Pro-

fessor i Botanik og Bestyrer af den botaniske Have i Padua, men afslaar disse Embeder, S. 24—25; udnævnes 1631 til Professor i Physik ved Kjøbenhavns Universitet, men afslaar dette Embede, S. 26. Gabriel Naudé's Karakteristik af Rode, 1636, S. 27; Rode lider af en Benskade, 1641, S. 28—29; Bestræbelser for at drage Rode hjem til Fædrelandet, 1641—42, Tilbud om at blive Professor i Medicin i Sorø, at blive Medicus Regius, S. 29—34; Grunde til at Rode ikke tog imod disse Embeder, S. 35—37; Frederik den Tredie kalder Rode hjem 1649, men Rode bliver i Padua, S. 37—38; Rodes Stambog, Besøg hos ham af Landsmænd og Fremmede, S. 38—42; hans paduanske Venner, Joh. Vesling, Paolo og Jac. Filippo Tomasini, S. 43—45; Rode beskyldes for at være Forfatter til den sidstnævntes Skrifter, S. 46—47; mærkelig Optræden imod Rode, efter dennes Død, af Werner Rolfinck, S. 47—51; Rode antages, med Urette, for at være Forfatter til en Satire imod Fortunio Liceto, S. 51—52; Rodes Forfattervirksomhed, S. 53—70; udgiver J. Lipsius's Breviarium de re nummaria, 1648, forbereder til Udgivelse Fr. Frizimella's Afhandling om kunstige Mineraltbade (udkom efter Rodes Død 1659), S. 53—54, de Acia, 1639 og 1672, S. 54—56, Analecta et Notæ in Lud. Septalii Animadversiones, 1652, S. 56—57, Udgave af Scribonius Largus, 1655, S. 57—60, Observationes Medicinales, 1657, S. 60—63, de Artis medicæ Exercitatione, S. 63—64; Katalog over Anonymer og Pseudonymer, S. 65, Memoire om Indretningen af et Bibliothek, 1631, S. 65—66, Breve Instruzione dello Studio da Cavaliere, S. 66, Forberedelser

- til en Udgave af Cornelius Celsus og denne Udgaves Skjæbne, S. 67—70; Brevvexling med Ole Worm 1621—1650, S. 70—72; Brevvexling med Nic. Heins (Heinsius,) 1646—1654, S. 72—74; Interesse for Dronning Christina og Korfits Ulfeld, S. 73—74; Rodes sidste Levetid og hans Død, 1659, S. 74—77; Portræter af Rode, malede, kobberstukne, tegnet, S. 77—79; Bogsamling, sælges i Kjøbenhavn 1662 med Thomas Bangs Bibliothek, S. 80—81; Haandskriftsamling, S. 81—84; Musæum, S. 84—85; Bidrag til en Karakteristik af Rode, hans Anseelse, S. 85—88; Rode Digter, S. 88; hans Hjælpsomhed, S. 88—89; hans Forhold til de Unge, S. 89—90; hans Forhold til Cassiano dal Pozzo, S. 90—91, nogle Meddelelser fra Rodes Breve til ham, S. 91—92; Rodes Haandskrift, hans Brevvexling, S. 93—94; hans Forhold til Religionen, S. 94—95; Rodes Valgsprog, S. 95—96; Rode en Kjøbenhavner, S. 96—97; Pieter Burman den Ældre om Rode, Holberg, Chr. Falster og Hans Gram angribe, med Urette, Burman, S. 97—99; Erik Pontoppidans, urigtige, Fortælling, at Rode er født paa Als, optagen af nyere danske Forfattere, S. 99; Rode erindret i Padua i det 19. Aarhundrede, S. 99—100; Rodes nyeste Biograph, S. 101—103; utrykte Breve fra og til ham, S. 113—39; Rodes latinske Digte, S. 141—59.
- Rolfink, Werner, S. 47—51, 56, 87, 107, 116, 121, 122, 123, 128.
- Rosenkrantz, Børge, Christian, S. 40.
- Roverius, S. 120.
- Ruelle, Jean, S. 58.
- Runer, S. 70—71.
- Sala, Giov. Domen., S. 53.
- Salzburg, Erkebiskopen af, S. 68.
- Saumaise (Salmasius), S. 92.
- Scavenius, Laurids, S. 10—12, 13, 15, 113, 118—21, 133; Morten, S. 133; Peder, S. 43, 64, 91, 94.
- Schelhammer, Günther Christopher, S. 63—64.
- Schougaard, Joh. Andr., S. 117.
- Schultze, S. 133.
- Scioppius, Gaspar, (Schoppe), S. 88, 91, 94.
- Scribonius Largus, S. 57—60, 127, 129.
- Seber (Severus), Jonas, S. 7.
- Sehested, Axel, S. 130; Christian Thomsen, S. 60, 134, 135; Hannibal, S. 40; Mogens, S. 39.
- Seijer, Joh., S. 126.
- Selvatico, Benedetto, S. 56.
- Settala, Ludovico, (Septalius), S. 56.
- Severino, Marco Aurelio, S. 56, 86, 88, 116, 132, 156.
- Sivertsen, Find, S. 5; Curt (Adelaer), S. 92.
- Skeel, Christen, S. 40, 75; Christen Jørgensen, S. 40, 66; Christian, S. 40; Otto, S. 39; dennes Sønner: Albert, Jørgen, Otto, S. 76; Otto Christensen, S. 40, 75.
- Slangendorp, Ole, S. 42.
- Slegell, Paul Marq., 115, 117, 128.
- Smith, Joh., S. 116.
- Sover, Barthol., S. 43, 146.
- Sperling, Otto, S. 18, 25, 47—51, 55, 60, 114—15, 116, 121—24, 144—45.
- Spiegelhel, Adrian van den, S. 19, 137.
- Stenwinkel, Martin »de,« S. 41.
- Stephansen, Hans, S. 5.
- Stodler, Gaudenzi, S. 112.
- Stougaard, Christian, S. 41.
- Strá, S. 23, 26.
- Striicher, S. 135.
- Stupa, Eman., S. 9; Joh. Nic., S. 9.
- Sture, Peder, S. 14.
- Swaabe, Christian, S. 119.
- Thori, Francis, S. 6; Raphael, S. 6.
- Thott, Otte, S. 89.

- Thuilus, Joh., S. 50, 125.
- Tomasini, Jac. Filippo, S. 44—51, 77, 81, 91, 94, 107—8, 146, 148; Paolo, S. 44.
- Torre, Georgio a, S. 61.
- Trient, S. 16.
- Udrugnings-Anstalt, Høuse-, S. 71.
- Ulfeld'er, S. 11—12, 119, 122.
- Ulfeld, Christian, S. 11; Ejler, S. 40; Flemming, S. 40; Frands, S. 11; Jakob, S. 11, 12; Knud, S. 11, 39; Korfits, S. 11, 12, 33, 34, 39, 40, 73—74; Laurids, S. 39; Mogens, S. 11.
- Urup, Axel, S. 39.
- Valaresso, Alvis, S. 24, 65.
- Valkendorf, Christopher, S. 40.
- Vandal, Hans, S. 14.
- Wandstad, N., S. 84, 88.
- Vegetius, S. 70, 129.
- Welsch, Georg Hieron., S. 39, 57, 85.
- Venedig, S. 17, 94.
- Venusinus, Jon Jakobsen, S. 5, 7, 27, 95.
- Werlauff, Erik Christian, S. XIII, 37.
- Vero, S. 135.
- Vesling, Joh., S. 23, 43—44, 45, 71, 81, 84, 149, 150, 152, 156.
- Westhoff, Willich, S. 13, 96, 134.
- Vibe, Mikkell, S. 10, 118; Peder, S. 10.
- Viffeldich, Justus, S. 127.
- Wigand, J. V., S. 99.
- Vilhelmine Ernestine, af Danmark, S. 55.
- Willumsen, Niels, S. 7, 142.
- Wind, Holger, S. 40, 91.
- Vinding, Rasmus, S. 97.
- Winstrup, Peder, S. 27.
- Vintimiglia, Angelico Aprosio, S. 52.
- Volckmann, Mich., S. 142.
- Worm, Jens, S. 99; Ole, S. 7, 9, 13, 19, 27—35, 52, 56, 67, 70—72, 76, 79, 83, 87, 93, 101, 113—14, 116; Willum, S. 63, 69, 76, 83, 87, 94, 95, 135.
- Vorst, Adolph, S. 39.
- Voss, Is., S. 88.
- Zabarella, Giac., S. 24, 25.
- Zeemann, Jak., S. 115, 127—28.
- »Æneæ Sylvii Epistolæ,« S. 15, 80.

INDHOLD.

Den femtende November 1793 Side III—XXX.

Johan Rode. Født i Kjøbenhavn 1587, død i Padua 1659.. Side 1—103.
Hensvisninger - 104—112.
Nogle utrykte Breve fra og til Johan Rode - 113—139.
Latinske Digte af Johan Rode..... - 141—159.

Register Side 161—167.

